

การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

โดย

นายวีระศักดิ์ วิจิตรแสงศรี

รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี

กระทรวงมหาดไทย

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 — 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายวีระศักดิ์ วิจิตรแสงศรี

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี มีความสำคัญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง มีความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เป็นเมืองอารยธรรมขอม และสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิตวัฒนธรรมน้ำท่าจีน รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่รู้จักกันดี คือ บึงฉลวยเฉลิมพระเกียรติ และอุทยานมังกรสวรรค์สุพรรณบุรี โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2554 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 1,659,094 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.45 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2553 อันนำไปสู่จังหวัดสุพรรณบุรี มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการบริการด้านการท่องเที่ยวในภาคส่วนต่าง ๆ

ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้ศึกษาจากข้อมูลในเอกสารต่างๆ หน่วยงานราชการ และการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรี มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจนเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยว คือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคราชการ เอกชน ชุมชน สมาคมต่างๆ หน่วยงานแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยว มีการบรรจุประเด็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในวิสัยทัศน์จังหวัด มีแผนยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์

กลยุทธ์ ที่ทำให้การท่องเที่ยวนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้มีเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบดูแล การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกสบาย มีป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่ต้องร่วมกันอนุรักษ์และรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินไปอย่างยั่งยืน คือ ต้องให้ความสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชน และวิถีชุมชน ให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวแก่ชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ บุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชน เน้นเรื่องบริการที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน และรู้บทบาทของตนเอง หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา และปรับปรุงการท่องเที่ยว ภาคเอกชนต้องปรับปรุงธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้คือตัวปัจจัยที่จะแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี จะเกิดความยั่งยืนตลอดไป

คำนำ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจที่ผู้วิจัยเห็นว่า จากการศึกษาการอยู่จังหวัดสุพรรณบุรีมาเป็นเวลานาน การท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีมีนักท่องเที่ยว เติบโตขึ้นได้มีความโดดเด่นมากขึ้น ดังเช่น ในปัจจุบัน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจาก ภายในประเทศ และต่างประเทศเดินทางเข้ามาจังหวัดสุพรรณบุรีเพิ่มจำนวนทุกปี

นโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี

ดังนั้น การศึกษานี้จะได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยว จนนำไปสู่ตัวแบบ (Model) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานหรือส่วนราชการอื่นๆ ที่สนใจ ได้ทราบนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ได้ทราบบทบาทหน้าที่องค์กรหรือส่วนราชการต่างๆ ที่ทำหน้าที่นำนโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีไปสู่การปฏิบัติ ได้รูปแบบในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น สร้างรายได้ สร้างงาน และสร้างโอกาสให้กับคนในสังคม อันนำไปสู่ประเทศเกิดความมั่นคง

(นายวิระศักดิ์ วิจิตรแสงศรี)

นักศึกษาวิชัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร ๓๐๐. รุ่นที่ ๕๗

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา	๗
แนวคิดและความสำคัญของยุทธศาสตร์	๗
แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่	20
แนวคิดเกี่ยวกับผู้ว่าการเปลี่ยนแปลง	23
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย	25
ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (structural-functional theory)	28
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	30
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	36
แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
สรุป	5๘
บทที่ 3 ศึกษาดำเนินการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี	59
ประวัติจังหวัดสุพรรณบุรี	59
ขนาดและที่ตั้ง	60
สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี	61
ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี	6๘
นโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี (ปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙)	๗5
สรุป	๗๘

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี	๗๘
	แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี	๗๘
	ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี	๘๐
	ส่วนราชการที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรงภายในจังหวัดสุพรรณบุรี	๘๐
	ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว	๘๒
	ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี	
	ตั้งแต่ ปี 254๘ — 2555	๘๘
	การพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี	๘๙
	สรุป	๙1
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	๙2
	สรุป	๙2
	ข้อเสนอแนะ	๙๓
บรรณานุกรม		๙๗
ประวัติย่อผู้วิจัย		100

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2 - 1	ตารางการแบ่งเขตการปกครอง จำแนกรายอำเภอ ปี 2556	47
4 - 1	ตารางแผนกลยุทธ์ประกอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2550 — 2554	80
4 - 2	ตารางสถิติแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี	88

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 - 1	8
2 - 2	9
2 - 3	13
2 - 4	15
2 - 5	16
2 - 6	17
2 - 7	18
2 - 8	18
2 - 9	19
2 - 10	19
2 - 11	43
2 - 12	49
2 - 12	48
3 - 1	75

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมประเทศไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ นำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ และสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่า ภาคการผลิตและบริการอื่น ๆ จึงทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการจ้างงาน โดยในหมวดของโรงแรมและภัตตาคาร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการจ้างงาน ๒.๖๕ ล้านคน และหมวดการขนส่ง คมนาคมและคลังสินค้า มีการจ้างงาน ๑.๑๑ ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๓)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย มีการเติบโตมาอย่างต่อเนื่องนับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท.) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ๘๑,๓๔๐ คน นำรายได้เข้าประเทศจำนวน ๑๙๖ ล้านบาท โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ๑๙,๐๙๘,๓๒๓ คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๓,๑๖๑,๙๒๓ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ ทำรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวนทั้งสิ้น ๗๓๔,๖๙๑.๔๖ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๔๑,๗๙๗.๓๗ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙๒ และการคาดการณ์แนวโน้มนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จะขยายตัวต่อเนื่องจากปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในอัตราร้อยละ ๘ - ๑๐ (กรมการท่องเที่ยว ,๒๕๕๔) ทำให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศลดการสูญเสียดุลการค้า

สำหรับการท่องเที่ยวภายในประเทศ พบว่า สถานการณ์ท่องเที่ยวปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในครึ่งปีแรกมีการขยายตัวได้ดี เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองเป็นปกติ มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันการรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองส่งผลให้การใช้จ่ายภายในประเทศดีขึ้น มีการจัดงานเทศกาล งานประเพณี ทั้งยังเป็นช่วงปิดภาคเรียนและมีวันหยุดต่อเนื่องถึง ๒ ช่วง คือ ช่วงสงกรานต์และช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ เกิดความร่วมมือของ ททท. ภาครัฐ และภาคเอกชน ในการจัดงานส่งเสริมเทศกาลเที่ยวเมืองไทย รวมถึงภัยธรรมชาติ และข่าวลือการเกิดภัยพิบัติส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่จำกัด โดยเมื่อสถานการณ์คลี่คลายลง บรรยากาศการท่องเที่ยวได้กลับมาสู่ภาวะปกติอย่างรวดเร็ว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔)

ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการค้าเงินกลยุทธ์ทางการตลาดรูปแบบใหม่ ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้า และขยายไปยังตลาดใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ โดยการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงความสมดุล และความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพและเพียงพอ และบูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามภารกิจของกรมการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับสาระ และช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ในการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนาประเทศไทย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ มีมาตรฐานความปลอดภัย และมาตรฐานการให้บริการระดับสากล เน้นเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะรัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การบริหารประเทศโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญประเด็นด้านการท่องเที่ยวเป็นลำดับแรกๆ ตามนโยบายการเพิ่มศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ โดยการชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทย โดยพิจารณามาตรการลดผลกระทบจากการประกาศกฏอัยการศึกในบางพื้นที่ ที่มีต่อการท่องเที่ยวในโอกาสแรกๆ ที่ได้ สร้างแรงจูงใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกื้อกูลต่อบรรยากาศการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว อันมีลักษณะโดดเด่นร่วมกันหรือจับกลุ่มกันได้ เช่นกลุ่มธรรมชาติ กลุ่มประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสุขภาพ ทั้งจะเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากวิถีชีวิตชุมชน ดำเนินการให้ความรู้และเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การควบคุมสินค้า การบริการให้มีคุณภาพ และราคาเป็นธรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคกลาง เดิมมีชื่อว่า ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิ หรือพันธุมบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีความหลากหลาย อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองโบราณ พบหลักฐานทางโบราณคดีมีอายุไม่ต่ำกว่า ๓,๕๐๐-๓,๘๐๐ปี โบราณวัตถุที่ขุดพบมีทั้งยุคหินใหม่ ยุคสำริด ยุคเหล็ก และสืบทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ พุทธันดรชาติ ทวารวดี และศรีวิชัย และในปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น พิพิธภัณฑ์ลูกหลานพันธุ์มังกร ตลาดร้อยปีสามชุก ตลาดเก้าห้อง ชาติภูมิสถานปยุต ปยุตโต บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ ฯลฯ จึงเป็นประเด็นส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยว อีกประการหนึ่ง

ผู้วิจัยเห็นว่า จากการรับราชการอยู่จังหวัดสุพรรณบุรีมาเป็นเวลานาน การท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีมีนักท่องเที่ยว นักทัศนจาร และผู้เยี่ยมเยียน ในอดีตได้มีความโดดเด่นมากนัก ดังเช่น ในปัจจุบัน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจากภายในประเทศและต่างประเทศเดินทางเข้ามาจังหวัดสุพรรณบุรีมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบหรือนโยบายจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ช่วงเวลาดั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๕๗ ในประเด็นความชัดเจนด้านข้อมูล การกำหนดนโยบาย และบุคคลหรือส่วนราชการที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
๒. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อกำหนดรูปแบบในการเอื้ออำนวยส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นตัวแบบ (Model) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับหน่วยงานหรือส่วนราชการต่อไป
๓. เพื่อศึกษาอำนาจหน้าที่หน่วยงานหรือส่วนราชการต่างๆ ที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี
๔. เพื่อเสนอรูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

๑. มุ่งเน้นการวิจัยเฉพาะการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี และต้องปฏิบัติได้จริง เฉพาะปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๗
๒. ศึกษาเฉพาะกิจกรรมหลักที่เกื้อหนุนส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีที่โดดเด่นเห็นได้ชัดเจน
๓. ศึกษาความเป็นมาจังหวัดสุพรรณบุรี และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่มีนักท่องเที่ยวเข้าชมเป็นจำนวนมาก
๔. ศึกษาจากข้อมูลด้านเอกสารจากหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นผู้ดำเนินการเป็นสำคัญ เช่น ข้อมูลด้านแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนโครงการ และกิจกรรมที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ข้อมูลด้านสถิติต่างๆ ตามห้วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาจะวิเคราะห์กระบวนการ รูปแบบ ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ทิศทางในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๗ ประกอบด้วย

๑. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นกระบวนการสำคัญในการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นรวบรวมข้อมูลระดับทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อนำมาทบทวน วิเคราะห์ ข้อมูลโดยมุ่งเน้นให้เห็นรูปแบบการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ความเหมาะสมของกรอบระยะเวลาที่กำหนดและประการสำคัญสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้จริง และเป็นตัวแบบนำไปปรับใช้และปฏิบัติได้ ประกอบไปด้วย

๑.๑ ศึกษารูปแบบของการท่องเที่ยว ประเภทสถานที่ท่องเที่ยว และข้อปฏิบัติสำหรับการท่องเที่ยว

๑.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกำหนดนโยบาย นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

๑.๓ ศึกษาอำนาจหน้าที่หน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

๑.๔ ทฤษฎีและแนวความคิดในการกำหนดนโยบายองค์กรของไทย และของต่างประเทศ

๑.๕ ทฤษฎีและแนวความคิดด้านการพัฒนาของไทย และของต่างประเทศ

๒. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Study) เป็นการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลระดับปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อสืบหาสภาพการณ์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี และบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบแนวทางรูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว จนนำไปสู่ตัวแบบ (Model) ด้านการพัฒนากการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานหรือส่วนราชการอื่นๆ ที่สนใจ

๒. ได้ทราบนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

๓. ได้ทราบบทบาทหน้าที่องค์กรหรือส่วนราชการต่างๆ ที่ทำหน้าที่นำนโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีไปปฏิบัติ

๔. ได้รูปแบบในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

คำจำกัดความ

การท่องเที่ยว	หมายถึง	<p>๑. การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้น เป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว และผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔ : ๑๕)</p> <p>๒. กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน) ธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว (สุวัฒน์ จรากรณ์ และจริญญา เจริญสุกใส, ๒๕๕๔ : ๗๒)</p> <p>๓. กิจกรรมเชิงนันทนาการที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังสถานที่อื่น โดยมี วัตถุประสงค์หลักในการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ</p>
ผู้เยี่ยมชมเยือน (Visitor)	หมายถึง	บุคคลที่เดินทางจากสถานที่ถิ่นพำนักถาวรของตนเองไปยังสถานที่ อื่นเป็น การชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ การกีฬา การศาสนา ติดต่อธุรกิจ การประชุม การรักษาสุขภาพ หรือเพื่อประกอบภารกิจใด ๆ โดยมีได้รับค่าจ้างในการระหว่างการเดินทาง
นักท่องเที่ยว (Tourist)	หมายถึง	ผู้เยี่ยมชมเยือนประเภทที่มีการค้างคืนอย่างน้อย ๑ คืน ในจังหวัดที่เดินทางไปในครั้งนั้น
นักทัศนาจร (Excursionist or same day visitor)	หมายถึง	ผู้เยี่ยมชมเยือนประเภทที่ไม่มีการค้าง คืนในจังหวัดที่เดินทางไปในครั้งนั้น
ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)	หมายถึง	แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน
รูปแบบการท่องเที่ยว	หมายถึง	การท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้นโดยองค์การท่องเที่ยวโลก

(www.unwto.org) ประกอบด้วยรูปแบบการท่องเที่ยว ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งที่มีลักษณะทางธรรมชาติ ๒. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งโบราณคดี ประวัติศาสตร์ การชมงานประเพณีต่าง ๆ และเที่ยวชมชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต ๓. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้จากปรัชญาทางศาสนา และการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น

บทที่ ๒

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อให้การศึกษารพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และได้ทราบรูปแบบของงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework) และการดำเนินการระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) เพื่อจัดเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีแนวทางการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้ คือ

๑. แนวคิดและความสำคัญของยุทธศาสตร์
๒. แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่
๓. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง
๔. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย
๕. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (structural-functional theory)
๖. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
๗. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
๘. แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี
๙. แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี
๑๐. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและความสำคัญของยุทธศาสตร์

๑. แนวคิดเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์

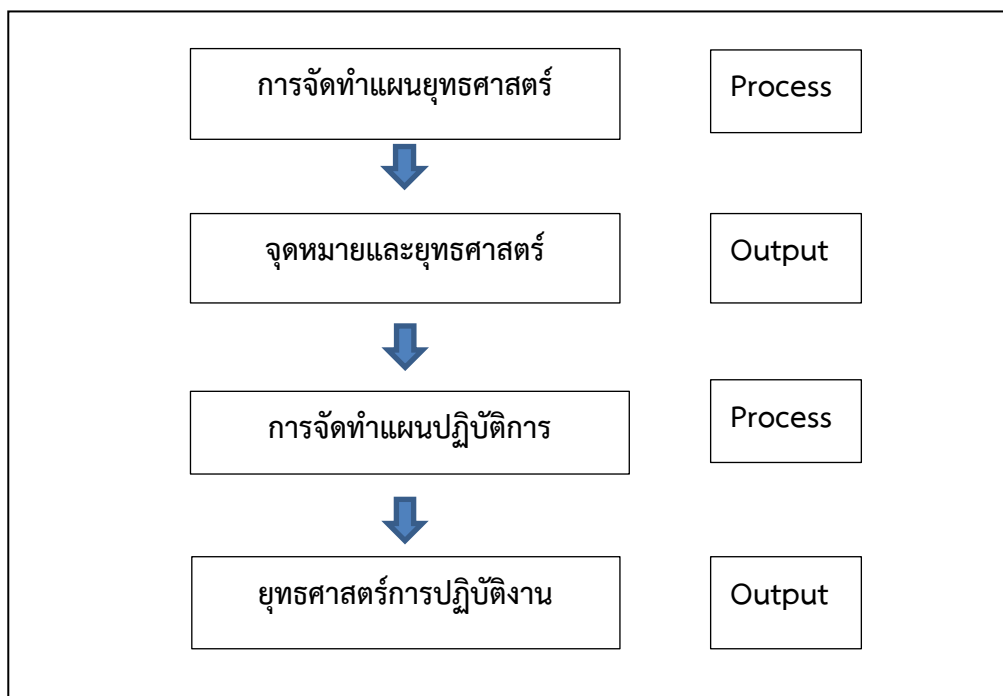
การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ใช้กันแพร่หลายมาก ทั้งในด้านการทหาร การเมือง และโดยเฉพาะในการบริหารในวงการธุรกิจเอกชน จะประสบผลสำเร็จสูงมาก และในปัจจุบันการวางแผนยุทธศาสตร์ได้แพร่หลายเข้ามาในระบบราชการมากขึ้น ดังนั้นในเชิงบริหารจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์กันค่อนข้างมาก และจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์พบว่ามีสาระสำคัญ ดังนี้

Massie & Douglas (1981 ใน vdo.kku.ac.th) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ว่าเป็นกระบวนการกำหนดจุดหมายระยะยาวขององค์การ (Long Range Goals) การเลือกวิถีทาง (Means คือ ยุทธศาสตร์และนโยบาย) เพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาแผนระยะยาวเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์การ โดยได้อธิบายว่า จุดหมายขององค์การ (Goals of Organization) เป็นจุดมุ่งหมายสุดท้ายที่องค์การมุ่งบรรลุให้ถึงเป็นพื้นฐานของการวางแผนยุทธศาสตร์ ภารกิจ (Mission) หมายถึง ขอบข่ายของกิจกรรมที่องค์การดำเนินอยู่

ยุทธศาสตร์ (Strategies) หมายถึง ทิศทางหรือแบบแผนการดำเนินงานในระยะยาวขององค์การซึ่งกำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้หากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง

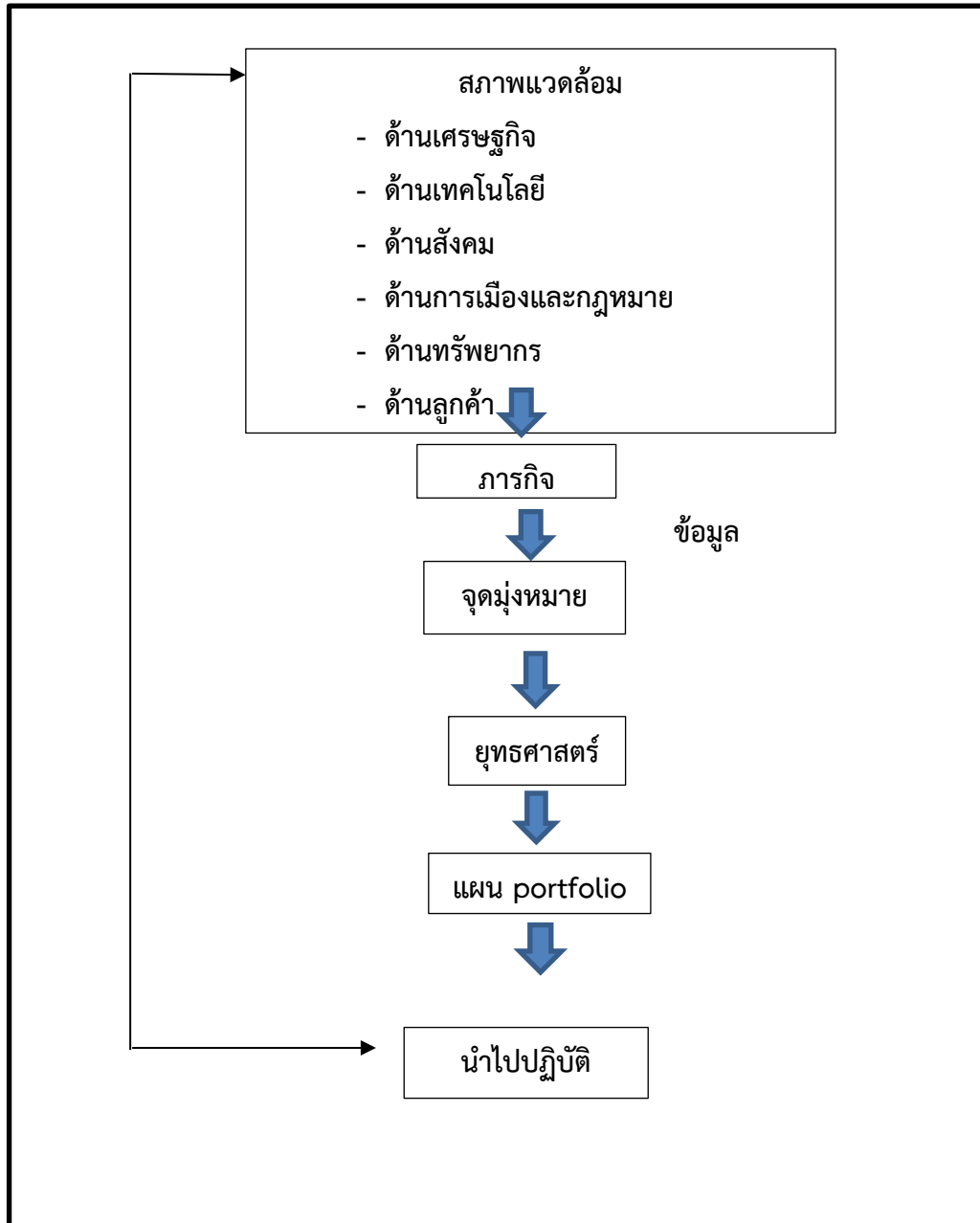
Hellriegel & Slocum (1982 ใน vdo.kku.ac.th) ได้กล่าวถึงแผนยุทธศาสตร์ว่าเป็นกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ระบุธรรมชาติขององค์การ กำหนดจุดมุ่งหมาย และจำแนกประเมิน รวมทั้งเลือกแนวทางการปฏิบัติสำหรับองค์การ โดยกระบวนการของแผนยุทธศาสตร์จะก่อให้เกิดปัจจัยป้อนออก (Outputs) ในรูปที่เป็นจุดหมายและยุทธศาสตร์สำคัญเข้าสู่กระบวนการของแผนปฏิบัติการ (Operational Plan) โดยแปลงจุดมุ่งหมายและยุทธศาสตร์องค์การเป็นยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานที่มีความละเอียดชัดเจนขึ้น ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นเป็นกระบวนการ ใน แผนภาพที่ ๒ - ๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๑ แสดงการจัดทำยุทธศาสตร์ตามความหมายของ Hellriegel & Slocum

Donnelly และ Gibson & Ivancevich (1984 ใน vdo.kku.ac.th) กล่าวว่า การจัดทำแผนยุทธศาสตร์นั้นมีคำถามสำคัญ ๔ คำถาม คือ ๑. เราเป็นใคร ๒. เรามาจากไหน ๓. เรากำลังไปไหน และ ๔. ต้องการไปไหน โดยมองภาพรวมทั้งองค์การ และคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ดังนั้น ในทางปฏิบัติการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์จะต้องอาศัยข้อมูลจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ การตัดสินใจบนพื้นฐานของภารกิจองค์การ วัตถุประสงค์ยุทธศาสตร์ และแผน Portfolio ของแผนกต่าง ๆ ซึ่งแสดงได้ดังแผนภาพที่ ๒ - ๒

แผนภาพที่ ๒-๒ แสดงการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตามความหมายของ Donnelly, Gibson & Ivancevich

นอกจากนี้ ซาติชาย ณ เชียงใหม่ ได้อธิบายถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ขององค์การภาครัฐว่ามีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การประเมินสภาพแวดล้อม องค์การต่างๆจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์

สภาพแวดล้อม

เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์การมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตาม SWOT Analysis ดังนี้

๑.๑ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก องค์การต้องทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเชิงมหภาค โดยใช้ PEST Analysis ได้แก่

P : ประเด็นทางการเมืองและกฎหมาย (Political / Legal)

E : ประเด็นทางเศรษฐกิจ (Economic)

S : ประเด็นทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural forces)

T : ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technological forces)

รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โดยใช้ Stakeholder Analysis

๑.๒ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยใช้ Resource / Capability Analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ขีดความสามารถและทรัพยากรสนับสนุนการทำงานขององค์การ เพื่อสำรวจหาจุดแข็งและจุดอ่อน

๒. การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม พันธกิจ ค่านิยมหลัก และเป้าหมาย

๒.๑ วิสัยทัศน์ร่วม (Shared vision) เป็นการแสดงถึงภาพอันพึงประสงค์ที่ต้องการจะเป็นอนาคต โดยแสดงถึงความสำเร็จของจุดมุ่งหมายที่ต้องการร่วมกันของทุกฝ่าย

๒.๒ พันธกิจ (Mission) จะต้องมีลักษณะดังนี้

๒.๒.๑ ข้อความพันธกิจต้องบอกถึงเป้าหมาย (Purpose) ที่ชัดเจน

๒.๒.๒ ข้อความพันธกิจต้องยืนอยู่บนความเป็นจริงได้ของทุกภาคส่วนที่มี

ส่วนร่วม

๒.๒.๓ ข้อความพันธกิจต้องตอบสนองประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานอย่างดีที่สุด

๒.๒.๔ ข้อความพันธกิจต้องแยกแยะภารกิจของหน่วยงานออกจากหน่วยงานอื่นอย่างชัดเจน

๒.๒.๕ ข้อความพันธกิจต้องสื่อสารกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่าเหตุใดหน่วยงานนี้ จึงต้องดำรงอยู่ กล่าวคือ พันธกิจจะต้องสะท้อนให้เห็นถึง

๒.๒.๕.๑ เราคือใคร เป็นการอธิบายว่าหน่วยงานตั้งขึ้นมาเพื่ออะไร มีเหตุแห่งการจัดตั้งอย่างไร

๒.๒.๕.๒ เราทำอะไร เป็นการอธิบายว่าหน้าที่ / ภารกิจของหน่วยงานมีอะไรบ้าง

๒.๒.๕.๓ ใคร คนกลุ่มใดที่เราเสนอบริการให้

๒.๒.๕.๔ ผู้รับบริการเหล่านั้นจะได้รับบริการ (ที่แตกต่างและดีกว่า) ได้อย่างไร

๒.๓ การกำหนดค่านิยมหลัก (Core Value) จะกำหนดเพื่อให้สอดคล้องรับกับเป้าหมายของพันธกิจว่า หน่วยงานควรให้คุณค่ากับเรื่องใด หรือควรมีค่านิยมหลักอะไรบ้าง เช่น ความมีคุณภาพ ความทั่วถึง ความเท่าเทียม เป็นต้น เพื่อเป็นหลักการร่วมกัน (Shared principle) ของทุกภาคส่วน

๓. การกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย แผนงาน / โครงการ / กิจกรรมหลัก

๓.๑ ลักษณะของยุทธศาสตร์ที่ดี ตามแนวคิดของ Michael E.Porter มีลักษณะดังนี้

๓.๑.๑ สอดรับกับพัฒนาการเชิงโครงสร้างขององค์การและตระหนักถึงสถานะที่แท้จริงขององค์การตน

๓.๑.๒ จะต้องทำให้องค์การแตกต่างไปจากที่อื่น มีสถานะที่เป็นเอกลักษณ์

๓.๒. การเลือกใช้ยุทธศาสตร์ภายในองค์การสามารถเลือกได้จาก SWOT Matrix ซึ่งจะได้ยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๓.๒.๑ The SO strategy (รุก) เป็นสถานะในฝันของทุกองค์การ คือใช้จุดแข็งและโอกาสที่เปิดกว้างให้เป็นประโยชน์

๓.๒.๒ The ST strategy (รับ) ใช้จุดแข็งขององค์กรเพื่อจัดการกับภัยคุกคามจากภายนอก หรือ ใช้จุดแข็งให้เป็นประโยชน์ แต่เลี่ยงภัยคุกคาม

๓.๒.๓ The WO strategy (ปรับ) พยายามลดจุดอ่อนและใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากเห็นโอกาสภายนอก แต่ภายในยังมีปัญหา

๓.๒.๔ The WT strategy (ถอย) พยายามลดจุดอ่อนและภัยคุกคามให้น้อยที่สุดเป็นสถานการณ์ที่ล่อแหลม ที่ไม่มีองค์การใดยากเจอเนื่องจากต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด อาจต้องใช้ Retrenchment strategy หรือการพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส

๓.๓ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ เป้าหมาย ดังนี้

๓.๓.๑ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic goals) มองภาพรวมใหญ่ มองปัญหาใหญ่ระดับนโยบาย ระดับบริษัท

๓.๓.๒ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Tactical goals) เสนอแนวทาง/เป้าหมาย/กลยุทธ์มองปัญหาระดับองค์การ

๓.๓.๓ เป้าหมายเชิงปฏิบัติ (Operational goals) เน้นเป้าหมายในเชิงหน้าที่

๓.๔ การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ให้บรรลุผล จะมีวิธีกำหนดจาก

๓.๔.๑ พิจารณาจากกลุ่มกลยุทธ์ที่คิดมา แล้วจึงกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

๓.๔.๒ พิจารณาว่ามีอะไรควรจะทำเพิ่มเติม

๓.๔.๓ พิจารณาว่ามีแผนงาน /โครงการ /กิจกรรมอะไรที่จังหวัด /กลุ่มประสงค์จะทำแต่ไม่ได้ทำ

จากแนวคิดในการวางแผนของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปถึงขั้นตอนในการวางแผนยุทธศาสตร์ ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์การ รวมทั้งความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัจจัยเกี่ยวข้องอื่น ๆ โดย

คาดการณ์จากทิศทางของข้อมูลในปัจจุบันว่าในอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร รวมทั้งการรวบรวมความต้องการของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรที่ต้องการให้องค์กรเป็นอย่างไร ต้องการให้องค์กรทำอะไร หรือต้องการผลลัพธ์อะไรจากการดำเนินการขององค์กร ได้แก่ นโยบายของหน่วยเหนือ ความต้องการของผู้มาใช้บริการ ความต้องการของคนในองค์กร เป็นต้น เหล่านี้มาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวางแผนยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ห้วงการ (SWOT analysis) เป็นการวิเคราะห์ห้วงภาวะแวดล้อมทั้งภายในภายนอกขององค์กรที่มีผลต่อการบรรลุความต้องการเพื่อหา

๑. ปัจจัยที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุตามความต้องการ ได้แก่ ปัญหา ภัยคุกคาม และจุดอ่อนขององค์กร เป็นต้น

๒. ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนต่อการบรรลุตามความต้องการ ได้แก่ โอกาส และจุดแข็งขององค์กร เป็นต้น

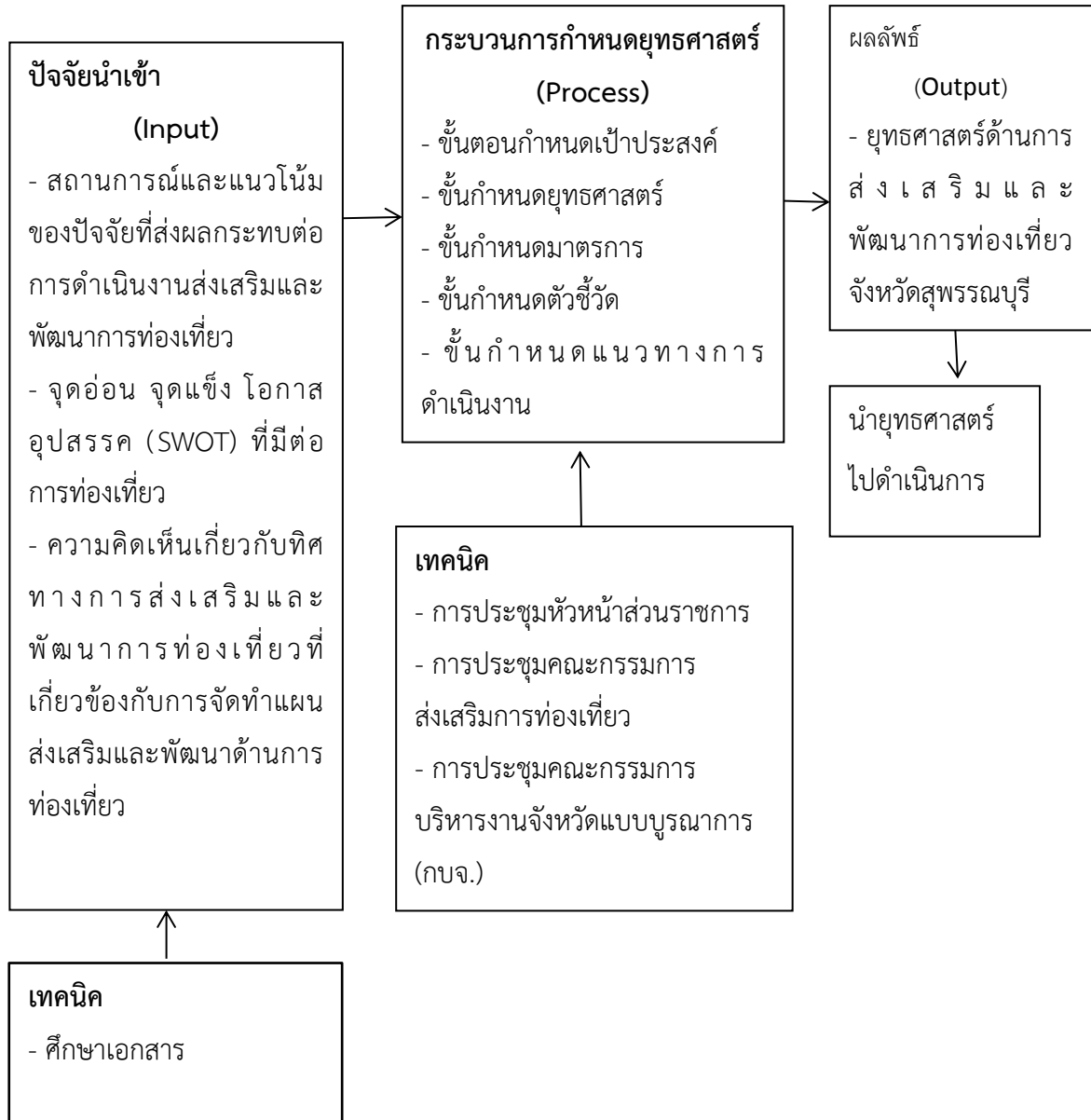
ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เป็นการกำหนดจุดหมายปลายทางขององค์กร ซึ่งเป็นสภาพที่จะตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหา ภัยคุกคาม โอกาสตลอดจนจุดอ่อนและ จุดแข็งขององค์กร ซึ่งจะเป็นหลักสำหรับการดำเนินการทุกอย่างขององค์กรตั้งแต่การกำหนด สิ่งที่จะทำ เป้าหมาย หนทางปฏิบัติ กิจกรรม โครงสร้าง และระบบ ต่างๆทุกระบบ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ทุกคนในองค์กรอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีจุดมุ่งเหมือนกัน และทำสิ่งที่ถูกต้องเหมือนกัน ทุกส่วนขององค์กรจะเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันการกำหนดวิสัยทัศน์จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง

ขั้นตอนที่ ๔ แปลงวิสัยทัศน์เป็นเป้าประสงค์ (Operational Objective) จะต้องถ่ายทอดวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางที่เป็นนามธรรม ไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่เป็นรูปธรรม ให้ชัดเจนเพียงพอที่หน่วยต่างๆจะนำไปทำแผนการปฏิบัติต่อไป การกำหนดวัตถุประสงค์นิยมประยุกต์ใช้หลักของ Balances Scorecard เพราะจะทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นไปอย่างครบถ้วนทุกมิติที่จะเป็นปัจจัยในการบรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ ๕ การกำหนดตัวชี้วัด (KPI) คือการกำหนดมาตรวัดผล เพื่อให้สามารถวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน และยังสามารถนำไปใช้ในการกำหนดเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาได้ด้วย

ขั้นตอนที่ ๖ การกำหนดแนวทางปฏิบัติ เป็นการกำหนดหนทางหรือแนวทางปฏิบัติของแต่ละวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นกรอบในการวางแผนการปฏิบัติของหน่วย เพราะหนทางหรือแนวทางปฏิบัติจะควบคุมให้มีการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปในแนวทางที่คุ้มค่ามากที่สุด ดังนั้นการกำหนดหนทางหรือแนวทางในการปฏิบัติจะต้องผ่านการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ ทั้งในด้าน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับปฏิบัติได้ขั้นตอนในการวางแผนดังกล่าวข้างต้น มานำมาปรับให้เป็นกระบวนการ โดยมุ่งเน้นความชัดเจนเกี่ยวกับ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ สามารถสรุปเป็นกระบวนการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ได้ แผนภาพที่ ๒ – ๓

แผนภาพที่ ๒-๓ แสดงกระบวนการในการจัดทำกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์

๒. ความจำเป็นและความสำคัญในการวางแผนยุทธศาสตร์

ความจำเป็นและความสำคัญของการวางแผนเชิงกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากสำหรับผู้บริหารขององค์การสมัยใหม่ที่มุ่งหวังผลสำเร็จในการดำเนินงาน เนื่องจาก ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและภัยอุปสรรคต่อองค์การ นอกจากนี้ ผู้บริหารขององค์การมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในแง่ของงบประมาณ บุคลากร ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบกับการขยายตัวและความสลับซับซ้อนขององค์การทำให้ผู้บริหารจะต้องพยายามกำหนด

ทิศทาง จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม โดยการวางแผน ยุทธศาสตร์เป็นประโยชน์หลายประการต่อการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- ๒.๑ ช่วยทำให้ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานหันมาให้ความสนใจอย่างแท้จริงในเรื่องขององค์การมากขึ้น
- ๒.๒ กระตุ้นให้ผู้บริหารทราบถึงปัญหา อุปสรรคตลอดจนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นและเตรียมหามาตรการรองรับไว้ล่วงหน้า อันเป็นการลดความเสี่ยงและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร
- ๒.๓ ช่วยทำให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจในธรรมชาติของการดำเนินงานอย่างชัดเจนขึ้น และมองเห็นภาพของการพัฒนางานในอนาคต
- ๒.๔ ช่วยระบุถึงโอกาสและช่องทางในการดำเนินงานในอนาคตให้การปรับเปลี่ยนทิศทางและภารกิจงานขององค์กรเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม
- ๒.๕ ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน/โครงการ และการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- ๒.๖ ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันระหว่างสมาชิกขององค์กร และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทิศทางและการดำเนินงาน ตลอดจนความคาดหวังต่าง ๆ
- ๒.๗ ช่วยก่อให้เกิดการประสานงานและบูรณาการทางความคิดการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการผนึกกำลังภายในองค์กร

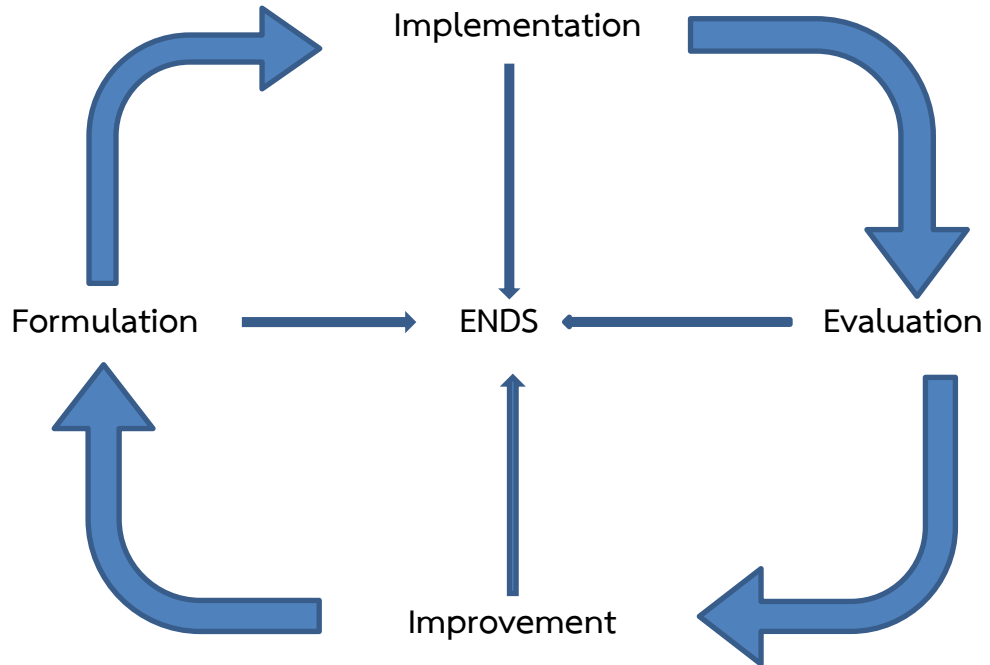
๓. ยุทธศาสตร์การนำเสนอนโยบาย การสังเคราะห์นโยบายและการนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ

๓.๑. นโยบายสาธารณะ (Public Policy)

๓.๑.๑ ความหมายของนโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทาง (Mean) หรือ มาตรการ (Measures) ที่รัฐกำหนดให้มีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับความสุขทั้งกาย และใจมีความเสมอภาค ยุติธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓.๑.๒ กระบวนการและขั้นตอน (Process and Stages)

แผนภาพที่ ๒-๔ แสดงกระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินการนโยบายสาธารณะ

๓.๑.๓ องค์ประกอบสำคัญของการนำเสนอโยบายสาธารณะ

ประกอบด้วย

๓.๑.๓.๑ ทฤษฎี องค์ความรู้ที่รองรับนโยบายที่จะนำเสนอ

๓.๑.๓.๒ เทคโนโลยี

๓.๑.๓.๓ พลังกระตุ้นหรือการบังคับการใช้นโยบายสาธารณะ

๓.๑.๓.๔ โครงสร้างการนำไปใช้ปฏิบัติ

๓.๑.๓.๕ กลไกการประเมิน ทั้งการประเมินโดยระบบเปิดและปิด

๓.๑.๓.๖ สมรรถนะในการปรับปรุงและพัฒนา

๓.๑.๔. การออกแบบและพัฒนานโยบายเชิงบูรณาการ การออกแบบและพัฒนานโยบายเชิงบูรณาการ มีข้อควรคำนึงดังนี้

๓.๑.๔.๑ ตรรก (Logic) และข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) และการทดสอบ และพิสูจน์

๓.๑.๔.๒ การเผยแพร่และการสื่อสารทางสังคมการเมือง ตัวอย่างของการออกแบบและพัฒนานโยบายเชิงบูรณาการ ได้แก่ นโยบายการศึกษาที่เกี่ยวกับเด็ก และเวลาในการปลูกฝังและพัฒนา นโยบายประถมศึกษา นโยบายมัธยมศึกษา นโยบายอาชีวศึกษา นโยบายอุดมศึกษา นโยบายการศึกษานอกโรงเรียน นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต นโยบายเด็กผู้มีความสามารถพิเศษ เป็นต้น

๓.๑.๕ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผล อาศัยปัจจัยสำคัญ คือ

๓.๑.๕.๑ ผู้นำไปใช้หรือผู้เล่น และกลไกการผลักดัน

๓.๑.๕.๒ ผลประโยชน์ (Interest) และการยินยอมทำตาม (Compliance Conformity)

๓.๑.๕.๓ อุทมการณ์และการสื่อสาร

๓.๑.๕.๑ ภาวะผู้นำ (Leadership) และความมุ่งมั่น (Determination)

๓.๒ มิตรวมแห่งความสำเร็จของนโยบายพัฒนาของรัฐ

แผนภาพที่ ๒-๕ แสดงมิตรวมแห่งความสำเร็จของนโยบายพัฒนาของรัฐ

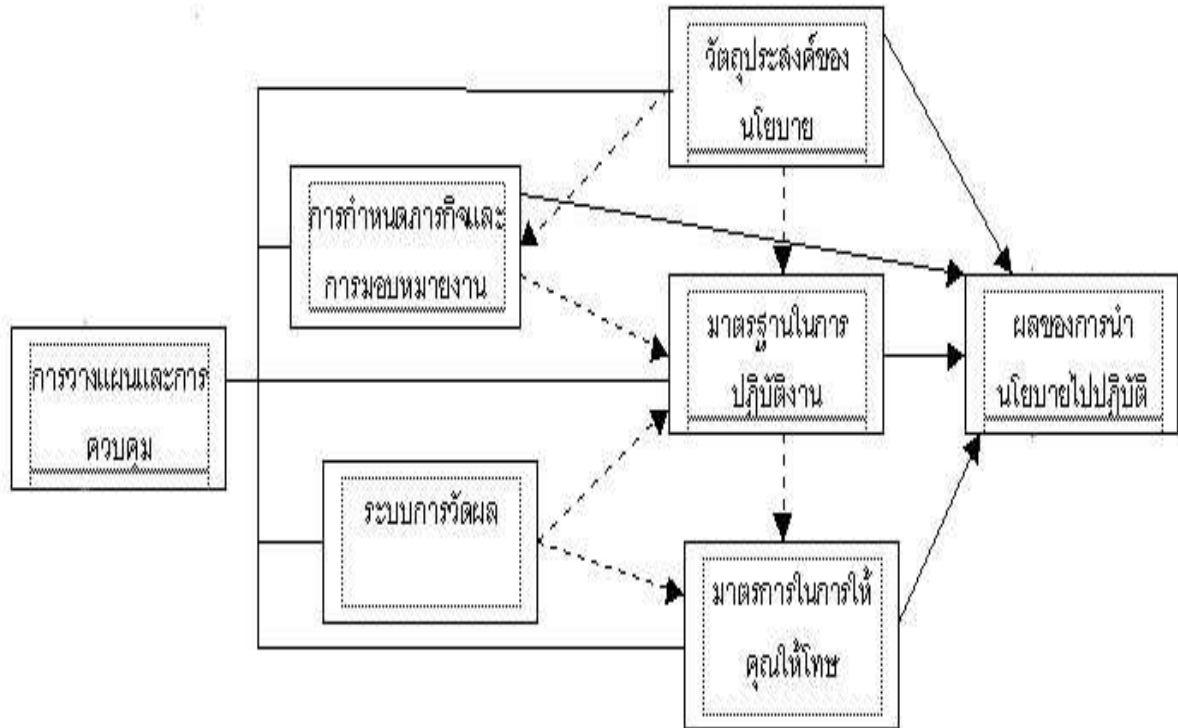
ผลผลิต	มิติที่ ๑ ผลลัพธ์	ผลลัพธ์สุดท้าย
มิติที่ ๒ ผลตามมิติที่ ๑ ไม่สร้างปัญหาต่อนโยบายอื่น ๆ		
มิติที่ ๓ ผลของนโยบายทั้งหมดเมื่อรวมแล้วก่อให้เกิดผลการพัฒนาประเทศที่พึงปรารถนา		

นอกจากนี้ต้องมีการคำนึงถึงผลของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการวัดความสำเร็จ/ความล้มเหลว และมาตรการ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของหน่วยงาน ทั้งในมิติของเวลา สถานที่และอื่น ๆ เช่น นโยบายบ้านเอื้ออาทร มีนโยบายผลผลิต ได้แก่ การสร้างได้ตามจำนวนกำหนด สร้างแล้วเสร็จตามเวลาหรือไม่ ความพึงพอใจของผู้สร้างและผู้อยู่อาศัย ส่วนนโยบายผลกระทบ ได้แก่ การสร้างบ้านเอื้ออาทรผู้ได้รับตรงกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด คนจนได้เข้าไปอยู่อาศัยจริงหรือไม่ และผลสุดท้าย ประเมินว่า คนจนมีคุณภาพชีวิตที่ขึ้น การศึกษาดีขึ้นหรือไม่

๓.๓ ศาสตร์การนำนโยบายไปปฏิบัติ ตัวแบบของศาสตร์การนำนโยบายไปปฏิบัติที่นิยมหลายรูปแบบ

๓.๑ ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model)

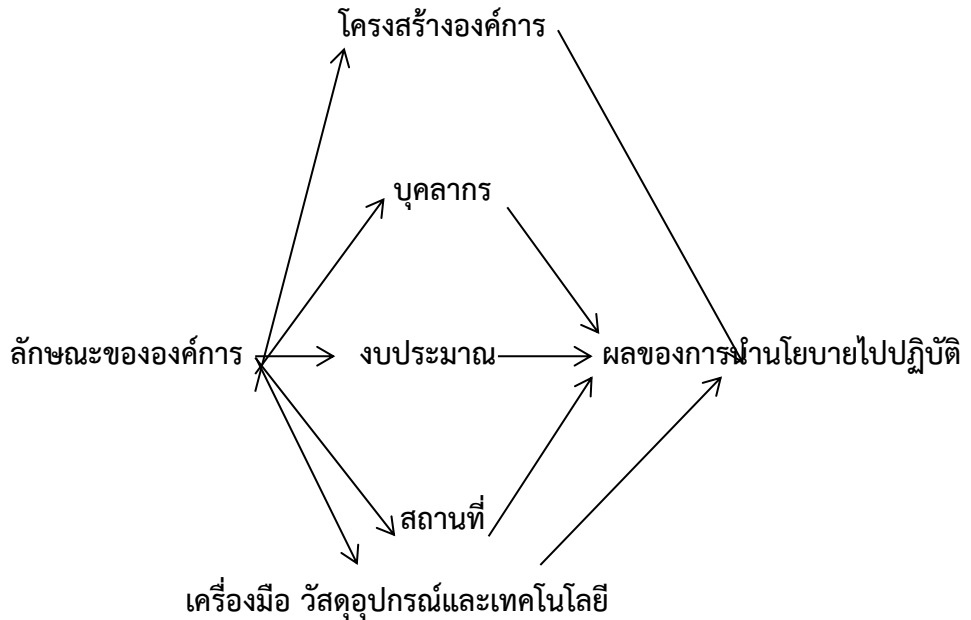
แผนภาพที่ ๒ - ๖ แสดงตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model)

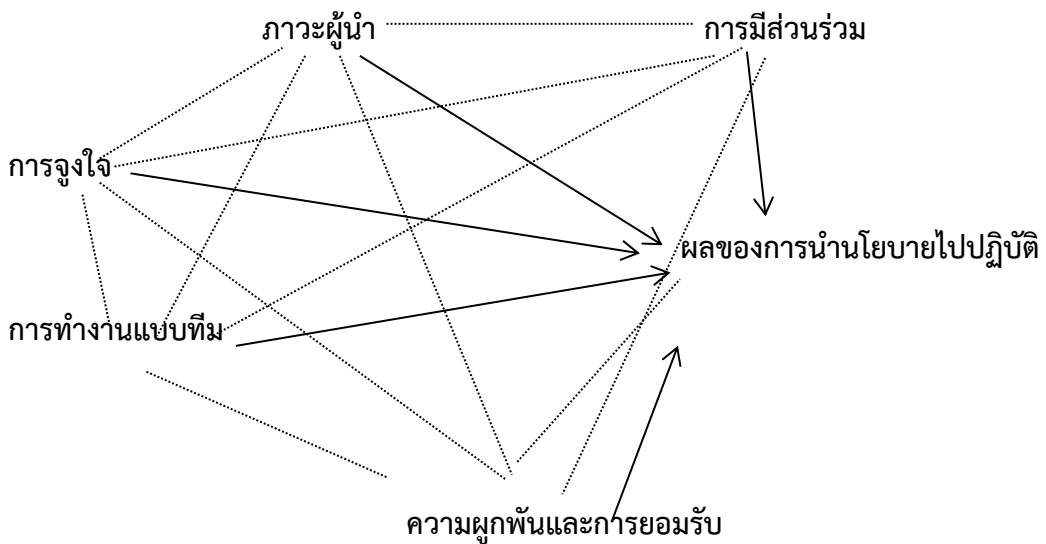
๓.๒ ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management Model)

แผนภาพที่ ๒ - ๗ แสดงตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management Model)

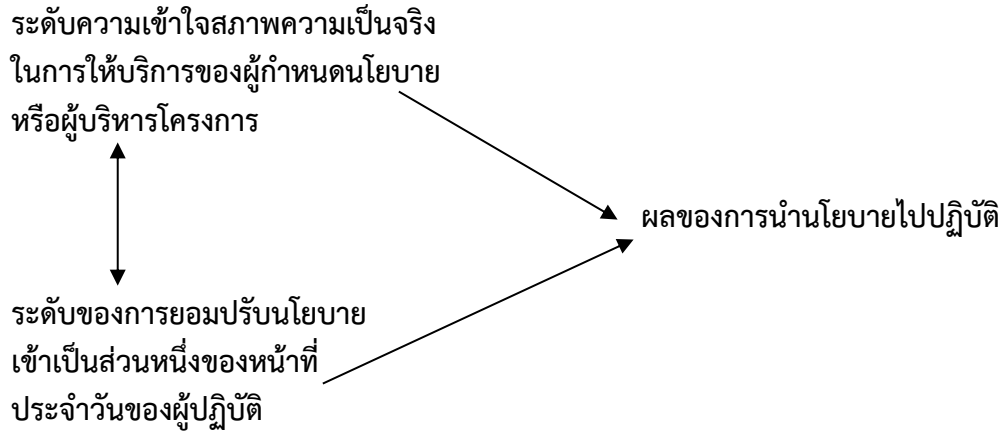
๓.๓ ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model)

แผนภาพที่ ๒ - ๘ แสดงตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model)

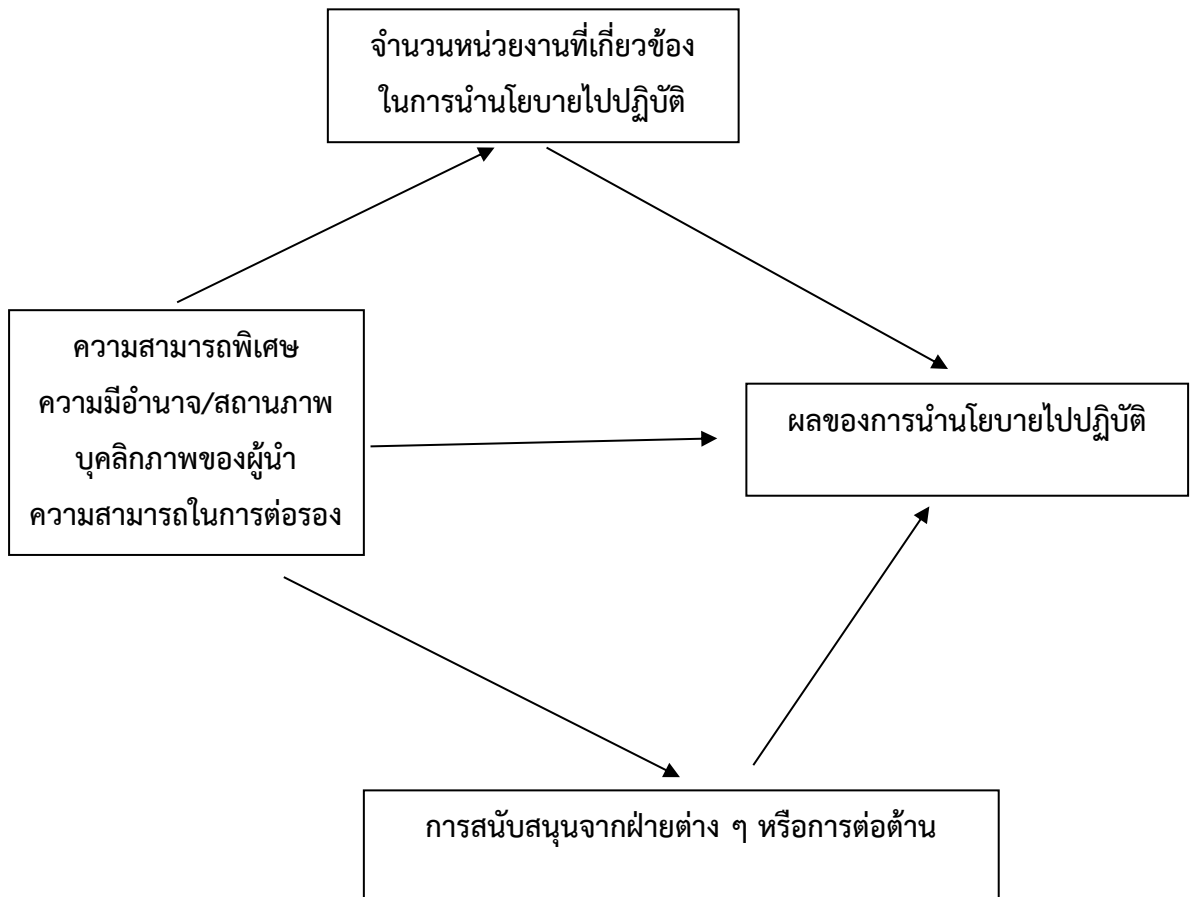
๓.๔ ตัวแบบทางกระบวนการทางราชการ (Bureaucratic Process Model)

แผนภาพที่ ๒ - ๙ แสดงตัวแบบทางกระบวนการทางราชการ (Bureaucratic Process Model)

๓.๕ ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

แผนภาพที่ ๒ - ๑๐ แสดงตัวแบบทางการเมือง (Political Model)

แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

แนวคิดของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ เริ่มต้นจากความพยายามของกลุ่มนักวิชาการในการอธิบายถึงคุณลักษณะหรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ ๑๙๘๐ และต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ ของประเทศอังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ รวมทั้งในบางส่วนของสหรัฐอเมริกา แนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเป็นสากลของทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในแง่ของการบริหารรัฐกิจ และการบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นกระแสของแนวความคิดที่สอดคล้องกับหลักรัฐประศาสน์ ศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการประหยัด (Economy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการกระบวนทัศน์และวิธีการบริหารงานภาครัฐไปจากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (input) และอาศัยกฎระเบียบเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริตและเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) และความคุ้มค่าของเงิน (value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวัดและประเมินผลงาน การบริหารคุณภาพโดยรวม เป็นต้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๔๙ : ๒๖-๒๗) หากพิจารณาการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่แล้วถือว่าเป็นกระแสแนวความคิดที่สะท้อนการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐร่วมสมัยที่มีความหลากหลายในตัวเอง มีลักษณะของการผสมผสานองค์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชา (Intermultidisciplinary) โดยเฉพาะแนวคิดเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกหรือเศรษฐศาสตร์แบบเหตุผลนิยม (Economic Rationalism) และการบริหารจัดการสมัยใหม่หรือการจัดการนิยม ต้องการให้มีความเป็นอิสระและเกิดความคล่องตัวทั้งการบริหารเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาผลการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุณภาพของการให้บริการและความคุ้มค่า อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอว่าขาดเอกลักษณ์และไม่มีกรอบแนวคิดที่ชัดเจนของตนเอง หรือเป็นเพียงแค่การนำเอาเหล่าเก่าหลายชนิดมาผสมรวมกันในช่วงใหม่เท่านั้นเอง รวมถึงมีการโต้แย้งเกี่ยวกับข้อสมมติฐานของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ในเรื่องของความมีเหตุผลของปัจเจกบุคคลและปัญหาลักษณะของความแตกต่างระหว่างการบริหารงานในภาครัฐและการบริหารงานในภาคธุรกิจเอกชน แต่ในทางปฏิบัติแล้วการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ได้รับการยอมรับว่าเป็นกระแสหลักของการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐร่วมสมัย ซึ่งก่อให้เกิดการปรับกระบวนทัศน์ (paradigm shift) และการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างไปจากตัวแบบการบริหารราชการแผ่นดินในลักษณะประเพณีนิยมอย่างมากมาพอสมควร หรืออย่างน้อยที่สุดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ได้ช่วยทำให้เราไม่จำเป็นต้องยึดติดกับตัวแบบเดิมและต้องค้นหาตัวแบบใหม่ที่สมบูรณ์มากขึ้นต่อไป (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๔๙ : ๒๖-๒๗)

๑. การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Results-based Management) เป็นแนวคิดที่พยายามเชื่อมโยงเรื่องของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ระบบการงบประมาณ และระบบการวัดผลงานเข้าด้วยกันอย่างครบวงจร เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐ โดยได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากความไม่พอใจต่อแบบการบริหารราชการแผ่นดินในลักษณะประเพณีนิยม ซึ่งยังคงติดขัดกับปัจจัยนำเข้า (input) และกระบวนการ (process) เป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานทั้งในส่วนของผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) เท่าที่ควรด้วยเหตุผลดังกล่าว การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ต้องทำให้ผู้บริหารต้องกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การและเป้าหมายของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและสามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key Performance Indicator) และเกณฑ์มาตรฐานไว้ล่วงหน้า รวมทั้งการใช้ประโยชน์ข้อมูลระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในการปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานอนจะก่อให้เกิดการรับผิดชอบต่อผลงาน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๔๙ : ๗๐)

นอกจากนี้การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างแนวคิดทางการบริหารร่วมสมัย โดยเฉพาะการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ การวัดผลการดำเนินงาน การวางแผนและการบริหารเชิงกลยุทธ์ และระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๔๙ : ๗๐-๘๙)

๒. การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์

การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

- ๒.๑ การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ/แผนงานโดยยึดผลลัพธ์
- ๒.๒ การจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลัง
- ๒.๓ การระบุตัวชี้วัดและเป้าหมายในเชิงปริมาณและคุณภาพ
- ๒.๔ การประเมินผลการดำเนินงานและสัมฤทธิ์ผล
- ๒.๕ การใช้ประโยชน์ข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานและสัมฤทธิ์ผล และ
- ๒.๖ การแยกแยะและยกเลิกกิจกรรม ที่ไม่บังเกิดผลถึงแม้ว่าการบริหารโดยยึด

วัตถุประสงค์ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายอย่างมากในภาคธุรกิจเอกชน ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๐ เป็นต้นมา แต่ปัญหาของการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ที่ผ่านมาก็ยังมีอยู่ ได้แก่ ความชัดเจนในการวางวัตถุประสงค์ของผู้บริหาร การเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ในระดับต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตัวผู้ปฏิบัติไม่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมถึงการขาดระบบการวัดผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิผลและยังไม่ได้เชื่อมโยงไว้กับการให้รางวัลตอบแทนอย่างจริงจัง

๓. การวัดผลการดำเนินงาน

การวัดผลการดำเนินงาน (Performance Measurement) เป็นเครื่องมือในการติดตามวัดผลผลิตและผลลัพธ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานให้ผู้บริหารได้รับทราบอย่างเป็นระยะๆ ทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องมีการพบปะกันระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อวางวัตถุประสงค์/เป้าหมายและทบทวนผลงานร่วมกัน ในการวัดผลการดำเนินงานนั้นจำเป็นต้องมีการวางเกณฑ์มาตรฐาน (standard) ในการเปรียบเทียบซึ่งในปัจจุบันได้นำอวริวิเคราะห์เทียบเคียง

(benchmarking) เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อทบทวนขีดสมรรถนะและปรับปรุงระดับมาตรฐานขององค์กรหรือผลการดำเนินงานให้อยู่ในเกณฑ์ที่สูงขึ้นโดยอิงกับเกณฑ์มาตรฐานสากลองค์กรคู่แข่งหรือการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (best practice) ในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ระบบการวัดผลการดำเนินงานสมัยใหม่อื่น ๆ ได้แก่ ตารางคะแนนวัดผลแบบสมดุล (Balanced Scorecard) เพื่อเชื่อมโยงการวัดผลการดำเนินงานให้เข้ากับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร โดยแยกมิติของการวัดผลในมุมมองต่าง ๆ เช่น ด้านการเงิน ด้านลูกค้าสัมพันธ์ ด้านกระบวนการ

๔. การบริหารเชิงกลยุทธ์

การบริหารเชิงกลยุทธ์และการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการวางแผนเชิงกลยุทธ์ช่วยทำให้ผู้บริหารขององค์กรสามารถวางทิศทางวัตถุประสงค์ และจัดวางตำแหน่งขององค์กรได้อย่างเป็นระบบชัดเจนและมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าวหน่วยงานที่มีการใช้กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์มักจะสามารถลดความเสี่ยงหรือปรับตัวได้ดีกว่าและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นความพยายามในการวางแผนกลยุทธ์อย่างสมบูรณ์และครอบคลุม โดยรวมทั้งองค์การดังกล่าวทำให้มีการขยายขอบเขตไปสู่เรื่องขงกระบวนการบริหาร โดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดโครงสร้างองค์การวัฒนธรรม ทรัพยากรบุคคล และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ ซึ่งจะครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การจัดวางกลยุทธ์ (Strategy Formulation) ประกอบด้วย

- ๔.๑.๑ การพิจารณาวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร
- ๔.๑.๒ การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร
- ๔.๑.๓ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและขีดสมรรถนะภายใน
- ๔.๑.๔ การวิเคราะห์และเลือกกลยุทธ์

๔.๒ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategy Implementation) ประกอบด้วย

- ๔.๒.๑ การกำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงาน
- ๔.๒.๒ การวางแผนปฏิบัติงาน
- ๔.๒.๓ การสนับสนุนกลยุทธ์ (โครงการ วัฒนธรรม บุคลากร เทคโนโลยี

สารสนเทศ กระบวนการ)

๔.๓ การควบคุมและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ (Strategy Control & Evaluation)

ประกอบด้วย

- ๔.๓.๑ การตรวจสอบผลการดำเนินงาน
- ๔.๓.๒ การวิเคราะห์ติดตามสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ การวางแผน

และการบริหารเชิงกลยุทธ์ดังกล่าวจะช่วยทำให้ผู้บริหารสามารถบรรลุถึงเป้าหมายปลายทางขององค์กรและทำให้การตัดสินใจได้ดีขึ้น

๕. ระบบงบประมาณ

ระบบงบประมาณมีทั้งระบบงบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budgeting) และระบบงบประมาณแบบแสดงแผนงาน (Program Budgeting) โดยเฉพาะในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการสร้างตัวชี้วัดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของเงิน ไม่ว่าจะเป็นการวัดเปรียบเทียบ ต้นทุนต่อหน่วย (cost per unit of output) หรือต้นทุนต่อหน่วย (unit cost) และการวัด เปรียบเทียบต้นทุน-ผลตอบแทน (cost-benefit) หรือต้นทุน-ประสิทธิผล (cost-effectiveness) อัน เป็นเครื่องมือหรือเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจในการจัดสรรงบประมาณงบประมาณแบบแสดงผลงาน มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อกระบวนการและผลผลิตโดยเฉพาะการวัดปริมาณงานหรือภาระงาน (work load) หรืองานที่ทำ (work performed) และการวัดผลการดำเนินงาน (output measure) หรืองาน ที่สำเร็จผล (work accomplished) โดยให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายตามฐาน กิจกรรม หรือคิดคำนวณต้นทุนผลผลิตในลักษณะของต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต อันจะเป็นประโยชน์ใน การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานงบประมาณแบบแสดงแผนงาน มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อ ผลลัพธ์หรือการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ด้านต่าง ๆ โดยเน้นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงการวางแผน (กำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ ลำดับความสำคัญก่อน-หลัง) และกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของโครงสร้าง แผนงาน อันประกอบด้วยแผนงานหลัก แผนงานรองและหน่วยกิจกรรม โดยมีการวิเคราะห์ทางเลือก และความเป็นไปได้ทางการเงิน ทางเทคนิคทางการบริหารจัดการ และอื่น ๆ ของแต่ละทางเลือกก่อน การอนุมัติจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการติดตามประเมินผลภายหลังที่ได้มีการอนุมัติจัดสรร งบประมาณไปแล้วอย่างไรก็ตามระบบงบประมาณทั้งสองลักษณะต่างมีความสำคัญและมีจุดเด่นที่ แตกต่างกันไป ในทางปฏิบัติ จึงได้มีความพยายามในการผสมผสานระบบงบประมาณทั้งสองแบบ เข้าด้วยกันและเชื่อมโยงให้เข้ากระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์หรือการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

๖. การบริหารคุณภาพ

แนวความคิดของการบริหารคุณภาพ (Quality Management) เป็นการเริ่มต้น จากการให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้าผู้รับบริการ (customer satisfaction) โดยการ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการขององค์กรอันจะช่วยก่อให้เกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ซึ่งต่อมาได้นำไปสู่การพัฒนาหลักเกณฑ์ในการประเมินและเสริมสร้างความเป็นเลิศของการดำเนินงาน (performance excellence)

ระบบการบริหารคุณภาพพัฒนาขึ้นมาจากวิธีการควบคุมคุณภาพเชิงสถิติ (Statistical Quality Control) ของ W.E. Deming ซึ่งต่อมา Kaoru Ishikawa ได้นำเอาแนวคิด ดังกล่าวไปปรับปรุงให้เหมาะสมและบังเกิดผลมากขึ้น อันเป็นที่รู้จักกันในแง่ของการบริหารคุณภาพ แบบญี่ปุ่น โดยประยุกต์หลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) และพยายามสร้างจิตสำนึกให้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ามาร่วมกันทำงานเป็นทีมและเรียนรู้ในการวิเคราะห์ปัญหาและหา ทางแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงการทำงานในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการควบคุมงานของตนเอง หรือลดความผิดพลาดให้เหลือศูนย์ (zero defect) และขยายผลไปยังทุกฝ่ายในองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ในช่วงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เช่น ในปัจจุบัน หน่วยงาน องค์กร รวมไปถึงประเทศ ต่างให้ความสำคัญและพยายามที่จะขับเคลื่อนหน่วยงาน องค์กรหรือประเทศไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ฐานความรู้ ผู้บริหารจะต้องปรับหรือเปลี่ยนแนวความคิดในการบริหารจัดการทั้งทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นการพัฒนาองค์การในระบบราชการให้เป็นองค์การยุคใหม่ มีความทันสมัย มีวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีระบบการทำงานที่รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ย่อมต้องอาศัยบุคลากรที่ได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงานเป็นแบบใหม่ที่มีทั้งความรู้ความสามารถและทักษะในด้าน ต่าง ๆ โดยใช้องค์ความรู้ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เอื้อประโยชน์ให้องค์การก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ ดังนั้นผู้นำองค์การ จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการสร้างและพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้ความพร้อมและสนับสนุนองค์การไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำองค์การยุคใหม่จะต้องรู้จักการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงองค์การไม่สามารถทำได้ในระยะสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคลากรในองค์การ ต้องอาศัยผู้นำที่มีความกล้าหาญ และมีความรู้ความสามารถและทักษะที่โดดเด่นและมีขั้นตอนของการดำเนินงาน

๑. การเพิ่มความสำคัญและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง

(Increase Urgency)

การเพิ่มความสำคัญและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง ต้องเริ่มจากการพัฒนาคนในองค์การให้มีวิสัยทัศน์ของการเปลี่ยนแปลง โดยให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและแนวโน้มขององค์การในอนาคตและวิเคราะห์แนวทางในการที่จะนำองค์การไปสู่เป้าหมายในอนาคตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ต้องใช้วิกฤติและความกลัวเป็นแรงผลักดันให้คนในองค์การลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อความอยู่รอดขององค์การ

๒. การสร้างทีมงานนำการเปลี่ยนแปลง (Build the Guiding Team)

การที่จะนำการเปลี่ยนแปลงขององค์การให้สำเร็จจะต้องอาศัยทีมงานช่วยในการดำเนินการและผลักดัน เพื่อปรับองค์การให้คงอยู่และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มคนที่จะเป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ มุ่งมั่นทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่องค์การตั้งไว้ โดยกลุ่มทีมงานต้องมีจำนวนพอเหมาะ มีสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลต่าง ๆ มีชื่อเสียงและมีอำนาจอย่างเป็นทางการในการนำการเปลี่ยนแปลง

๓. จัดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสม (Get the Vision Right)

ต้องมีวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมโดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในอนาคต และคนในองค์การมีความเข้าใจ

๔. สื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและทำให้เกิดการยอมรับจากคนในองค์การ (Communicate for Buy-in)

การสื่อสารจะช่วยให้คนในองค์การทุกคนได้รับสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลง สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันและเกิดการยอมรับในทิศทางขององค์การ เพื่อให้เกิดความร่วมมือมากที่สุด

๕. การมอบอำนาจในการเปลี่ยนแปลง (Empower Action)

การมอบอำนาจในการเปลี่ยนแปลงจะช่วยในการจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะขัดขวางการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ในการมอบอำนาจให้แก่แรงงานความรู้นั้น จำเป็นต้องทราบวิธีการ

ทำงานและการเรียนรู้ของแรงงานความรู้ว่าจะต้องมีการสอนงานและถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นและเปิดโอกาสให้พวกเขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

๖. การสร้างความสำเร็จที่เกิดขึ้นได้เร็วก่อน (Create Short-Term Wins)

การสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจะส่งผลดีต่อการสร้างศรัทธา สร้างพลังและกำลังใจแก่ผู้ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะเป็นกระแสให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

๗. ต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง (Don't Let up)

เมื่อมีงานประสบความสำเร็จเกิดขึ้นแล้ว ต้องพยายามรักษาไว้โดยให้ความสำคัญและเน้นการเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างต่อเนื่อง

๘. ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีความยั่งยืนและกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร (Make Change Stick)

เมื่อสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กร ควรรักษาให้การเปลี่ยนแปลงฝังรากลึกจนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร และเป็นวิถีทางในการปฏิบัติงานขององค์กรต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๙ : ๑๘ -๒๖)

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

๑. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๙) ได้อธิบายองค์ประกอบของเครือข่ายไว้น่าสนใจ เครือข่ายมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ อยู่อย่างน้อย ๖ องค์ประกอบด้วยกันได้แก่

๑.๑ การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common perception) ในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็น เครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหาและมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้นซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง เพราะหากไม่มีความเข้าใจเป็นเครือข่ายจะมีผลทำให้การประสานงานและการขอความร่วมมือ ในการดำเนินการเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะต่างคนต่างก็ใช้กรอบการมองโลกคนละกรอบ เหมือนใส่แว่นตาคันคนละสียอมมองปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นไปคนละทิศทาง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเครือข่ายไม่สามารถจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะมุมมองที่แตกต่างย่อมมีประโยชน์ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ ในการทำงาน แต่ความคิดที่แตกต่างนี้ต้องอยู่ภายใต้ความร่วมมือของเครือข่ายที่ยอมรับกันหาไม่แล้วความแตกต่างที่มีอยู่จะนำไปสู่ความแตกแยก การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ

๑.๒ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision) วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกัน การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่

จะไปด้วยกันจะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างลงไปได้

๑.๓ การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual interests/benefits)

เครือข่ายเกิดจากที่แต่ละคนก็มีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากต่างคนต่างทำ ความจำกัดนี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดใจให้ รวมเป็นเครือข่าย ดังนั้น การรวมเป็นเครือข่ายจึงต้องตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ไม่ใช่ตัวเงินด้วย อาทิ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ กล่าวโดยสรุปก็คือการที่จะดึงใครเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการเครือข่ายจำเป็นที่จะต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่เขา จะได้รับ ประเด็นสำคัญอีกประการก็คือ ผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับต้องมาเพียงพอสำหรับในการที่จูงใจให้เข้ามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติจริงโดยไม่ได้มีส่วนร่วมเพียงเป็นเช่นไม้ประดับที่มีเพียงตำแหน่งหรือตามหน้าที่ แต่ไม่มีการปฏิบัติจริง

๑.๔ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All stakeholders participation)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย นับเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในเครือข่าย (allstakeholders in network) ย่อมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น สถานะในเครือข่าย จึงควรเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน (equal status) ในฐานะของ “หุ้นส่วน (partner)” ของเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (horizontal relationship) ที่เท่าเทียมกันแทนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (vertical relationship)

๑.๕ การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship)

การพึ่งพิงอิงร่วมกันเนื่องจากธรรมชาติความจำกัดในเครือข่ายทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุนกำลัง คน ฯลฯ เครือข่ายจึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง การจะทำให้เป้าหมายร่วมสำเร็จได้นั้นต่างจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันในเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้เครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนา จำเป็นต้องทำให้รู้สึกว่าการเครือข่ายไม่ดำเนินการการปฏิบัติงานย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ

๑.๖ การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

หากเครือข่ายไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันแล้ว ก็ไม่ต่างอะไรกับเครือข่ายขาดความร่วมมืออย่างแท้จริง หากจะเปรียบเทียบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ก็เหมือนกับการเอามันมาบดจนเป็นเนื้อเดียวกันแล้วเอาใส่ลงในโถเพราะก้อนหินแต่ละก้อนก็ยังอยู่ของมันโดยอิสระ มิได้ข้องเกี่ยวกับก้อนอื่นไม่เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้นเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่น มีการติดต่อกัน พบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนา ร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย การปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว จะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (reciprocal exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว (unilateral exchange) ยิ่งมีการปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใด ก็ยังเกิดความผูกพันภายในระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้น มากยิ่งขึ้น (highly integrated) นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้นอันจะช่วย

ให้เครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น องค์ประกอบข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของเครือข่าย

๒. การก่อเกิดของเครือข่าย

การก่อเกิดของเครือข่ายอาจก่อเกิดขึ้นได้ ๒ ลักษณะ ได้แก่

๒.๑ เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เช่น

๒.๑.๑ ความเป็นเครือญาติและมีภูมิลำเนาถิ่นกำเนิดเดียวกัน

๒.๑.๒ มีความเชื่อศรัทธาเหมือนกัน

๒.๑.๓ มีปัญหาาร่วมกัน

๒.๑.๔ มีความสนใจร่วมกันในงานหรือกิจกรรมด้วยกัน

๒.๒ เครือข่ายโดยการจัดตั้ง ได้แก่ เครือข่ายมีผู้คอยกระตุ้นคอยปลุกให้เกิดความคิดในปัญหาร่วมกันของชุมชน และให้มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่กล่าวมานั้น โดยเฉพาะเครือข่ายในระบบราชการเป็นกรณีที่ชัดเจน แต่มีข้อจำกัดอยู่มากในการทำงาน หรือเครือข่ายระหว่างราชการกับราชการ และราชการกับประชาชน

๓. ปรัชญาการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายต้องคำนึงถึงเสมอว่า “เครือข่าย” เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การนำเครือข่ายต้องมี การเรียนรู้ (Learn) การลงทุน (Invest) การฟูมฟักบำรุง (Nurture) และการรักษาสัมพันธ์ภาพ (Give) ซึ่งรวมกันเป็นคำว่า LINK หมายถึง การเชื่อมโยง

๔. การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ให้ในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันทั้งที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว ต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันด้วย

๕. ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย

ปัจจุบันในความเป็นจริง หน่วยงานการพัฒนาทางสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานพัฒนาภาครัฐ ต่างหน่วย ต่างการทำงานกันไปไม่เคยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำงานคล้ายคลึงกัน อยู่อยู่กับการแก้ปัญหาวันต่อวัน เพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด มีการทำงานซ้ำซ้อนในพื้นที่เดียวกันแต่ ละหน่วยงานก็มีการส่งข่าวข้อมูลไหลเวียนกันอยู่ภายในหน่วยงานของตน และข้อมูลข่าวสารที่ค่อนข้างจำกัดการทำงานใช้กรอบความคิดหรือกับการเฉพาะที่เคยใช้อย่างใด อย่างหนึ่งพัฒนาในสาขา แคนบ ๆ และเป็นไปตามนโยบายขององค์กร เมื่อเป็นเช่นนี้ในยามที่ต้องการเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่ง อาจเป็นปัจจัยนำเข้า เทคโนโลยี การฝึกอบรม แนวคิดในการวิจัย ข้อเสนอโครงการหรืออื่นๆ ที่ เกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา บุคคลหรือองค์กรก็จะใช้สิ่งต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ใกล้มือและอาจมีการ ออกแบบใหม่หรือสร้างขึ้นใหม่ถ้าจำเป็น ซึ่งต้องการเวลา วิทยุทัศน์ ประสบการณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนาบุคคลหรือองค์กร ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ นั้นจริง ๆ หรือเปล่า มีเครื่องมืออื่นๆ อีกใหม่ที่พอหาได้ในโลกนี้ และจะนำมาใช้ในท้องถิ่นหนึ่งในเวลา

ที่กำหนดได้อย่างไร "เครือข่าย" สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกัน

๖. การพัฒนาเครือข่ายสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่าย

๖.๑ องค์กรที่เข้าร่วมต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม

๖.๒ สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างองค์กร ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กร

๖.๓ มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอให้แต่ละองค์กรทำร่วมกัน ทำทั่วถึงองค์กร ควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จ อย่าทำกิจกรรมที่ยาก

๖.๔ จัดให้มี และกระตุ้นการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ

๖.๕ สนับสนุนทุกองค์กรในทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือองค์กรที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้

๖.๖ สร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย

๖.๗ สนับสนุนให้องค์กรพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มกำลัง หากสามารถตั้งเป้าหมายให้ทุกองค์กรในเครือข่ายพึ่งตนเองได้ทุกด้าน จะทำให้องค์กรมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านซึ่งเป็นพื้นฐาน ในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

๖.๘ สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างบุคลากรทุกระดับขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะระดับสูง

๖.๙ จัดกิจกรรมให้บุคลากรใหม่ขององค์กรเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อกันกับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

๖.๑๐ จัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอรวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

๖.๑๑ จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เช่น สร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (structural-functional theory) เป็นผลมาจากการนำเอาแนวความคิดทางด้านชีววิทยามาใช้ โดยอุปมาว่า โครงสร้างของสังคมเป็นเสมือนร่างกายที่ประกอบไปด้วยเซลล์ต่าง ๆ และมองว่า หน้าที่ของสังคมก็คือ การทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยแต่ละส่วนจะช่วยเหลือและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้ระบบทั้งระบบมีชีวิตดำรงอยู่ได้ สังคมเป็นระบบหนึ่งที่ส่วนต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่คงที่ของแต่ละส่วนจะเป็นปัจจัยทำให้ระบบสังคมเกิดความสมดุล (equilibrium) โดยปกติการทำงานของกลไกเหล่านี้เป็นผลให้สังคมที่อยู่ใสภาพสมดุลเคลื่อนที่ (moving equilibrium) กล่าวคือ ทุกส่วนหรือสถาบัน

ของสังคมจะปรับตัวเข้าหากันตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทั้งทางสังคมและภูมิศาสตร์ แต่ละสถาบันจะทำหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสถาบันอื่น ๆ และสังคมส่วนรวม การติดต่อตอบโต้ระหว่างบุคคลเป็นบรรทัดฐาน (norm) และสถานภาพ (status) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สถาบันทางสังคมต่างพึ่งพาซึ่งกันและกันรวมทั้งมีบทบาทสนับสนุนกันและกัน หากส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคมเปลี่ยนแปลงส่วนอื่น ๆ ก็จะมีผลกระทบไปด้วย (Parsons, 1967 : 183-185) นอกจากนี้ ในทุกสังคมยังมีความแตกต่างระหว่างบุคคล อุดมคติทางสังคมและการปฏิบัติทางสังคม อุดมคตินับเป็นคุณค่า (value) ซึ่งมนุษย์ต้องการให้มีในสังคมผู้ที่ละเมิดคุณค่าเหล่านี้หรือไม่สามารถประพฤติตามได้ก็มิใช่เป็นธรรมดา ความแตกต่างระหว่างอุดมคติและการปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความเครียดและทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม Parsons (1967 : 183-185) เสนอว่าเกิดจากความสมดุลถูกทำลายลง เพราะองค์ประกอบของสังคม คือ บุคลิกภาพ (personality) อินทรีย์ (organism) และวัฒนธรรม (culture) เกิดความแตกกร้าว โดยมีสาเหตุมาจากทั้งสาเหตุภายนอกระบบสังคม เช่น การเกิดสงคราม การแพร่กระจายของวัฒนธรรม เป็นต้น และสาเหตุจากภายในระบบสังคมที่เกิดจากความตึงเครียด (strain) เพราะความสัมพันธ์ของโครงสร้างบางหน่วย (unit) หรือหลาย ๆ หน่วยทำงานไม่ประสานกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจะเป็นสาเหตุทำให้ส่วนอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรืออาจเกิดขึ้นทั้งระบบก็ได้ Parsons เน้นความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงความเชื่อ บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมว่าเป็นสิ่งที่เป็นตัวยึดเหนี่ยวให้สังคมดำเนินอยู่ได้

Derkheim มีแนวคิดที่ว่าสภาพสังคมมีทั้งที่เป็นปกติ (normal) และไม่เป็นปกติ (pathological) คือ ถ้าระบบสังคมสามารถสนองความต้องการที่จำเป็นของระบบได้สังคมหรือระบบก็จะอยู่ในภาวะปกติ แต่ถ้าระบบไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ สังคมก็จะเจ็บป่วย เพราะฉะนั้น สังคมต้องมีความจำเป็นเชิงหน้าที่จำนวนหนึ่ง เพื่อให้สังคมอยู่ในภาวะปกติ สังคมอยู่ในภาวะปกติได้ต้องมีการจัดระเบียบทางสังคม (social order) ซึ่งระบบจะประกอบไปด้วยสิ่งที่มีความเชื่อมโยงและประสานกัน (asystem is on entity) แต่ละส่วนย่อมมีผลกระทบ ซึ่งอาจเป็นเรื่อง “การกระทำ คำที่พูดสูตรที่คิด หรือจิตวิญญาณที่สัมผัส” ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ และตัวระบบทั้งระบบ ทั้งนี้ ถ้าระบบอยู่รอดได้ ส่วนต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกัน ดังนั้น ความจำเป็นเชิงหน้าที่ย่อมต้องมีการบูรณาการ (integration) ในระหว่างส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (จิระโชค วีระสย, ๒๕๕๓ : ๒๑)

Merton (1968 : 93 – 96) ได้จำแนกหน้าที่ทางสังคมเป็น ๓ ประเภท คือ หน้าที่หลัก (manifest) หน้าที่รอง (latent) และหน้าที่ที่ไม่พึงปรารถนา (dysfunctional) หน้าที่ของบางโครงสร้างของสังคมอาจมีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ แต่ขณะเดียวกันคนบางส่วนอาจได้รับประโยชน์เพียงน้อยนิดหรืออาจไม่ได้รับประโยชน์เลย ซึ่งรวมไปถึงอาจจะมีคนบางกลุ่มหรือบางส่วนของสังคมได้รับผลเสียจากทำงานของโครงสร้างของสังคมนั้นก็ได้โดยสรุปแล้ว แนวความคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ มีลักษณะดังนี้

๑. การศึกษาและวิเคราะห์สังคมต้องมองว่า สังคมทั้งหมดเป็นระบบหนึ่งที่แต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

๒. ความสัมพันธ์ คือ สิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล

๓. ระบบสังคมเป็นการเคลื่อนไหวเข้าสู่ความสมดุล การปรับความสมดุลของระบบจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในระบบตามไปด้วยความต่อเนื่องของกระบวนการของข่าวสารจากภายในและภายนอกจากลักษณะดังกล่าวเปิดช่องทางให้มีการสร้างเกลียวสัมพันธ์ทางสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากการศึกษาในทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่เห็นว่า ระบบสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเกลียวสัมพันธ์จะเป็นผลจากระบบสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะนี้ ซึ่งแนวคิดทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ชี้ให้เห็นความซับซ้อนของการพัฒนาและย้ำให้เห็นความจำเป็นของการพัฒนาที่จำเป็นต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน ในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ต้องการและมีศักยภาพ การดำเนินการพัฒนาด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องพิจารณาผลสะท้อนหลายประการทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และด้านอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ที่หากจะดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ใด ๆ หน่วยงานที่รับผิดชอบก็จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบโดยรวมของชุมชนหรือศักยภาพของชุมชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นไปตามความมุ่งหวังที่ตั้งเป้าหมายไว้มากที่สุด ซึ่งส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างทางสังคมจะต้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และมีความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคม (สัญญาวิวัฒน์, ๒๕๕๐ : ๔๙-๕๑)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) คือ กิจกรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์นอกเหนือจากการดำเนินชีวิตประจำวัน และการกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานอื่นๆ (Basic Need) เป็นกิจกรรมที่มนุษย์กระทำเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure) และจัดอยู่ในประเภทกิจกรรมการนันทนาการ (Recreation) อย่างหนึ่ง ทั้งนี้กิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวมักมีการเดินทาง (Travel) พร้อมกันไปด้วยความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว ในหลักการแล้วอาจจะกำหนดได้โดยเงื่อนไข ๓ ประการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ๒๕๓๖ : ๑๙-๒๐) ดังต่อไปนี้

๑. เดินทางที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary)

๒. เดินทางด้วยความสมัครใจ (Voluntary)

๓. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือรายได้

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (๒๕๔๐) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยเข้าไปสัมผัสธรรมชาติซึ่งต้องการได้ความรู้ทางนิเวศวิทยาจากผู้มีความรู้ ในเรื่องนั้นๆอย่างแท้จริง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปมีความรู้เพิ่มขึ้น รวมถึงการสัมผัสสภาพธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเป็นมาของประชากรในท้องถิ่น และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่ต้องรักษาไว้

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (๒๕๓๘ : ๓๗) กล่าวว่า “การท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในด้านระบบนิเวศของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่ง

ประกอบด้วยธรรมชาติ ป่าไม้ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตลอดจนคุณค่า ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ฯลฯ ของชุมชนนั้นๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจดีแล้ว นักท่องเที่ยวปฏิบัติ ให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติหรือชุมชนนั้นๆ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ของสิ่งแวดล้อม สังคม หรือต่อชุมชนนั้น” ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

๑. การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องพิจารณาทั้งมิติ ด้าน เศรษฐศาสตร์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันกันไปตลอด ในรูปแบบ ของการท่องเที่ยวนั้น เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย เสื่อมโทรมต่อทรัพยากร

๒. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็น ธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตจำกัดโดยรูปแบบของการท่องเที่ยว สถานที่ ตลอดจนกลุ่มของ นักท่องเที่ยวประเภทของผู้มาท่องเที่ยว เนื่องจากการเดินทาง มิได้มีเพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้น การที่ เราเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ไม่ว่าจะด้วยจุดประสงค์ใดก็ตาม ถือได้ว่าเป็นการเดินทางเช่นกัน ดังนั้นการแบ่งการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวออกจากการเดินทางในลักษณะอื่น จึงนำหลักเกณฑ์เรื่อง จุดประสงค์ของการเดินทางมาพิจารณา คือการเดินทางท่องเที่ยวจะต้องมิใช่การเดินทางเพื่อการ ประกอบอาชีพหารายได้ นอกจากนั้นยังได้นำเงื่อนไขเรื่องเวลาพิจารณาในการแบ่งผู้มาท่องเที่ยว เป็นกลุ่มๆ ดังนี้

ระยะเวลาการมาท่องเที่ยวของผู้มาท่องเที่ยว ระยะเวลาการมาท่องเที่ยวของผู้มา ท่องเที่ยว สามารถแบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (๒๕๓๖ : ๑๙) คือ นักท่องเที่ยวที่พักค้างคืน (Tourists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือน ตั้งแต่ ๒๔ ชั่วโมงขึ้นไป และเดินทางมาเยือนเพื่อพักผ่อน พักฟื้น ทัศนศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วม การแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจ ร่วมการประชุม สัมมนา ฯลฯ เป็นต้น นักท่องเที่ยวไม่ได้พักค้างคืน (Excursionists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวและอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง พร้อมกันนี้ก็ได้กำหนดค่านิยมของ “นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic Tourist)” คือ บุคคลทุกสัญชาติที่มีที่พักอาศัยถาวรอยู่ในราชอาณาจักรไทย และเดินทางไปยังสถานที่หนึ่งในอีก จังหวัดหนึ่งที่ไม่ใช่เป็นถิ่นที่อยู่ประจำของเขา เพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ การกีฬา การศาสนา ประชุมสัมมนา ติดต่อธุรกิจหรือประกอบภารกิจใดๆ แต่ทั้งนี้ต้องมีได้รับแจ้งในการ ประกอบภารกิจนั้นจากผู้ใด ณ สถานที่แห่งนั้นและระยะเวลาที่พำนักอยู่ไม่เกิน ๖๐ วัน บุคคลดังกล่าว จำแนกได้เป็น ๒ ประเภท คือ “นักท่องเที่ยวภายในประเทศค้างคืน” และ “นักท่องเที่ยวภายในประเทศ ที่ไม่ค้างคืน” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๖ : ๑๔)

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว จากแรงกระตุ้นในการเดินทางที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้มา ท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความอยากรู้อยากเห็นด้านต่างๆ เป็นการท่องเที่ยวที่ เกิดขึ้นเพื่อได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างออกไป ทั้งทางด้านการเมือง ด้านสมาคม และบุคคล ด้านลักษณะพิเศษของสภาพธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กล่าวคือ การได้รับรู้เรื่องราวที่แตกต่างไปจากที่ตนเองเคยได้รับรู้นั่นเอง

๒. การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากภารกิจประจำวัน ได้แก่ การไปเล่นกีฬาประเภทต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งบริเวณที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ งานศิลปะ และการดนตรี หรือความบันเทิงอย่างอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวตามสวนสนุก สวนสัตว์ บาร์ ผับ และการจับจ่ายซื้อของไว้ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อ การพักผ่อนหย่อนใจของผู้ท่องเที่ยวเอง

๓. การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความสนใจทางด้านศาสนาและไสยศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การจาริกแสวงบุญ การนมัสการศาสนสถานหรือเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงที่ผู้มาท่องเที่ยวนับถือ รวมถึงการท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือศาสนาและกิจกรรมทางศาสนา

๔. การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากอาชีพและธุรกิจของผู้ท่องเที่ยวได้แก่ การเดินทางเพื่อสำรวจค้นคว้า การประชุม การสัมมนา การดูงาน การศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนการเดินทางทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือเพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ท่องเที่ยวเอง

๕. การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การเดินทางมาเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ในต่างถิ่น มักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ และวันหยุดเทศกาลต่างๆ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว แต่แรกนั้น การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่โดยธรรมชาติก่อน ต่อมาก็มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เป็นอุตสาหกรรมชนิดหนึ่งเรียกว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourist Industry) และมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่อย่างมากมาย จนสามารถแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะกำเนิด

ลักษณะการกำเนิดแหล่งท่องเที่ยว แบ่งแหล่งท่องเที่ยวเป็น ๒ ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม และ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศาสนา และทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นอาจมีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาหรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจก็ได้ เป็นแหล่งดึงดูด ผู้มาท่องเที่ยวได้เช่นกัน ได้แก่ ศูนย์การค้า สถานเริงรมย์ สวนสัตว์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์

ลักษณะอันโดดเด่นหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งแหล่งท่องเที่ยวเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, ๒๕๓๘) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ได้แก่ ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ได้แก่สิ่งต่างๆ ที่ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก มีอยู่ ๔ ข้อ คือ ที่พัก ซึ่งต้องเช่าอาศัยอยู่ชั่วคราวในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบริการ เช่น ร้านขายของใช้ ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักรีด ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยว เช่น โทรศัพท์ และระบบการสื่อสารต่างๆ การเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง (Transportation) ประเภทต่างๆ การต้อนรับ (Hospitality)

๑. รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมือง

รูปแบบของนักท่องเที่ยวในเมือง อาจจำแนกได้ ๒ กลุ่ม คือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินั้น มักมีความกระตือรือร้น และให้ความสนใจต่อ

ศิลปวัฒนธรรมมีกำลังการใช้จ่ายค่อนข้างสูง มีความคาดหวังในเรื่องการกำหนดทิศทาง (Orientation) ของตนเอง ความสะอาด ความสะดวกสบาย และเอกลักษณ์มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

๒. รูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ

๒.๑ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโดยลำพัง คือนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว อาจได้รับคำแนะนำจากเอกสารการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่คาดหวังในเรื่องความสะดวกสบายของการเดินทางมากนัก แต่คาดหวังในเรื่องที่พัก ทิศทางและตำแหน่งของสถานที่ค่อนข้างสูง

๒.๒ นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม คือนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของบริษัทนำเที่ยว มีความต้องการการบอกเล่า ความสะดวกสบายในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มในลักษณะนี้อาจทำความรบกวนแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น หากการจัดเตรียมสถานที่และการจัดการไม่ดีพอ

๓. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันในลักษณะดังนี้ คือ

๓.๑ การชมเมืองโดยรวม ได้แก่ การนั่งรถ เดินชมเมือง หรือใช้ยานพาหนะอื่นๆ เช่น รถม้า รถสามล้อ เป็นการสัญจรไปตามเส้นทางสายสำคัญผ่านบริเวณสำคัญของเมือง ระหว่างทางอาจมีการบรรยายถึงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การทำมาหากินของชาวเมืองและสถานที่สำคัญของเมือง

๓.๒ การเข้าชมสถานที่สำคัญและสถานที่ที่น่าสนใจ มักเป็นสถาปัตยกรรมในเชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ โรงงานผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ซึ่งต้องมีการจัดเส้นทางให้นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเตรียมพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้วย

๓.๓ การขึ้นที่สูงเพื่อชมเมือง อาจเป็น หอคอย เจดีย์สูง ความสะดวกในการเข้าชมจะขึ้นอยู่กับการจัดสถานที่ หรือการจัดโปรแกรมในสถานที่นั้น

๓.๔ การชมการละเล่นพื้นเมืองหรืองานเทศกาล การจัดสถานที่ขึ้นอยู่กับรูปแบบและขนาดของการละเล่น อาจเป็นการจัดถาวรหรือจัดเป็นครั้งคราว เช่นในเทศกาลต่างๆที่จัดขึ้นตามเมืองต่างๆ

๓.๕ การจับจ่ายซื้อสินค้า ส่วนใหญ่เป็นการซื้อของที่ระลึก และผลิตภัณฑ์พื้นเมือง

๓.๖ การมนัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย กิจกรรมที่ทำได้แก่ การซื้อรูปเทียนบูชา การไหว้พระปิดทอง การเสี่ยงเซียมซี การบริจาคเงิน การรดน้ำมนต์ การแก้บนและมักจบลงด้วยการจับจ่ายซื้อของที่นำมาขายในบริเวณ

๔. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งตามความสำคัญ และสภาพแวดล้อม ได้แบ่งสถานที่ท่องเที่ยวออกเป็น ๑๒ ประเภทดังนี้

๔.๑ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : (Eco-tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดย การจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น จะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อม

และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๔.๒ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) : หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุดังว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี และ MICE (Meeting & Incentives & Conventions & Exhibitions) เป็นต้น

๔.๓ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) : หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่นโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

๔.๔ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ : (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สีสันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทาง วิชาการก็ได้

๔.๕ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ : (Recreational Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ บันเทิง และการศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ยานบันเทิงหรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุกและสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะ และสนามกีฬา

๔.๖ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) : หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัด สุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

๔.๗ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ : ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้นในด้านการกำหนดมาตรฐานที่จำเป็น สำหรับการบริการต่างๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุ

ร้อน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

๔.๘ แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) : หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

๔.๙ แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก : สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่ง การดูนก และการตกปลา เป็นต้น

๔.๑๐. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ : แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้านโบราณคดีของมนุษย์ยุคต่างๆ ที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิกและรับประทานอาหาร เป็นต้น

๔.๑๑ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ : การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภท เกาะสามารถแบ่งได้เป็น ๓ องค์ประกอบ ซึ่งมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด ๔๗ ตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ ๕ คะแนน จึงมีค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น ๒๓๕ คะแนน โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นแรงดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของ คะแนน น้อยที่สุด

๔.๑๒ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง : แหล่งท่องเที่ยวประเภทแก่ง หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดิน

ป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่างๆ เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นั้น ได้มีนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวได้ให้ทัศนะไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

มนัส สุวรรณ (๒๕๓๘ : ๑๒๘) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ประกอบด้วย ความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

นิคม จารุมนี (๒๕๓๖ : ๖๘) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่ไม่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วย ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และ ความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้น ไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, ๒๕๔๘:๒๘)

๑. ขั้นการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว
๒. ขั้นการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว
๓. ขั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว
๔. ขั้นการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว
๕. ขั้นการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยว ต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว
๖. ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้
๗. ขั้นการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอการวางแผนเป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันจากหลากหลายสาขาซึ่งเรียกว่า “สหสาขาวิชา” ทั้งนี้การวางแผนเป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องการรู้ "อนาคต" จะเกิดขึ้นเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมให้มีความเหมาะสม สามารถรับมือกับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจจะเป็นส่วนที่เป็นคุณประโยชน์หรืออาจเป็นการลดการเสีย

ประโยชน์ก็ได้โดยการวางแผนนั้น มักปรากฏอยู่เสมอ แม้กระทั่งในชีวิตปกติประจำวันของมนุษย์ที่อาจมีการวางแผนสำหรับชั่วโมงข้างหน้า ในวันนี้ พรุ่งนี้ เดือนหน้า ปีหน้า เป็นต้น สำหรับการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับผลได้ผลเสียขององค์กรขนาดใหญ่ การวางแผนก็จะมีกระบวนการและระยะเวลายาวนานขึ้น เพื่อที่จะมองอนาคตให้ยาวขึ้น ชัดเจนขึ้น เช่น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติระยะต่าง ๆ ซึ่งกำหนดไว้ครั้งละ ๕ ปี เป็นต้น เนื่องจากการวางแผนนั้นปรากฏอยู่ในทุกศาสตร์ทุกสาขา จุดประสงค์ต่างๆ ของการวางแผนจึงสามารถจำแนกได้คือ ประการแรก การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ ประการที่สอง การวางแผนเพื่อกำหนดอนาคตและประการที่สาม การวางแผนที่เป็นการเรียนรู้และปรับตัวของสังคมให้เท่าทันกับสภาพสังคม มีความซับซ้อนมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว (มานพ พงศทัต, ๒๕๔๕ : ๒๑) จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนนั้น เป็นการเตรียมการเดินทางสู่อนาคตบนเส้นทางที่เห็นพ้องต้องกันว่าดีที่สุด มีความเหมาะสมที่สุดกับทรัพยากร เทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม งบประมาณที่มีอยู่ โดยวิธีการที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการศึกษา "อดีต" เรียนรู้ "ปัจจุบัน" เพื่อสร้าง "อนาคต" การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ถูกจัดว่าเป็นสาขาทางเศรษฐกิจหลักสำคัญที่สร้างรายได้เข้าประเทศได้เป็นจำนวนมากก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้สู่ภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวางแผนการพัฒนาอย่างรอบคอบชัดเจน เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสัมพันธ์กับทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้าน ธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี จนถึงวิถีชีวิตของคนในสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวย่อมส่งผลต่อสิ่งต่างๆ เหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จึงเป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นในการกำหนดกรอบรอบทิศทางขั้นตอน และเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันมิให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามยถากรรม และส่งผลเสียต่อสังคมในที่สุด

กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีกระบวนการไม่แตกต่างจากทฤษฎีการวางแผนทั่วไปนั้น ในที่นี้จะแบ่งกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น ๕ ขั้นตอน ได้แก่

๑. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการสำรวจภาคสนาม สามารถแบ่งออก เป็น ๔ ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ประเด็นที่หนึ่ง สภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้ง และเขตการปกครอง สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะการใช้ที่ดิน ข้อมูลด้านประชากร การจ้างงาน ประการที่สอง ทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม ประการที่สาม ตลาดการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย ผู้มาเยือนที่มาของผู้มาเยือนพาหนะที่ใช้เดินทาง แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบ โครงสร้างผู้เยี่ยมเยือน การกระจายตัวของผู้เยี่ยมเยือนในแต่ละช่วงเวลา แต่ละสถานที่ ประการที่สี่ ความพร้อมทางการท่องเที่ยวควรประกอบด้วย ระบบโครงข่ายการคมนาคมในพื้นที่ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ระบบขนส่งระบบสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบกำจัดขยะ และความพร้อมของเมืองด้านต่างๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้ง ๔ ประเด็น ที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีวิธีการรวบรวมที่แตกต่างกันออกไปได้ นอกจากนี้ยังมีวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ

การสังเกตการณ์ และการออกแบบสอบถาม เช่นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การใช้แบบสอบถามด้านตลาดการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นต้น

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้จากขั้นตอนแรก มาจัดทำเป็นคำบรรยาย แผนภูมิ แผนที่ ตาราง เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ในแง่มุมต่างๆ และเนื่องจากการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านกายภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์โดยใช้แผนที่ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากข้อมูลดิบที่ถ่ายทอดลงแผนที่นั้น นอกจากจะบ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันในแง่ของขนาดและจำนวนแล้ว ยังบอกถึงความสัมพันธ์ในแง่ของทิศทาง ที่ตั้ง การกระจายตัวอีกด้วย ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์อื่น ๆ ไม่สามารถทำได้ สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะนำไปสู่คำตอบหรือภาพรวมของพื้นที่ในแต่ละหมวดว่าเป็นอย่างไรได้แก่ หมวดสภาพกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ หมวดทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งพิจารณาในแง่คุณค่า และความพร้อมในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ หมวดตลาดการท่องเที่ยว และหมวดความพร้อมทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

๓. การกำหนดประเด็นปัญหา เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้วางแผนมองเห็นภาพรวมในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ หรืออาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เช่น ปัญหาความไม่พร้อมของพื้นที่ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขาดระบบกำจัดขยะหรือน้ำเสีย โดยในการกำหนดประเด็นปัญหาอาจมีเกณฑ์การพิจารณา อย่างกว้างๆ ๕ ประการ คือ ขนาดของปัญหา ความร้ายแรงของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา ขนาดของกลุ่มพื้นที่หรือกลุ่มคนที่มีปัญหา รวมถึงการยอมรับประเด็นนั้นๆ ว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ในการวางแผนในเรื่องใดๆ ก็ตามย่อมมีปัญหามากมายสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การมองหาความเชื่อมโยงของปัญหาแต่ละประเด็นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ปัญหาที่ ๑ ก่อให้เกิดปัญหาที่ ๒ หรือส่งผลถึงปัญหาที่ ๓ ใดๆ เป็นต้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้วางแผน สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ได้ เมื่อทราบถึงประเด็นปัญหาแล้ว สิ่งที่ต้องวิเคราะห์ต่อไปคือ การพิจารณาความได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการนำเอา จุดเด่น จุดด้อย ของตนไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น โดยพิจารณาในภาพรวมว่าจะมีความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในที่อื่นๆ ใดๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนแนวทางกลยุทธ์ในการส่งเสริมด้านการตลาดต่อไป

๔. การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในที่นี้ นโยบาย คือแนวทางในการพัฒนาอย่างกว้างๆ เป็นกรอบการดำเนินการที่จะ ไม่ระบุในรายละเอียด การกำหนดนโยบาย คือการตอบคำถามว่า "จะทำอะไรในการพัฒนา การท่องเที่ยว" เช่น กำหนดนโยบายว่า "มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและ รักษาเอกลักษณ์ชุมชน" ส่วนวัตถุประสงค์ คือความมุ่งหมายที่ต้องการหรือผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากนโยบายที่กำหนดไว้การกำหนดวัตถุประสงค์คือการตอบคำถามว่าตั้งนโยบายนั้นไว้ "เพื่ออะไร" เช่น กำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวว่า "มุ่งเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว และรักษาเอกลักษณ์ชุมชน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ "ดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่" และเป้าหมาย เป็นการถอดวัตถุประสงค์ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปธรรมที่วัดได้ ซึ่งสามารถกำหนดได้ในหลายลักษณะได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณเป็นการตอบคำถามว่า "เท่าไร" การกำหนดเป้าหมาย

ที่เป็นพื้นที่หรือบริเวณ เป็นการตอบคำถามว่า "ทำที่ไหน" การกำหนดเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคน เป็นการตอบคำถามว่า "ทำให้ใคร" การกำหนดเป้าหมายเป็นเวลา เป็นการตอบคำถามว่า "ทำเมื่อไหร่"

๕. การกำหนดแผนงาน หรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผนเป็นขั้นตอนที่จะต้องกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาตามกรอบนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้วางไว้ โดยใช้ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้ให้เป็นประโยชน์ซึ่งจะเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ กล่าวโดยสรุป

ประการแรกคือ ควรมีการกำหนดโครงการระยะสั้น ระยะยาว โครงการระยะสั้นเป็นโครงการในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง การลงทุนต่ำ และได้ผลเร็ว หรือเป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับโครงการระยะยาวจะเป็นโครงการที่มีการลงทุนสูงให้ผลระยะยาว ประการที่สอง ควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งด้านตัวแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยวซึ่งมีประเด็นสำคัญ คือการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ระบบการสื่อความหมายในแหล่งและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงแผนงานหรือโครงการด้านการพัฒนาการตลาด ประการที่สามควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของพื้นที่ได้มาตรฐาน และมีความเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคต และประการสุดท้ายควรมีการกำหนดแผนงานหรือโครงการต่างๆ ต้องเป็นการเพิ่มพูนคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านอนุรักษ์และปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งได้รับการยอมรับเห็นชอบจากประชาชนทุก ๆ ระดับ

๑. องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยว ในด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน (ยุวดี นิรันดร์ตระกูล, ๒๕๔๙ : ๒) การทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับจะนำความเสื่อมโทรมมาให้ทรัพยากรการท่องเที่ยว

๑.๑ การรักษาเอกลักษณ์/อัตลักษณ์ของชุมชน (ยุวดี นิรันดร์ตระกูล, ๒๕๔๙ : ๒)

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องส่งเสริมรักษาวัฒนธรรม ประเพณี คุณค่า วิถีชีวิตท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งเปรียบเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนเองอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

๑.๒ การเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีฐานจากการมีส่วนร่วมของชุมชน (รศ.ดร. รัชมี ชูทรงเดช :๒๕๕๑) จะเห็นได้จากการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ชุมชนเกิดสำนึกของการเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน นอกจากนี้การกระจายรายได้ที่เกิดจากการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมไปสู่ชุมชนท้องถิ่นยังเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชนท้องถิ่นอีกทาง การยกระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนำไปให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านจะเต็มใจให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๑.๓ การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์การพัฒนาทรัพยากรของประเทศเพื่อตอบสนองความจำเป็นของประชาชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ในช่วงเวลาปัจจุบันรวมทั้งต้องปกป้อง

สงวนรักษาและขยายโอกาสการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว(สิ่งแวดล้อม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่น) ของลูกหลานในอนาคต ตามที่ International Ecotourism Society ระบุว่า Sustainable travel is: “Tourism that meets the needs of present tourists and host regions while protecting and enhancing opportunities for the future.”

๑.๔ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งในการสร้างความยั่งยืนสู่สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจของประเทศ เพื่อคนรุ่นปัจจุบันและสืบต่อไปถึงรุ่นอนาคต

๑.๕ การเน้นเนื้อหาความรู้ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของมาตุภูมิ ชุมชน ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น (รศ.ดร. รัศมี ชูทรงเดช, ๒๕๕๑ : ๕๒) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นต้นทุนที่มีค่าและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพได้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องคำนึงถึงการให้ความรู้ ความเข้าใจ การสื่อความหมาย เพื่อนำเสนอเอกลักษณ์ของ ทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจง่าย และ สะดวกในการเรียนรู้เพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวของตน

๑.๖ การเชื่อมโยงคนในปัจจุบันและเหตุการณ์ในอดีต แสดงให้เห็นว่าเราเป็นใคร เรามาจากไหน ทำไมเราต้องมาที่นี่ ดังจะเห็นจากบทความ Better place to live ระบุว่า “Historic environment informs us of the connections between people and events, who we are ,why and where come from” (Article Better place to live) แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นทางประวัติศาสตร์ควรจัดการแหล่งท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนด้วยการเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตสู่คนรุ่นปัจจุบันเพื่อให้คนรุ่นปัจจุบันเห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ อยากปกป้องรักษาและสืบทอดสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์นั้นไว้ให้คนรุ่นหลัง

การท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึง พฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ดังนี้

๑. พฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกของผู้ซื้อ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, ๒๕๔๑ : ๑๙๖) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่างๆของผู้ซื้อ ซึ่งจะนำไปสู่การตอบสนองการซื้อ หรือการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

๒. ความพึงพอใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา ความพึงพอใจของมนุษย์ แต่ละคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมมีความเข้มข้นแตกต่างกันไปตามทัศนคติ ค่านิยม ระดับการศึกษาของผู้ นั้น ตลอดจนสภาพการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่มีการปะทะสังสรรค์กันเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย (สุภาวดี ชาวผ้าขาว, ๒๕๔๘) กล่าวว่า ความพึงพอใจอาจเกิดขึ้นได้จากการที่ได้รับสิ่งที่ตนปรารถนาหรืออยากได้ ความพึงพอใจจึงเป็นทั้งพฤติกรรม และกระบวนการในการลดความตึงเครียด ความสำคัญของทฤษฎีความพึงพอใจอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของสินค้า และคุณภาพของสินค้า รวมไปถึงคุณภาพของการให้บริการ

๓. ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่องค์กรสามารถควบคุมได้ องค์กรธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสม

การตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การกำหนดราคา (Price) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี

๑. สภาพทั่วไปจังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๑ ประวัติศาสตร์ความเป็นมา จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีความเก่าแก่ที่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำสุพรรณบุรี ในเขตภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีอายุถึงยุคหินใหม่ ประมาณ ๓,๕๐๐ - ๔,๐๐๐ ปี สืบต่อเนื่องมาจนถึงยุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็กอายุราว ๒,๕๐๐ ปี ล่วงเข้าสู่ยุคสุวรรณภูมิ ฟูนัน อมรวดี ทวารวดี ลพบุรี อุทอง อยุธยา จวบจนถึงปัจจุบัน

สุพรรณบุรี เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของอยุธยาด้านตะวันตกในประวัติศาสตร์ไทยรบกับพม่า จำนวน ๓๓ ครั้ง เป็นการรบติดพันใกล้เมืองหลวง โดยมีจังหวัดสุพรรณเป็นสมรภูมิลือตถึง ๖ ครั้งใหญ่ๆ ชาวสุพรรณบุรีเป็นผู้สืบสายเลือดนักรบโดยแท้ การรบที่ดุเดือดและเป็นเกียรติประวัติอันยาวนานแห่งสงครามไทยรบกับพม่า คือสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระมหาอุปราชาที่ดอนเจดีย์ เป็นการประกาศอิสรภาพจากพม่าโดยเด็ดขาด โบราณวัตถุ โบราณสถานที่พบเป็นที่ประจักษ์ยืนยันบ่งบอกว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีความเป็นมาตั้งแต่มยุคนุสมัยหินใหม่ และยังเป็นเมืองพุทธศาสนา เนื่องจากพบพุทธประติมากรรมอยู่ทั่วไป จากสถิติพบไม่น้อยกว่า ๑๔๐ - ๑๕๐ ครั้ง ตั้งแต่สมัยอมรวดี เป็นต้นมา จึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นเมืองที่พุทธศาสนาฝังรากไว้อย่างแน่นหนาไม่น้อยกว่า ๒,๓๐๐ ปีมาแล้ว

ราว พ.ศ. ๗๐๐ - ๘๐๐ อาณาจักรสุวรรณภูมิ ซึ่งมีเมืองนครปฐมเป็นราชธานี ต้องตกเป็นเมืองเอกของจีนละ (เขมร) ต่อมาราว พ.ศ. ๑๑๑๓ พวกรบไทยเมืองละโว้ได้กู้อิสรภาพสำเร็จ อาณาจักรสุวรรณภูมิโบราณนี้ได้กลับมีความเจริญรุ่งเรืองอีกวาระหนึ่ง และมีชื่อใหม่ว่า “อาณาจักรทวารวดี” ในสมัยนั้นเมืองอุทอง (สุพรรณบุรี) คงจะเจริญเป็นปึกแผ่นแล้ว ดังจะเห็นได้จากหลักฐานที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเล่าไว้ในนิทานโบราณคดีเรื่อง “เมืองอุทอง” ว่า “ข้าพเจ้าเข้าไปดูเมืองท่าวอุทอง เมืองตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของลำน้ำจรเข้สามพัน ดูเป็นเมืองแกใหญ่โต เคยมีป้อมปราการก่อด้วยศิลาแต่หักพังไปเสียเกือบหมดแล้ว ยังเหลือคงรูปแต่ประตูเมืองแห่งหนึ่งกับป้อมปราการ...” เมืองทวารวดี (นครปฐม) เจริญแล้วก็เสื่อมลงตามความเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ และสงคราม บางคราวถึงกับทิ้งร้างไปนาน ๆ เมื่อถึงสมัยอุทอง พระยาพานได้พยายามบูรณะใหม่ แต่น้ำท่าไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนสมัยโบราณ พระยาพานจึงได้แต่เพียงซ่อมองค์พระปฐมเจดีย์ แล้วสถาปนาเมืองพันธุมบุรีบนฝั่งแม่น้ำท่าจีนขึ้นแทนระหว่าง พ.ศ. ๑๔๒๐-๑๔๒๕ และได้ครองเมืองนี้ต่อมาจนสวรรคตในราว พ.ศ. ๑๔๕๙

พระพรรษาได้ครองราชย์แทน แต่กลับเสด็จไปครองเมืองอุทองซึ่งใหญ่กว่า เมืองอุทองจึงเป็นราชธานีเรียกว่า “เมืองศรีอยุธยา” อยู่ระยะหนึ่ง ต่อมาเหตุการณ์เมืองพันธุมบุรีได้เจ็บบหายไปราวสองศตวรรษมาปรากฏเรื่องราวอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระเจ้ากาแต เชื้อสายมอญ ได้เสวยราชย์ในเมืองอุทอง แล้วย้ายราชธานีกลับมาอยู่ที่ เมืองพันธุมบุรี ได้มอบหมายให้มอญน้อย (พระญาติ) สร้างวัดสนามไชย และบูรณะวัดลานมะขวิด (วัดป่าเลไลยก์) ในบริเวณเมืองพันธุมบุรีเสียใหม่ เมื่อบูรณะวัดแล้วข้าราชการได้เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนา และชวนกันออกบวชถึงสองพันคน จึงได้เรียกชื่อเมืองใหม่ว่า

“เมืองสองพันบุรี” เมืองอุทอง มีกษัตริย์ครองราชย์สืบต่อกันมาหลายพระองค์เรียกว่า “พระเจ้าอุทอง” ทั้งสิ้น และพระราชบิดาของพระเจ้าอุทองได้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าราม โอรสพระเจ้าศิริชัยเชียงแสน ต่อมาพระเจ้ารามขึ้นครองเมืองอุทองแทน (พ่อตา) คนทั่วไปเรียกว่า “พระเจ้าอุทอง” เมื่อขุนหลวงพระจ้าว (พื้มเหสี) ขึ้นครองเมืองสองพันบุรี และได้ย้ายไปครองเมืองอุทอง ต่อมาเมืองอุทองต้องกลายเป็นเมืองร้าง เพราะแม่น้ำจะระเซ้สามพัน เปลี่ยนทางเดินใหม่และตื้นเขิน ช้ำร้าย ยังเกิดโรคทำ (อหิวาตกโรค) อีกด้วย ขุนหลวงพระจ้าวจึงย้ายกลับมาประทับที่เมืองสองพันบุรี และภายหลังจึงได้เปลี่ยนชื่อเมืองเสียใหม่ว่า “เมืองสุพรรณบุรี” เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๐

เมืองสุพรรณบุรี ที่สร้างขึ้นในสมัยอุทองนั้น ตั้งอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ยังมีคูและกำแพงเมืองปรากฏอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ แต่ตัวเมืองในปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลท่าพี่เลี้ยงทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำ สันนิษฐานว่าคงย้ายมาเมื่อสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์เพราะในสมัยกรุงธนบุรีมีศึกพม่าเข้ามาประชิดติดพัน คงไม่มีเวลาวางที่จะทรงคิดในเรื่องการสร้างบ้านเมืองใหม่ขึ้น

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คาดเดาว่าเมืองที่ย้ายมาตั้งขึ้นใหม่ยังคงเป็นป่าเสียส่วนใหญ่บ้านเรือนราษฎรมิเฉพาะบริเวณริมแม่น้ำท่าจีนเท่านั้น ห่างจากลำน้ำออกไปเป็นป่าอยู่แทบทั้งสิ้น ตามที่สุนทรภู่กวีเอกของไทยไปเที่ยวเมืองสุพรรณยังพรรณนาไว้ในโคลงนิราศสุพรรณว่า “ได้พบเสื่ออยู่ในบริเวณเมืองสุพรรณ” นี้

ตั้งแต่สมัยโบราณมีคติถือกันโดยเคร่งครัดว่า “ห้ามมิให้เจ้านายเสด็จไปเมืองสุพรรณ” แต่จะห้ามมาแต่ครั้งใดและด้วยเหตุผลประการใดนั้น ไม่มีผู้ตอบได้จนกระทั่งถึงต้นรัชกาลที่ ๕ ก็ยังคงถือกันเป็นประเพณีอยู่เช่นนี้เรื่อยมา เมื่อสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจะเสด็จไปตรวจราชการที่เมืองนี้ พระยาอ่างทองยังทูลห้ามไว้โดยถวายเหตุผลว่าเทพารักษ์หลักเมืองไม่ชอบเจ้านาย ถ้าเสด็จไปมักจะทำให้เกิดอันตราย ต่าง ๆ แต่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ไม่ทรงเชื่อทรงเสด็จไปเมืองสุพรรณบุรี เป็นพระองค์แรกเพื่อจะทรงตรวจราชการที่เมืองนี้ให้จงได้การจะช่วยเหลือให้ความสะดวก หรือการทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ยิ่งขึ้นนั้น ไม่ใช่การไปทำความชั่ว เทพารักษ์ประจำเมืองคงจะไม่ให้โทษเป็นแน่ เมื่อเสด็จกลับจากตรวจราชการครั้งนั้นแล้ว ก็ไม่ทรงได้รับภัยอันตรายประการใด เจ้านายพระองค์อื่นเมื่อเห็นเช่นนั้นก็ทรงเลิกเชื่อถือคติโบราณ และเริ่มเสด็จประพาสกันต่อมาเนือง ๆ ครั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองสุพรรณอีกครั้งหนึ่ง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ไม่มีผู้ใดพูดถึงคติที่ห้ามเจ้านายมิให้เสด็จไปเมืองสุพรรณอีกเลย เป็นอันว่าในปัจจุบันไม่ว่าเจ้านายหรือคนธรรมดาสามัญถ้าจะไปเที่ยวเมืองสุพรรณบุรีก็คงจะไปได้ทุกโอกาสโดยไม่มีข้อห้ามหวงกีดกันอย่างไร

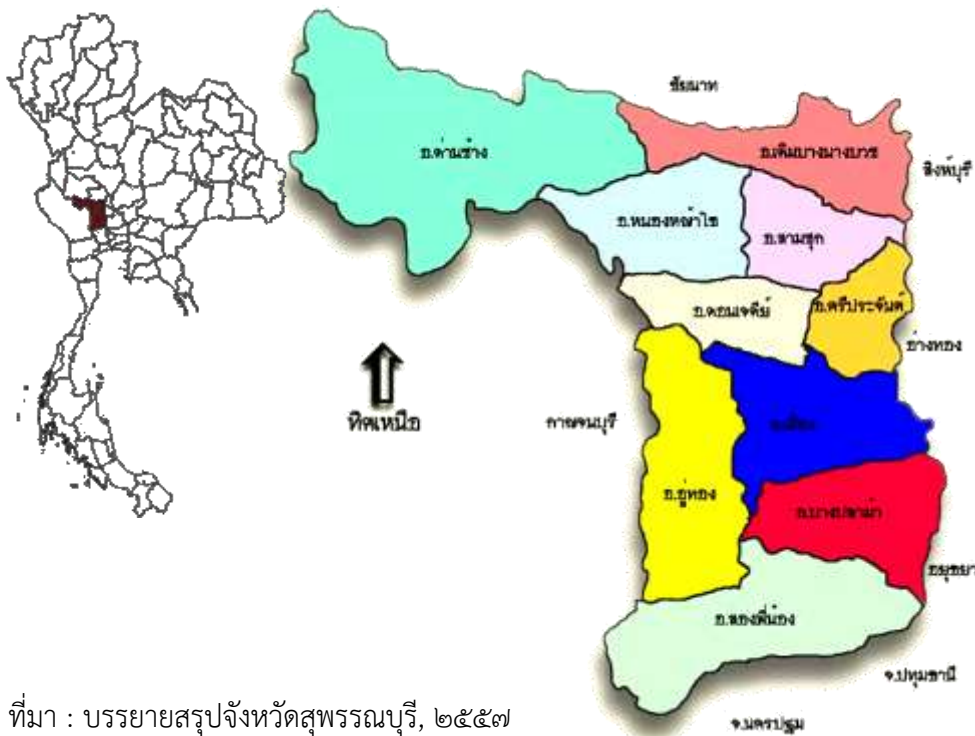
ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อมีการปกครองมณฑลเทศาภิบาล เมืองสุพรรณบุรีก็รวมอยู่ในมณฑลนครชัยศรี ซึ่งประกอบด้วย เมืองนครชัยศรี สุพรรณบุรี และสมุทรสาคร ในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ มีการเปลี่ยนชื่อเมืองมาเป็นจังหวัด เมืองสุพรรณบุรี จึงเป็น “จังหวัดสุพรรณบุรี” ตั้งแต่นั้นมา

๑.๒ ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีแม่น้ำสุพรรณบุรีหรือ แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านตามแนวยาวของจังหวัดจากเหนือจรดใต้ จังหวัดสุพรรณบุรีตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๔ องศา ๔ ลิปดา ถึง ๑๕ องศา ๕ ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้น

แนวที่ ๙๙ องศา ๑๗ ลิปดา ถึง ๑๐๐ องศา ๑๖ ลิปดาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำ มีพื้นที่ประมาณ ๕,๓๕๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๓๔๘,๗๕๕ ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ทางรถยนต์ ๑๐๗ กิโลเมตร และทางรถไฟ ๑๔๒ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับ จังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดชัยนาท และจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดอุทัยธานี

แผนภาพที่ ๒-๑๑ แผนที่จังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา : บรรยายสรุปจังหวัดสุพรรณบุรี, ๒๕๕๗

๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูง โดยมีความลาดเทระหว่าง ๐-๓ เปอร์เซ็นต์ อยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัด ตลอดแนวเหนือจรดใต้ พื้นที่ต่ำสุดอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง ๓ เมตร ส่วนทางเหนือของจังหวัดอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ ๑๐ เมตร

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ทำนาข้าว มีแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึงอยู่ทั่วไป แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจากเหนือสุดถึงใต้สุด ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี ในฤดูน้ำหลากจะมีน้ำท่วมขังในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง พื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันตกของจังหวัดมีสภาพเป็นภูเขาและที่ราบสูง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอด่านช้าง รวมทั้งในบางพื้นที่ของอำเภอดอนเจดีย์ และอำเภอหนองหญ้าไซ

๑.๔ ลักษณะภูมิอากาศ สภาพอากาศโดยทั่วไปมีลักษณะร้อนชื้น กล่าวคือ ฤดูร้อนได้รับอิทธิพลจากลมตะวันออกเฉียงเหนือและลมฝ่ายใต้ พัดผ่านตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และ ฤดูหนาว ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

๑.๕ ทรัพยากรธรรมชาติ ดินหากพิจารณาคุณสมบัติของดินทั้งทางกายภาพและเคมี เช่นเนื้อดิน ความลึกของดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน ชนิดของแร่ธาตุและปริมาณแร่ธาตุ อาหารของดิน จะพบว่าสภาพของดินในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี เหมาะกับการปลูกพืชไร่ การทำนาข้าว การปลูกไม้ยืนต้น การปลูกไม้ผลต่าง ๆ การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ จำแนกลักษณะดินของจังหวัดสุพรรณบุรีออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์เป็น ๓ กลุ่ม

๑.๕.๑ กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งหมด กลุ่มดินนี้พบอยู่บริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรีและบริเวณตอนกลางของจังหวัดครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอดำเนินนางบวช อำเภอสามชูก อำเภอนองหญ้าไซ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอศรีประจันต์ อำเภออู่ทอง และอำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวมากที่สุด รองมาได้แก่ พืชสวน ไม้ผล และผัก

๑.๕.๒ กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ได้แก่ ในเขตอำเภอด่านช้าง และทิศตะวันตกของจังหวัด ได้แก่ ในเขตพื้นที่บางส่วนของอำเภออู่ทอง และอำเภอสองพี่น้อง กลุ่มดินนี้เป็นดินที่อยู่ระหว่างที่ราบเชิงเขากับในบริเวณที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน สับปะรด และมันสำปะหลัง

๑.๕.๓ กลุ่มดินที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาการเกษตร ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่

๑.๕.๓.๑ กลุ่มดินที่มีสภาพเป็นกรด มีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอสองพี่น้อง และอำเภอบางปลาม้า มีสภาพเป็นกลุ่มน้ำท่วมถึง มีศักยภาพในการเพาะปลูกต่ำ เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดและกุ้งที่สำคัญของจังหวัด

๑.๕.๓.๒ กลุ่มดินตื้น มีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๕ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เป็นดินตื้นอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา ซึ่งเป็นที่สูงไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูก ส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลวังคันและตำบลองค์พระ ในเขตอำเภอด่านช้าง

๑.๕.๓.๓ กลุ่มดินภูเขา มีพื้นที่ประมาณร้อยละ ๕ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด กลุ่มดินนี้จะอยู่บริเวณเนินเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ไม่เหมาะสมเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร อยู่ในเขตอำเภอด่านช้าง ได้แก่ ทิศตะวันตกของตำบลวังคัน ตำบลองค์พระ และตำบลห้วยขมิ้น เมื่อพิจารณาจากการกระจายของกลุ่มดินต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี พอจะสรุปได้ว่าโดยรวมแล้วที่ดินในจังหวัดเป็นดินที่มีความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกในระดับสูง โดยเฉพาะการเกษตรกรรม และการกสิกรรม

๑.๖ แหล่งน้ำ จังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ และสามารถนำมาใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม ดังนี้

๑.๖.๑ แม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) เป็นแม่น้ำที่ไหลแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตตำบลท่าซุง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี แล้วไหลผ่านจังหวัดชัยนาทเรียกว่า แม่น้ำมะขามเฒ่า แล้วไหลเข้าสู่เขตจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก อำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง ช่วงที่ไหลผ่านเขตจังหวัดสุพรรณบุรีเรียกว่า แม่น้ำสุพรรณบุรี จากนั้นไหลเข้าเขตจังหวัดนครปฐม ผ่านอำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี ช่วงนี้เรียกแม่น้ำนครชัยศรี จากนั้นไหลเข้าเขตจังหวัดสมุทรสาคร เรียกแม่น้ำท่าจีน ตามทางภูมิศาสตร์ การกำหนดชื่อแม่น้ำจะใช้ชื่อที่ปลายน้ำ ดังนั้นแม่น้ำสายนี้ซึ่งมีถึงสี่ชื่อ จึงได้ชื่อว่าแม่น้ำท่าจีน

แม่น้ำท่าจีนมีความยาวประมาณ ๓๐๐ กิโลเมตร กว้างประมาณ ๖๐ เมตร ในช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อถึงฤดูน้ำหลากก็จะเอ่อล้นท่วมบ้านเรือนไร่นา กระแสน้ำไม่ไหลเชี่ยว ก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา (เขื่อนชัยนาท) และเขื่อนภูมิพล (เขื่อนยันฮี) ในฤดูที่ไม่ใช่ฤดูน้ำหลากคือ ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคม น้ำในแม่น้ำจะขึ้นลงตามกำลังหนุนของน้ำทะเล ในสามลักษณะคือ น้ำขึ้น น้ำทรง และน้ำลง แต่หลังจากที่ได้สร้างเขื่อนทั้งสองแล้ว กระแสน้ำจะไหลลงสู่ทะเลอย่างเดียว

๑.๖.๒ ลำห้วยกระเสียว เป็นลำห้วยที่เป็นสาขาสำคัญของแม่น้ำสุพรรณบุรี เป็นสาขาใหญ่และมีความยาวที่สุด คือ ยาว ๑๔๐ กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ระหว่างเขาหลวงกับเขาใหญ่เหนืออำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ไหลเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีในเขตอำเภอเดิมบางนางบวชไปบรรจบแม่น้ำสุพรรณบุรีที่บ้านทิง อำเภอสามชูก ลำห้วยกระเสียวมีลาดเขามาก และมีพื้นที่รับน้ำมากกว่าลำห้วยอื่นๆจึงได้ดำเนินการโครงการกระเสียว ซึ่งประกอบด้วยเขื่อนเก็บน้ำ เขื่อนทดน้ำ ระบบส่งน้ำ ระบบระบายน้ำ และถนนขนส่ง เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๒ แล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๕๒๔ ใช้งบประมาณ ๙๒๗ ล้านบาท เขื่อนเก็บน้ำกระเสียวสร้างระหว่างเขาโล้นกับเขาวังเดือนห้า ในเขตตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง เป็นเขื่อนลู่กรังปนดินเหนียวแห่งแรกของประเทศไทย ยาว ๔๒๕ เมตร สูง ๓๕ เมตร สันเขื่อนกว้างสุด ๑๗๐ เมตร ระดับสันเขื่อนสูง ๙๒.๕๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล อ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวเก็บกักน้ำได้ ๓๙๐ ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำยาว ๑๒ กิโลเมตร กว้าง ๗ กิโลเมตร มีพื้นที่รับน้ำฝน ๑,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร พื้นที่อ่างเก็บน้ำ ๔๘ ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ ๑,๐๐๐ มิลลิเมตร ปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างประมาณ ๑๖๘ ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนทดน้ำสร้างปิดกั้นลำห้วยกระเสียวทางใต้เขื่อนห่างออกไปประมาณ ๒๐ กิโลเมตร เพื่อทดน้ำในลำกระเสียวให้มีระดับสูงพอที่จะไหลเข้าคลองส่งน้ำเป็นเขื่อนคอนกรีต ระบายน้ำได้ ๒๖๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โครงการเขื่อนกระเสียวสามารถส่งน้ำไปช่วยการเพาะปลูกให้สามารถทำนาในฤดูฝนได้ ๑๓๐,๐๐๐ ไร่ และปลูกพืชไร่ในฤดูแล้งได้ ๖๘,๐๐๐ ไร่

๑.๖.๓ คลองจรเข้สามพัน มีต้นน้ำแยกมาจากเทือกเขาจังหวัดกาญจนบุรี ไหลเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรี ทางอำเภออู่ทอง โดยไหลผ่านตำบลอู่ทอง ตำบลกระเจิน ตำบลเจดีย์ อำเภออู่ทอง ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบางปลาม้า ตำบลหัวโพธิ์ ตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง มาสิ้นสุดที่คลองสองพี่น้อง ซึ่งไหลไปบรรจบกับแม่น้ำท่าจีน

๑.๖.๔ แหล่งน้ำธรรมชาติผืนดินอื่นๆ มีแม่น้ำ ห้วย ลำธาร คลอง ๔๑๖ สาย มีหนอง บึง ๖๗ แห่ง มีน้ำพุ น้ำซับ ๑๓ แห่ง สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อ

ทำเกษตรกรรม อาทิเช่น คลองสองพี่น้อง คลองสาละ คลองบางยี่หวุ่น และคลองบางลี่ เป็นต้น ซึ่งคลองเหล่านี้เมื่อได้รับการพัฒนาขุดลอกก็สามารถใช้ประโยชน์ด้านการทำเกษตรกรรม อุปโภค บริโภค และยังเป็นทางระบายน้ำส่วนเกินความจำเป็นลงสู่แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำสุพรรณบุรีอีกด้วย ซึ่งช่วยลดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ อันจะเกิดกับผลผลิตทางการเกษตรได้อีกทางหนึ่ง

๑.๖.๕ แหล่งน้ำใต้ดิน ประกอบด้วย บ่อบาดาลส่วนตัว ๙,๘๑๐ บ่อ บ่อบาดาลสาธารณะ ๑,๙๘๐ บ่อ และบ่อที่มีเครื่องสูบน้ำ ๒,๕๘๔ แห่ง สระ ๗๐๙ แห่ง

๑.๗ ป่าไม้ ลักษณะป่าไม้ของจังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นป่าไม้เบญจพรรณ ได้แก่ เต็ง มะค่าโมง ชาก มะค่าแต้ ชิงชัน ตะเคียนทอง ยมหอม

๑.๘ การเมืองการปกครอง การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑.๘.๑ การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ แบ่งเป็น ๔๑ เทศบาล ๘๕ อบต. ๑๑๐ ตำบล ๑,๐๐๘ หมู่บ้าน ๒๘ ชุมชน ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอสามชูก อำเภอด่านช้าง อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอศรีประจันต์ อำเภออู่ทอง อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอบางปลาม้า (ข้อมูล เดือนมิถุนายน ๒๕๕๗)

๑.๘.๒ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ดังนี้

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน	๑ แห่ง
เทศบาลเมือง	จำนวน	๒ แห่ง
เทศบาลตำบล	จำนวน	๔๓ แห่ง
องค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	๘๑ แห่ง

ตารางที่ ๒-๑ ตารางการแบ่งเขตการปกครอง จำแนกรายอำเภอ ปี ๒๕๕๖

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม. ^๑	ตำบล	อบต. ^๒	ทม./ตำบล ^๒	จน.หมู่บ้าน ^๑	จน.บ้าน ^๑
เมืองสุพรรณบุรี	๕๔๐.๙๑๗	๒๐	๑๔	๘	๑๒๔	๕๗,๗๔๔
สองพี่น้อง	๗๕๐.๓๘๑	๑๕	๑๔	๒	๑๔๐	๓๘,๕๒๐
บางปลาม้า	๔๘๑.๒๙๘	๑๔	๑๑	๗	๑๒๗	๒๔,๗๔๕
อุทัย	๖๓๐.๒๙๐	๑๓	๖	๙	๑๕๕	๓๖,๑๘๒
ดอนเจดีย์	๒๕๒.๐๘๑	๕	๕	๒	๕๐	๑๔,๘๗๓
ศรีประจันต์	๑๘๐.๙๘๖	๙	๔	๖	๖๔	๒๐,๙๕๕
สามชุก	๓๕๕.๙๑๗	๗	๖	๑	๖๘	๑๙,๕๗๒
เดิมบางนางบวช	๕๕๒.๓๓๐	๑๔	๘	๘	๑๒๑	๒๕,๑๓๗
ด่านช้าง	๑,๑๙๓.๕๙๙	๗	๗	๑	๙๓	๒๔,๖๙๓
หนองหญ้าไซ	๔๒๐.๒๐๙	๖	๖	๑	๖๖	๑๕,๘๓๓
รวม	๕,๓๕๘.๐๐๘	๑๑๐	๘๑	๔๕	๑,๐๐๘	๒๗๘,๒๕๔

ที่มา : ๑. ที่ทำการปกครองจังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม ๒๕๕๖

๒. สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูล ปี ๒๕๕๖

๑.๙ สภาพทางเศรษฐกิจ จากรายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดสุพรรณบุรี ฉบับย่อ ปี ๒๕๕๕ โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัด พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) พ.ศ.๒๕๕๕ ขึ้นอยู่กับภาคการเกษตร (สาขาเกษตรกรรม) ภาคการขายส่งขายปลีก ฯ และ ภาคอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เท่ากับ ๘๑,๐๐๓ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้วมีมูลค่า เท่ากับ ๗๐,๓๒๓ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๑๐,๖๘๐ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๑๕.๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ มีรายได้ต่อคนต่อปีเท่ากับ ๙๕,๑๖๓ บาท ปรับตัวเพิ่มขึ้นจากที่มีรายได้ต่อคนต่อปีเท่ากับ ๘๒,๙๐๘ บาทในปีที่แล้ว จำนวน ๑๒,๒๕๕ บาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๘

๑.๑๐ สถานที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวิถีชีวิต/กิจกรรม โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๑๒ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญจังหวัดสุพรรณบุรี

อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร

วัดมณีรัตนมณฑปสุ

ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี

สวนเฉลิมพระชนม

อำเภอทองผาภูมิ

พระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์

สวนสาธารณะสุพรรณบุรี

อำเภออู่ทอง

วัดเขาอู่ทอง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอู่ทอง

อำเภอสานทราย

วัดเขาสามโก้

สวนรุกขชาติสวนรุกขชาติ

อำเภอสองพี่น้อง

วัดโมฬีรักษ์

วัดพิชัยสงคราม

อำเภอท่าช้าง

สวนรุกขชาติสวนรุกขชาติ

สวนรุกขชาติสวนรุกขชาติ

อำเภอศรีประจันต์

วัดมณีรัตนมณฑปสุ

สวนรุกขชาติสวนรุกขชาติ

อำเภอเดิมบางนางบวช

เขื่อนลพบุรี

อำเภอบางปลาร้า

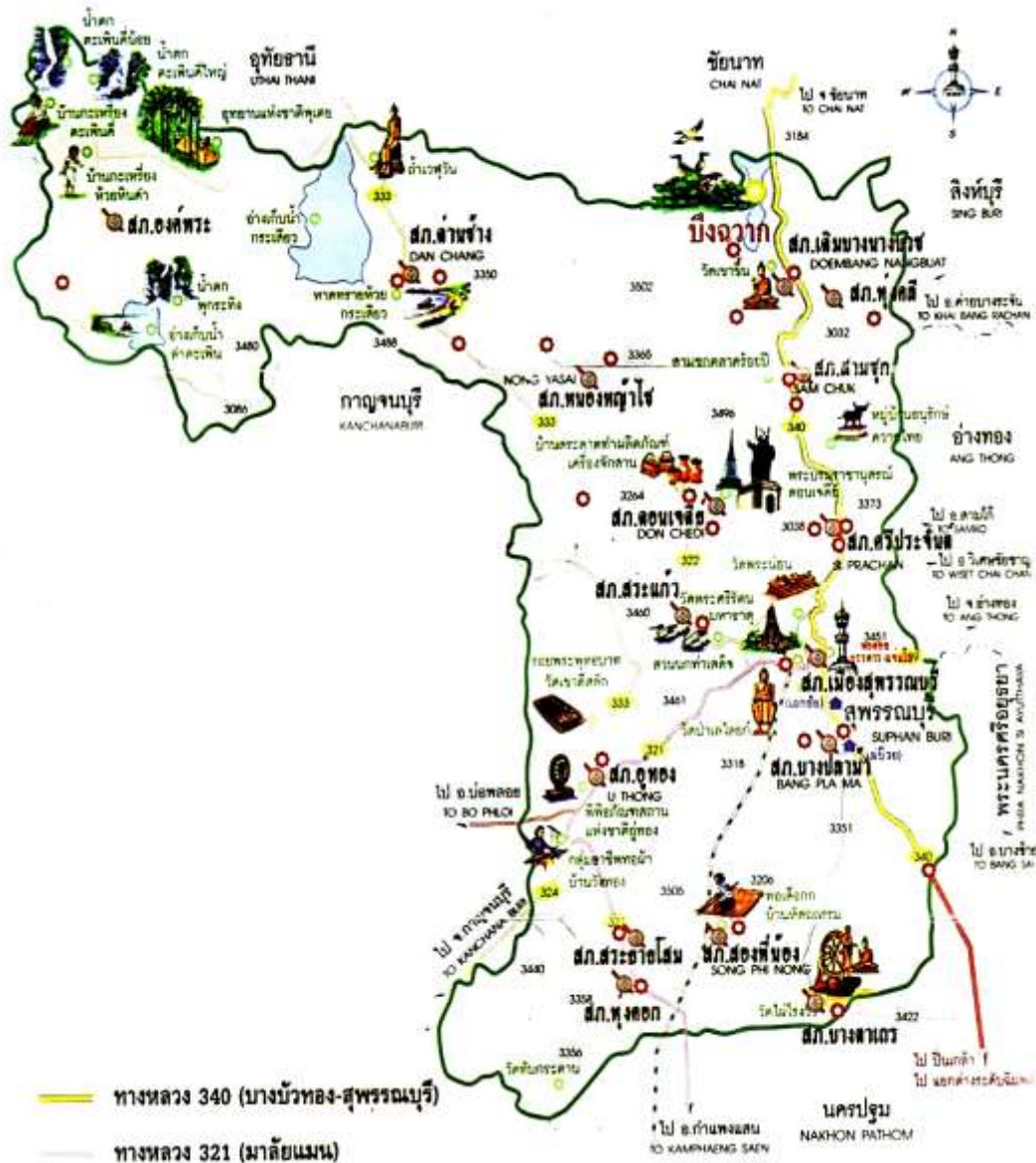
ตลาดเจ้าสิงห์

อำเภอนองศรีภูมิ

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

แผนภาพที่ ๒-๑๓ แผนที่การเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา : บรรยายสรุปจังหวัดสุพรรณบุรี , ๒๕๕๗

๒. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ศักยภาพ จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๑ จุดแข็ง (Strengths)

๒.๑.๑ มีทำเลที่เหมาะสมอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพมหานคร และตลาดรองรับการผลิตผลการเกษตร มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย ส่วนราชการ หน่วยงาน มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒ มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรค่อนข้างสมบูรณ์ และเหมาะสมอย่างยิ่ง ระบบชลประทานครอบคลุม ร้อยละ ๗๓.๙ ของพื้นที่การเกษตร หรือร้อยละ ๔๗.๘๒ ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด

๒.๑.๓ แหล่งเรียนรู้รวมทั้งให้บริการด้านเทคโนโลยีการผลิตการเกษตร และเชิงอุตสาหกรรม อาทิ ศูนย์วิจัยข้าวสุพรรณบุรี ศูนย์วิจัยพืชไร่สุพรรณบุรี สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์ สัตว์น้ำสุพรรณบุรี สถานีพัฒนาอาหารสัตว์สุพรรณบุรี ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสุพรรณบุรี สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี ศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพทางการเกษตรสุพรรณบุรี อุทยานผัก พื้นบ้านเฉลิมพระเกียรติฯ สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติฯ ศูนย์พัฒนาการจัดการ สัตว์ป่าบึงฉวาก/เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงฉวาก (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุพรรณบุรี เป็นต้น

๒.๑.๔ มีสถานศึกษาครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการพัฒนา จังหวัด อาทิ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุพรรณบุรี วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี วิทยาลัย อาชีวศึกษาสุพรรณบุรี วิทยาลัยสารพัดช่างบรรหาร – แจ่มใส สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต สุพรรณภูมิ วิทยาลัยการอาชีพสองพี่น้อง วิทยาลัยการอาชีพอุ้มทอง มหาวิทยาลัย WESTERN มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสุพรรณบุรี วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์ สุพรรณบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี วิทยาลัยการสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด สุพรรณบุรี และมีโรงพยาบาลและสนามกีฬาที่ได้มาตรฐาน

๒.๑.๕ จังหวัดสุพรรณบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มี ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองรวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมที่น่าท่องเที่ยวมาก

๒.๒ จุดอ่อน (Weaknesses)

๒.๒.๑ ลักษณะภูมิประเทศ ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือพื้นที่เป็นภูเขา และที่สูงเป็นป่าสงวนแห่งชาติเป็นอุปสรรคต่อการขยายพื้นที่การเกษตร ตลอดจนขยายเขต ชลประทาน สำหรับทางด้านใต้ในเขตอำเภอสองพี่น้อง ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำรูปแอ่งกระทะ จะ ประสบปัญหาน้ำท่วมขัง ประมาณ ๓ เดือนในทุกปี เนื่องจากพื้นที่รองรับน้ำของจังหวัด ๓ ทาง คือแม่น้ำท่าจีน ซึ่งมาจากจังหวัดชัยนาท ลำน้ำกระเสียวมาจากด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือและลำน้ำจรเข้ สามพันมาจากจังหวัดกาญจนบุรี

๒.๒.๒ เนื้อที่ป่าไม้ของจังหวัดสุพรรณบุรีถูกบุกรุกทำลายขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ เนื้อที่ป่าไม้ที่มีอยู่น้อยแล้วยังลดลงไปอีก และมีผลกระทบต่อเนื่องถึงสภาวะอากาศทำให้อากาศแห้งแล้ง ปริมาณฝนลดลง ความชื้นในดินลดลงเนื่องจากไม่มีวัสดุและต้นไม้ปกคลุม ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากไม่มีอินทรีย์ที่หล่นจากป่ามาทับถม ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายสูงน้ำท่วมฉับพลัน และมีการชะหน้าดินซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของพืชถูกพัดมากับน้ำเป็นจำนวนมากเมื่อไหลลงสู่ที่ต่ำ เช่น แม่น้ำลำคลอง ห้วย หนองต่าง ๆ จะทำให้ดินแข็งและรับน้ำได้ลดลง ซึ่งการบุกรุกทำลายป่าจะ กระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าและพื้นที่ต่อเนื่องในวงกว้างเป็นอุปสรรคต่อพื้นที่ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติของจังหวัด

๒.๒.๓ เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้มแข็งของการดำเนินงานกลุ่ม และด้านการวางแผนการผลิตด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ ไม่มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับ

ความต้องการและสถานะตลาด มีการใช้สารเคมีที่เกินความเหมาะสม และความจำเป็น ฯลฯ ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงก่อให้เกิดหนี้สินจำนวนมาก

๒.๒.๔ การจัดการศึกษาในทุกกระดับประสบปัญหาสำคัญในเรื่องผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ สภาพปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลหลักสูตร และการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายได้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

๒.๒.๕ จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการพัฒนาความเจริญรุดหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญเติบโตของชุมชนในเขตเมือง การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง มีการลงทุนขยายกิจการด้านอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ โรงงานน้ำตาล โรงสีข้าว โรงงานผลิตผลไม้กระป๋อง เป็นต้น ก่อให้เกิดผลกระทบทางมลพิษด้านต่าง ๆ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

๒.๓ โอกาส (Opportunities)

๒.๓.๑. จังหวัดมีศักยภาพในการผลิตสินค้าสูง และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเกษตร เพื่อการส่งออกและบริโภคภายในประเทศ ทั้งต่อด้าน

๒.๓.๑.๑ นักลงทุนจากภายนอกจังหวัด นักท่องเที่ยว

๒.๓.๑.๒ การแปรรูปอุตสาหกรรมเกษตรกร

๒.๓.๑.๓ เทคโนโลยี

๒.๓.๒. มีความสะดวกในการขนส่งสินค้าจากแหล่งขายเข้าถึงแหล่งกระจายสินค้าตลาดและโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัด เขตปริมณฑล จังหวัดข้างเคียง (ทั้งส่งออกและนำเข้าวัตถุดิบ/ สินค้าปัจจัยการผลิต)

๒.๓.๓. จังหวัดมีผลผลิตข้าวคุณภาพดีเพื่อการผลิตเพื่อการส่งออกตลอดทั้งปีมีตลาดกลางข้าวทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความสำคัญในส่วนภูมิภาคและระดับประเทศ

๒.๓.๔. มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นภูเขา ป่าไม้ น้ำตก และถ้ำต่าง ๆ อยู่ในเขตอำเภอต่างข้าง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีระบบโครงข่ายการคมนาคมทางรถยนต์ที่สมบูรณ์มาก สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและพื้นที่ทุกหมู่บ้านของจังหวัดได้สะดวกและรวดเร็ว จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ได้สะดวกโดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพฯ

๒.๓.๕. มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีสืบเนื่องจากการ เป็นจังหวัดที่มีความยิ่งใหญ่ทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในจังหวัดสุพรรณบุรี (เช่น ไทยพวน ไทยทรงดำ ลาวโซ่ง) รวมทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ในท้องถิ่นเป็นสิ่งจูงใจ และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้มาชม

๒.๓.๖ เศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสุพรรณบุรีขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเป็นหลัก รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภทการแปรรูปผลผลิตทาง

การเกษตร หรืออุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร ประกอบกับจังหวัดมีความได้เปรียบในด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๒.๓.๗. มีสนามกีฬาที่ได้มาตรฐาน ซึ่งใช้เป็นสนามในการจัดการแข่งขันระดับประเทศ และนานาชาติมาหลายครั้ง

๒.๔ ภัยคุกคาม (Threats)

๒.๔.๑ ในบางพื้นที่จะเกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง บางปีส่งผลกระทบต่อผลผลิตการเกษตรและการท่องเที่ยว

๒.๔.๒ ยังขาดความร่วมมือเป็นเครือข่ายทางธุรกิจทั้งทางเกษตรและการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดในภูมิภาคเป็นรูปธรรม

๒.๔.๓ ตลาดกลางแหล่งกระจายสินค้าและโรงงานอุตสาหกรรม ยังเป็นผู้กำหนดราคาการรับซื้อสินค้าเกษตร ส่งผลกระทบต่อราคาและเสถียรภาพการรับซื้อของจังหวัดด้วย

๒.๔.๔ ในบางปี น้ำต้นทุนไม่เพียงพอสนับสนุนระบบชลประทานในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี มีผลกระทบต่อผลผลิตการเกษตรด้านต่าง ๆ

๒.๔.๕ ผลกระทบจากข้อกำหนด/ ระเบียบและข้อกฎหมาย บางส่วนของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนของเกษตรกร และภาคอุตสาหกรรมเกษตร

๒.๔.๖ เกษตรกรได้รับผลเสียหายจากการระบาดของศัตรูพืช ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งสินค้าเกษตร

๓. วิสัยทัศน์ของจังหวัด (Vision)

“สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดชั้นนำในด้านแหล่งผลิตอาหาร และผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานสู่สากล เป็นศูนย์กลางการศึกษา การกีฬาและการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดี ยึดการมีส่วนร่วม”

๓.๑ ค่านิยม “ ซื่อสัตย์ โปร่งใส มีคุณธรรม เต็มใจให้บริการ ทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์”

๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและสู่ความสำเร็จของวิสัยทัศน์จังหวัด จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาจังหวัด ๖ ประเด็น ๗ เป้าประสงค์ และ ๒๓ กลยุทธ์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การเพิ่มขีดความสามารถด้านเกษตรเชื่อมโยงสู่เกษตรอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เพื่อการบริโภคและการส่งออก

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ :

๑. เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ สินค้าเกษตร อุตสาหกรรมและเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อการบริโภคและการส่งออก และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจังหวัด

กลยุทธ์ :

๑. การส่งเสริมและวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) และการยกระดับปัจจัยพื้นฐาน

๒. การเพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ และลดต้นทุนการผลิตสินค้าอาหารปลอดภัยเพื่อการแข่งขันทางการค้าและส่งออก

๓. การแปรรูปเพื่อสร้างและเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัย

๔. การพัฒนาระบบการตลาดสินค้าอาหารปลอดภัย
๕. การพัฒนาการขนส่งสินค้า และการบริหารจัดการสินค้า (Logistics)
๖. การพัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

ตัวชี้วัด/ ค่าเป้าหมาย :

๑. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้นร้อยละ ๔
๒. มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒
๓. จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อมไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒ (ได้รับมาตรฐาน GAP และได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางการเกษตร)
๔. จำนวนผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่ผลิตอาหาร สินค้าเกษตรอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒
๕. ผลผลิตเฉลี่ยของสินค้าเกษตรต่อหน่วยการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่สากลคู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ :

๑. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น
๒. อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อ่อนแอวยั่งยืนอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ :

๑. การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติภายใต้การมีส่วนร่วม
๒. การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
๓. การพัฒนาศักยภาพสถานประกอบการ ผู้ประกอบการ และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
๔. การพัฒนาด้านการสื่อสารการตลาดและการประชาสัมพันธ์

ตัวชี้วัด/ ค่าเป้าหมาย :

๑. รายได้จากการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒
๒. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕
๓. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒
๔. จำนวนแหล่งทรัพยากรธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาฟื้นฟูเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒
๕. ร้อยละของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมลดลงร้อยละ ๒ ต่อปี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การยกระดับคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ :

๑. ยกระดับคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน

๒. เสริมสร้างคุณภาพชีวิต ให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชน
เข้มแข็ง

กลยุทธ์ :

๑. การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางด้านสังคม
๒. การพัฒนาคุณภาพชีวิต : สุขภาพอนามัย การมีงานทำ และมีรายได้ และ
ชีวิตครอบครัวอบอุ่น
๓. การบริหารจัดการพื้นที่ : ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจัด
ระเบียบสังคม และการพัฒนาความร่วมมือ สร้างความเข้มแข็งชุมชน

ตัวชี้วัด/ ค่าเป้าหมาย :

๑. จำนวนสาธารณูปโภคพื้นฐานได้รับการปรับปรุงเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕ ต่อปี
  ๒. รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒
  ๓. จำนวนกิจกรรมเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒
  ๔. จำนวนการเกิดคดีอาชญากรรมลดลง ร้อยละ ๕
  ๕. จำนวนการเกิดคดียาเสพติดลดลง ร้อยละ ๕
  ๖. จำนวนอุบัติเหตุด้านจราจรลดลง ร้อยละ ๕
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ :** การส่งเสริมการศึกษา การกีฬามุ่งความเป็นเลิศใน
ระดับสากล

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ :

๑. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
การศึกษาระดับชาติ
๒. ยกระดับการกีฬาของจังหวัดสุพรรณบุรี เข้าสู่มาตรฐานสากล

กลยุทธ์ :

๑. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบบริหารและมาตรฐานการศึกษา
การกีฬา
๒. การพัฒนาศักยภาพความพร้อมของบุคลากร โดยส่งเสริม/สนับสนุน
กิจกรรมเพื่อการศึกษาและกีฬา

ตัวชี้วัด/ ค่าเป้าหมาย :

๑. อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าของประชากร
กลุ่มอายุ ๑๕-๑๗ ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒
๒. ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาจนจบหลักสูตรไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๗๐
๓. จำนวนนักกีฬาในศูนย์ฝึกกีฬาได้รับเลือกเป็นตัวแทนไปร่วมการแข่งขันกีฬา
ในระดับประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒ ต่อปี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การนำการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารและบริการ
เพื่อประโยชน์ของประชาชน

เป้าประสงค์ยุทธศาสตร์ :

๑. ยกระดับคุณภาพการบริการและบริหารด้วยความโปร่งใส

กลยุทธ์ :

๑. การบริการประชาชนด้วยความรวดเร็วและโปร่งใส
๒. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

ตัวชี้วัด/ ค่าเป้าหมาย :

๑. ร้อยละของระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ร้อยละ ๘๐
๒. ระดับความสำเร็จของการพัฒนาศูนย์บริการร่วมหรือเคาน์เตอร์บริการประชาชน ระดับ ๕
๓. ระดับความสำเร็จในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติราชการ ระดับ ๕
๔. ระดับความสำเร็จของร้อยละเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในการรักษามาตรฐานระยะเวลาการให้บริการ ระดับ ๕
๕. ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระดับ ๕
๖. ระดับความสำเร็จในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ระดับ ๕
๗. ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการประหยัดพลังงานของจังหวัด ระดับ ๕
๘. ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับ ๕

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วินัย บุญลือ (๒๕๔๕ : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ทูทางวัฒนธรรมและการช่วงชิงอำนาจเชิงสัญลักษณ์ของชุมชนชาวปกากะญอ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตทางวัฒนธรรมของปกากะญอได้นำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ภายใต้กระแสสิ่งแวดล้อมนิยม โดยแปลงทูทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำนานโบราณ (หรือ “ทา”) ความเชื่อทางศาสนา และรูปแบบการจัดการทรัพยากร มาสู่อำนาจเชิงสัญลักษณ์ ในกระบวนการต่อสู้แย่งพื้นที่ป่าและคุณค่าเชิงสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อที่จะใช้ในการสร้างภาพลักษณ์โดยรวมของชาวปกากะญอ ดังนั้นการสะสมทูทางวัฒนธรรมและการแปลงเป็นอำนาจเชิงสัญลักษณ์ ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำทนายาทกรรมหลักของรัฐเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พลวัตของภูมิปัญญาท้องถิ่นจากความรู้พื้นบ้าน ได้เข้ามาสู่เวทีการต่อสู้ทางการเมืองเรื่องอัตลักษณ์จนกระทั่งกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอได้รับการขนานนามว่า “ลูกหลานของผืนป่าและแผ่นดิน” ภาพลักษณ์เชิงลบของชาวปกากะญอ ในฐานะชาวเขาผู้ทำลายป่า คนบ้านนอกไม่มีการศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนมาสู่หน่วยทางสังคมและการเมืองว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้มีปัญญาในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ชัยอนันต์ สมุทวนิช (๒๕๔๐ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา โครงการวิจัย แนวคิด ”การลงทูทางวัฒนธรรม” พบว่าการลงทูทางวัฒนธรรมสามารถกระทำได้ทั้งจากผู้นำของรัฐ และรัฐหรืออาจโดยความไม่ยินยอมจากรัฐก็ได้ ดังนั้นอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งของกลุ่มผู้นำหรือรัฐ แต่การ

ลงทุนทางวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งที่จำเป็นมากในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืน มิใช่รายการที่ฟุ่มเฟือยตามที่เข้าใจกัน เช่นในสมัย ร.๕- ๖ ที่รัฐบาลเลือกใช้นโยบาย วัฒนธรรมเป็นใหญ่เหนือชนชาติ จึงมีความจำเป็นต้องลงทุนทางวัฒนธรรม โดยการสร้างวัฒนธรรม ไทยสากล เพื่อจรรโลงความเป็นไทยไว้ได้ในยามที่เผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงจากตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตที่รัฐกำลังจะเปลี่ยนรูปไปเป็นรัฐที่ไร้รูป ดังนั้นจึงควรมียุทธศาสตร์ทาง วัฒนธรรมของไทยที่เน้นจุดเด่นของประเทศไทยผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลงโดยสร้างวัฒนธรรมในการ คิดใหม่ที่เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และนัยทางนโยบาย ของไทยกับต่างชาติ โดยทั้งหมดนี้ ต้องอาศัยการลงทุนทางวัฒนธรรม (ไทยสากล) โดยไม่คิดว่าเป็นรายการที่ฟุ่มเฟือย

พัชรินทร์ สิริสุนทร และคณะ (๒๕๔๓ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องทุนทางวัฒนธรรม กับการพัฒนาแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการจัดการระดับองค์ความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านเขตภาคเหนือ ตอนล่าง พบว่าองค์ความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านมีที่มาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหมอ พื้นบ้านกับเครือข่ายในชุมชน และกระบวนการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทั้งในระดับวิชาชีพและระดับ ปัจเจกซึ่งแสดงออกในรูปของการนำแนวคิดในเชิงตรรกและวัตรปฏิบัติมาใช้ทำความเข้าใจกับระบบ สุขภาพอนามัยของชุมชน การผสมผสานกระบวนการรักษาเยียวยาแบบพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของ ท้องถิ่นเข้ากับองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แบบไสยศาสตร์ การจัดตั้งกลุ่ม หรือชมรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีระบบและเป็นรูปธรรม, การเชื่อมโยงเครือข่ายหมอพื้นบ้านใน ท้องถิ่นเข้าด้วยกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้านขึ้น ซึ่งผลของการปรับตัวดังกล่าวทำให้เป็นการยากที่จะแบ่งแยกกระบวนการแพทย์พื้นบ้านออกจากระบบ การแพทย์ระบบอื่น ฐานคิดเรื่องสุขภาพอนามัยของหมอพื้นบ้านจะให้ความสำคัญกับระบบการแพทย์ พื้นบ้านในฐานะที่เป็นระบบวัฒนธรรมย่อยที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อการมีสุขภาพอนามัยที่ดี มากกว่าการรักษาเยียวยาอาการเจ็บป่วยหรืออธิบายสาเหตุของการเกิดโรค ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า ฐาน คิดนี้พบได้ทั้งในส่วนของหมอพื้นบ้านและบุคลากรด้านการแพทย์ของรัฐ และความซับซ้อนของระบบ คิดของผู้แสดงทางสังคม (Social Actors) ที่มีบทบาทด้านสุขภาพอนามัยดังกล่าวก่อให้เกิดการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคมของหมอพื้นบ้านกับเครือข่ายองค์กรด้านสุขภาพของรัฐใน ลักษณะที่เป็นองค์รวมที่ผสมผสานกลมเกลียว (Harmony) ดังนั้น ในทัศนะของหมอพื้นบ้าน การ จัดการเพื่อให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีต้องเริ่มตั้งแต่เกิดจนตายและสมควรจำกัดอยู่เฉพาะเวลาเจ็บป่วย ซึ่ง มิติของการมีสุขภาพดีนั้นครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลตั้งแต่อาหารที่บุคคลกิน เครื่องดื่ม เสื้อผ้าที่สวมใส่ การขับถ่าย การพักผ่อน การใช้เวลาว่าง การปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมสภาพจิตใจ เช่น การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา การปลูกสร้างบ้านเรือน และการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

อุมาพร มณีแนม และพูนทรัพย์ ศรีชู (๒๕๕๒ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบ การมีส่วนร่วมและแผนการตลาดของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาโหนด-นา- เล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีรูปแบบการมีส่วนร่วมในรูปแบบ ๓ รูปแบบ คือ ๑. การมีส่วนร่วมแบบมีโครงสร้าง ๒. การมีส่วนร่วมโดยชุมชนตามรูปแบบของ To sun ๓. การมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมที่แบ่งตามกระบวนการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ประชาชนเกิด

การเรียนรู้ดังนี้ ๑. การเรียนรู้ด้านความรู้ ๒. การเรียนรู้ด้านอารมณ์ และ ๓. การเรียนรู้ด้านความชำนาญ ส่วนอุปสรรคของการมีส่วนร่วมคือ อุปสรรคส่วนตน อุปสรรคด้านปัจจัยพื้นฐาน อุปสรรคด้านการบริหารจัดการ และอุปสรรคด้านแนวคิด และแผนการตลาด คือ แผนพัฒนาองค์กร แผนพัฒนาบุคลากรด้านการสื่อความหมาย แผนด้านการเงิน และแผนการส่งเสริมการขาย ทั้งนี้ แนวทางการส่งเสริมแผนการตลาดอยู่ภายใต้พื้นฐานของความสำคัญเร่งด่วน ความเป็นไปได้ มีค่าใช้จ่ายน้อย หรือไม่มีเลย ชุมชนมีความเต็มใจและยินดีในการดำเนินการได้ด้วยชุมชนเอง และลดการพึ่งพาจากภายนอก รวมไปถึงการอยู่ภายใต้กรอบระยะเวลา ๑ ปี (๒๕๕๒) ดังนั้นข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีไหนต-นา-เล คือชุมชนต้องมีส่วนร่วมด้วยตัวของตนเอง นอกจากนี้ชุมชนควรมีรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบคนกลางโดยมีผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และชุมชนอาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกตามเหมาะสม

วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ และคณะ (๒๕๕๐ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษากรณี : ชุมท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ได้แก่การมีส่วนร่วมของชุมชน การแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม กรณีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีวิสัยทัศน์เพื่อสร้างกระบวนการทำงานตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมดั้งเดิม ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งนักท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้า ผู้อาศัยในชุมชนตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมธำรงรักษาระบบนิเวศที่สมบูรณ์เอาไว้และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

สรณสิริ รวีโรจน์วรกุล (๒๕๕๐ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานีที่เหมาะสมควรประกอบด้วย

๑. การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงการเรียนรู้และการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ขณะเดียวกันควรให้ชุมชนได้ร่วมกันค้นหาจุดเด่นของตนเองเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อนามาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๒. การส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การจัดการขยะและบำบัดน้ำเสีย การพัฒนาคุณภาพด้านการบริการในด้าน ต่าง ๆ เพื่อให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว

วิมลสิริ เหมทานนท์ (๒๕๕๖ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาชุมชนย่านบางลำพู ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบายด้านการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร, การรับรู้เรื่องกระแสโลกในนโยบายด้านการมีส่วนร่วม, ความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิม, ความต้องการรักษาโบราณสถานและระดับการรักษาผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่บางลำพู ที่ผู้วิจัยทำการศึกษามี ๔ ขั้นตอน คือ การคิดแก้ไขปัญหา, การวางแผนและโครงการ, การปฏิบัติงานและการติดตามผลงาน

บำรุงรักษาและร่วมรับผิดชอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมา คือ การคิดแก้ไขปัญหา การวางแผนและโครงการ ติดตามผลงาน บำรุงรักษาและร่วมรับผิดชอบ ตามลำดับ ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของประชาชนมีมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและการร่วมวางแผนโครงการ การติดตามผลงาน และร่วมแก้ไขปัญหาให้มากขึ้น

สรุป

จากการศึกษาถึงความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว จากวรรณกรรมที่ได้ศึกษามาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การสร้างแนวทางเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ผู้นำองค์กรมีหน้าที่กำหนดวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันเพื่อทำให้เกิดกิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยี และสหวิทยาการ หน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ฯลฯ ต้องเข้ามามีหน้าที่ช่วยกันขับเคลื่อนให้บรรลุซึ่งเป้าหมายที่กำหนดไว้ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ดี และความร่วมมือกันของคนในชุมชนจะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างยั่งยืนตลอดไป

บทที่ ๓

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

ประวัติจังหวัดสุพรรณบุรี

“เมืองยุทธหัตถี วรรณคดีขึ้นชื่อ เลื่องลือพระเครื่อง รุ่งเรืองเกษตรกรรม สูงล้ำประวัติศาสตร์ แหล่งปราชญ์ศิลปิน ภาษาถิ่นชวนฟัง” คือ คำขวัญของจังหวัดสุพรรณบุรีที่สามารถสะท้อนถึง จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย และเป็นเมืองที่พร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกถนนหนทางสะดวกสบาย สามารถเดินทางไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด พร้อมทั้งจังหวัดสุพรรณบุรีโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และ ธรรมชาติ เดิมทีจังหวัดสุพรรณ มีชื่อว่าทวารวดีศรีสุพรรณภูมิ หรือ พันธุมบุรี ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำท่าจีน แถบบริเวณตำบลรั้วใหญ่ไป จดตำบลพิหารแดง ต่อมาพระเจ้ากาแตได้ย้ายเมืองมาตั้งอยู่ที่ฝั่งขวาของแม่น้ำ แล้วโปรดให้มอญน้อยไปสร้าง วัดสนามชัย และบูรณะวัดป่าเลไลยก์ ชักชวนให้ข้าราชการจำนวน ๒,๐๐๐ คนบวช จึงขนานนามเมืองใหม่ว่า สองพันบุรี ครั้นถึงสมัยพระเจ้าอู่ทอง ได้สร้างเมืองมาทางฝั่งใต้หรือทางตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน ชื่อเมืองเรียกว่า อู่ทอง จวบจนสมัยขุนหลวงพะงั่ว เมืองนี้จึงถูกเรียกว่าชื่อว่าสุพรรณบุรีนับแต่นั้นมา ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองสุพรรณบุรีเป็นเมืองหน้าด่าน และเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญต้องผ่านศึกสงครามหลายต่อหลายครั้งสภาพเมืองตลอดจนโบราณสถานถูกทำลายเหลือเป็นซากปรักหักพัง จนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์เมืองสุพรรณบุรีได้ฟื้นตัวขึ้นใหม่ และตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน(ลำน้ำสุพรรณ)มาจนตราប់ทุกวันนี้ความสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีในด้านประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ ชัยชนะแห่งสงครามยุทธหัตถี ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ณ สมรภูมิตอนเจดีย์ เป็นมหาวีรกรรมคชยุทธอันยิ่งใหญ่ที่ได้ถูกจารึกไว้ และมีการจัดงานเพื่อเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ทุกปี เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติในด้านวรรณคดี เป็นเมืองต้นกำเนิดแห่งตำนาน "ขุนช้างขุนแผน" ซึ่งสถานที่ที่ปรากฏตามท้องเรื่องยังคงมีให้เห็นใน ปัจจุบัน เช่น บ้านรั้วใหญ่ วัดเขาใหญ่ ท่าสิบเบี้ย ไร่ฝ้าย วัดป่าเลไลยก์ วัดแค เป็นต้น

จังหวัดสุพรรณบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภออู่ทอง อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอด่านช้าง สำหรับสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี นั้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

ขนบธรรมเนียมประเพณี

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดเก่าแก่ที่ประกอบด้วยคนไทยหลายเชื้อชาติ จึงมีขนบธรรมเนียมหลากหลาย นอกจากประเพณีพื้นฐานที่เหมือนกับท้องถิ่นหรือจังหวัดอื่นๆ เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ พิธีอุปสมบท พิธีแต่งงาน ประเพณีลอยกระทง พิธีการปลงศพ เป็นต้น ยังมีประเพณีที่สำคัญ ดังนี้

๑. ประเพณีงานนมัสการหลวงพ่โตวัดป่าเลไลยก์

เป็นงานประเพณีสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล จัดงานปีละ ๒ ครั้ง คือ ขึ้น ๕ ค่ำถึง ๙ ค่ำ เดือน ๕ และ ขึ้น ๕ ค่ำ ถึง ๙ ค่ำ เดือน ๑๒ ประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง มีความศรัทธา นับถือหลวงพ่โต และมาสักการะกันเป็นจำนวนมากทุกปี

๒. ประเพณีทิ้งกระจาด

เป็นประเพณีทางพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งชาวจีนนับถือว่าเป็นการจำเริญเมตตาทรรรมแก่ดวงวิญญาณ การนำสิ่งของต่างๆของผู้ตาย มาแจกจ่ายเป็นทานแก่ผู้ยากไร้ จะจัดเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ งานจะแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง คือ เป็นงานทิ้งกระจาดฟ้า ๕ วัน และเป็นงานทิ้งกระจาดดิน ๕ วัน

๓. ประเพณีทำบุญตักบาตรเทโว

เป็นพิธีบุญในเทศกาลออกพรรษาในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งถือกันว่าเป็นวันที่พระพุทธองค์เสด็จจากดาวดึงส์สู่มนุษยโลก และแสดง “โลกวิวรรณปาฏิหาริย์” คือเปิดโลกการทำบุญตักบาตรในโอกาสนี้ในจังหวัดสุพรรณบุรี มีที่วัดหัวเขา วัดก้ามมะเขือ อำเภอบางนางบวช ที่วัดเขาศิสลัก อำเภอดำรง และวัดจันทร อำเภอมืองสุพรรณบุรี

๔. ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา

เป็นประเพณีเนื่องในพระพุทธศาสนากระทำกัน ในวันเข้าพรรษา (วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘) ในสมัยแรกยังไม่มีประเพณีหล่อเทียน แห่เทียน เช่นปัจจุบัน ชาวบ้านจะฉันทเทียน ยาวรอบสิริระไปถวายพระเพื่อจุดบูชาจำพรรษา โดยจังหวัดสุพรรณบุรีกำหนดจัดงานเป็นประจำทุกปีโดยมีการประกวดและแห่เทียนพรรษาของแต่ละอำเภอในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี แล้วนำไปจัดแสดง ณ วัดป่าเลไลยก์

๕. ประเพณีแข่งเรือยาว

จะมีขึ้นในช่วงเทศกาลทอดกฐิน หรืองานประจำปีของวัดส่วนมากจะจัดในช่วงหน้าน้ำเดือน ๑๑ และ ๑๒ เรือยาวที่ใช้แข่งส่วนใหญ่เป็นเรือของวัดทั้งสิ้น มีฝีพายตั้งแต่ ๓๖ - ๔๕ คน ปัจจุบันอำเภอบางปลาม้าได้ฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้น

สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญจังหวัดสุพรรณบุรี

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวิถีชีวิต/กิจกรรม โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. ตลาดเก้าห้อง

ตลาดเก้าห้องเป็นตลาดริมน้ำไทย-จีนแบบดั้งเดิม สามารถสัมผัสบรรยากาศได้ที่นี้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเรือนไม้เก่าหรือชีวิตแบบเรียบง่าย การค้าขายสินค้าท้องถิ่น โรงงานขนมเปียะขนมกระหรีป๊อป ขนมถ้วยฟู ขนมจันอับ ข้าวเกรียบว่าวแบบชาวบ้าน โรงพิมพ์ ร้านขายของเก่าโบราณ และยังมีหอดูใจในตลาดเก้าห้อง เป็นหอคอก่ออิฐถือปูนกว้าง ๓x๓ เมตร สูงราว ๔ ตึก ๔ ชั้น สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ เพื่อใช้เป็นที่เฝ้ายามระวังโจรที่คอยจะจ้องเข้ามาปล้นตลาด ชั้นบนเป็นดาดฟ้า แต่ละชั้นฝาผนังเจาะรูโตขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ นิ้ว เมื่อขึ้นไปบนยอดสุดจะมองเห็นทัศนียภาพทั้งทางบกและทางน้ำของตลาดเก้าห้อง ได้ทั้งหมด

๒. ตลาด๑๐๐ปี สามชุก

ตลาด ๑๐๐ ปี สามชุก นับเป็นตลาดเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ที่ยังมีภาพบรรยากาศของบ้านเรือน รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตให้เราได้ชม ในยุคสมัยที่ตลาดสามชุกเฟื่องฟู ชาวบ้านก็จะนำของพื้นเมืองมาแลกเปลี่ยนซื้อขายให้กับพ่อค้าชาวเรือ ต่อมาเมื่อบริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรีมีการทำนากันมากขึ้น ตลาดสามชุกจึงกลายเป็นตลาดข้าวที่สำคัญ มีโรงสีไฟเกิดขึ้นหลายแห่ง การค้าขายเริ่มคึกคักและมีการขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้ในแต่ละปีมีการเก็บภาษีได้เป็นจำนวนมากและมีนายอากรคนแรก ชื่อ **ขุนจ้านง จินารักษ์**

ภายหลังจากที่มีการตัดถนนผ่านสามชุก ส่งผลให้ตลาดสามชุกเริ่มซบเซาลง แต่ด้วยวิถีชีวิตของชุมชนตลาดสามชุกที่ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเวลาจะผ่านมานานับร้อยปี ชาวตลาดสามชุกจึงได้ร่วมกันปรับปรุง พื้นฟู สถาปัตยกรรมไม้ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน วันนีตลาดสามชุกจึงกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งและมีสิ่งน่าสนใจที่มีเสน่ห์ อยู่มากมาย

๓. อุทยานมัจฉาวัดพระนอน

ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ประมาณ ๓ กิโลเมตร เป็นแหล่งที่มีปลาน้ำจืดมากมาย ได้แก่ ปลาสร้อย ปลาตะเพียน ปลาแรด และปลานิล เป็นต้น ภายในวัดพระนอน มีพระนอนซึ่งเป็นพระพุทธรูปในลักษณะนอนหงาย สร้างด้วยไม้เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปนมัสการ นอกจากนี้ ยังมีวังมัจฉาอีกหลายแห่งได้แก่ วังมัจฉาวัดป่าพุทธภิรมย์ อำเภอบางปลาม้า วังมัจฉาวัดพระลอย อำเภอเมือง วังมัจฉาวัดบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ และวังมัจฉาวัดนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช

๔. หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย

ตั้งอยู่ที่ตำบล บ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ ติดถนนทางหลวงหมายเลข ๓๔๐ มีเนื้อที่ ๗๐ ไร่ มีประชากรควาย ประมาณ ๑๐๐ ตัว วัดอุประสงค์ที่ สร้าง “ บ้านควายสุพรรณบุรี ” ขึ้นมาเพื่อสะท้อนถึง วิถีการดำรงชีวิตของชาวนาไทยในชนบท สมัยก่อนที่ ทำนาโดยวิธีแบบโบราณ

ซึ่งมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับควายเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รักษาขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่เป็นมรดกของชาติไว้ให้ อนุชนรุ่นหลังได้เห็นเป็นความรู้

๕. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชานนาไทย

ตั้งอยู่บริเวณศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นอาคารทรงไทย ประยุกต์ ๒ ชั้น ชั้นล่างจัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาของการทำนา เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวนา ส่วนชั้นบนแสดงให้เห็นถึงพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทรงเป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำชูชาวนาไทย และทรงพัฒนาการทำนาและการเกษตรของชาตารวมถึงจัดแสดงภาพจำลองเหตุการณ์พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ใต้ ทรงทำปุ๋ยหมัก หว่าน และเก็บเกี่ยวข้าวด้วยพระองค์เอง ณ แปลงสาธิต บึงไผ่แขก ตำบลดอนโพธิ์ทอง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ และเก็บรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่พระองค์ทรงใช้ นอกจากนี้ยังมีห้องค้นคว้า

๖. วัดเขาศิลา

ตั้งอยู่ที่เขาศิลา ตำบลดอนคา อำเภออู่ทอง เป็นวัดเก่าแก่มีพระพุทธรูปที่สำคัญอยู่ ๒ องค์ องค์หนึ่งอยู่ด้านล่าง เป็นพระพุทธรูปโลหะทองเหลือง เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ สภาพสมบูรณ์ ลวดลายต่างๆ ตลอดจนมงคล ๑๐๘ ชัดเจนงดงาม ขนาดกว้าง ๖๓ เซนติเมตร ยาว ๑๒๓ เซนติเมตร สันนิษฐานว่ามีอายุราว ๔๐ - ๑๐๐ ปี องค์ที่สอง พระพุทธรูปหินชนวนสีน้ำเงินปนดำ อยู่บนยอดเขาสูงประมาณ ๓๒๐ เมตรประดิษฐานอยู่ในมณฑป ขนาดกว้าง ๖๖ เซนติเมตร ยาว ๑๔๒ เซนติเมตร หน้า ๕๕ เซนติเมตร เป็นศิลปะสมัยทวารวดี อายุระหว่าง พ.ศ. ๑๑๐๐ - ๑๖๐๐ มีมงคล ๑๐๘ ครอบถ้วนสมบูรณ์ทุกประการลวดลายสวยงาม เป็นรอยพระบาทข้างซ้าย รอยพระพุทธรูปองค์นี้นับเป็นสิ่งที่มีความค่าทาง ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีอย่างมหาศาลทีเดียว

๗. วัดไผ่โรงวัว

ตั้งอยู่ที่ริม คลองพระยาบันลือ ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง ห่างจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ประมาณ ๔๖ กิโลเมตร เดิมต้องเดินทางโดยเรือ แต่ปัจจุบันสามารถเดินทางโดยทางรถยนต์ได้รวดเร็ว และสะดวกสบายมาก ภายในบริเวณวัดมีสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวกับพุทธประวัติอยู่มากมาย เช่น สถานที่จำลองที่ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน วิงสามฤดูของ เจ้าชายสิทธัตถะ เมืองนรก นอกจากนี้ยังเป็น ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโคดม พระพุทธรูป สัมฤทธิ์ องค์ใหญ่ที่สวยงามที่สุดองค์หนึ่งด้วย

๘. วัดหน่อพุทธางกูร

เดิมชื่อ “ วัดมะขามหน่อ ” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกแม่น้ำท่าจีน ตำบลพิหารแดง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ ภายในพระอุโบสถหลังเก่ามีภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับพุทธประวัติเป็นจิตรกรรมที่มีความงดงามมาก เขียนราว พ.ศ. ๒๓๙๑ สมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะมีตัวเลขอารบิกอยู่ที่ภาพเขียนผนังด้านทิศตะวันตก มุมด้านขวามือว่า "๑๘๔๘" สันนิษฐานว่า เป็น ค.ศ. ๑๘๔๘ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๑ ผู้เขียนจิตรกรรม ชื่อ นายคำ เป็นชาวเวียงจันทน์ คาดว่าถูกกวาดต้อนมาในสมัยกบฏเวียงจันทน์เจ้า อนุวงศ์ในราว พ.ศ. ๒๓๖๙ นายคำมีพี่น้องสามคนด้วยกัน พลัดพรากจากกันเมื่อตอนมาอยู่เมืองไทย ตัวนายคำ อยู่บางกอก ในฐานะที่เคยเป็นช่างเขียนมาก่อนจึงฝึกเขียนภาพเพิ่มเติมจนเป็นช่างเขียนอาชีพ เคยเขียนภาพจิตรกรรมฝา

ผนังในบางกอก (วัดสุทัศน์) นายคำสืบทราบว่าพี่น้องของตนมาอยู่ที่สุพรรณบุรี จึงติดตามมาพบที่ ตำบลพิหารแดง อำเภอท่าพี่เลี้ยง (อำเภอเมืองสุพรรณบุรี) สุพรรณบุรี พอถึงขณะนั้นชาวบ้าน วัดมะขามหน่อก่อสร้างอุโบสถเสร็จจะเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง นายคำรับอาสาเขียนให้ เมื่อเขียนเสร็จแล้วไปเขียนที่อุโบสถวัดประตูลำ (อำเภอเมืองสุพรรณบุรี) ด้วยเสร็จแล้วนายคำเดินทางกลับ บางกอก ทราบว่าไปเขียนในพระอุโบสถวัดพระแก้วด้วย

๙. วัดพระรูปและพระพุทธรูปไม้

ตั้งอยู่ถนนขุนช้าง ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ริมฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน เป็นวัดเก่าแก่มากมีอายุอยู่ในสมัยอุทงทวารวดีภายในบริเวณวัดมีโบราณสถาน และโบราณวัตถุหลายอย่างที่น่าสนใจ ได้แก่ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ ชาวบ้านเรียกว่าเฒ่าแก้ว เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนขาว ประทับบนฐานเขียงเตี้ยมีความสูง ๓๘ เมตร พระพุทธรูปปางไสยาสน์ ยาว ๑๓ เมตร สูง ๓.๔๕ เมตร พระพักตร์แป้นกลมยาวคล้าย ผลมะตูม ผินพระพักตร์สู่ทิศตะวันออก สันนิษฐานว่าสร้างในราว พ.ศ. ๑๘๐๐-๑๘๙๓ มีลักษณะเด่น คือ พระวรกายทุกส่วนสมบูรณ์ งดงาม และถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพระพักตร์ งดงามมากที่สุดในประเทศไทย อีกสิ่งหนึ่งที่น่าชม ได้แก่ พระพุทธรูปไม้ เป็นโบราณวัตถุที่หาค่าไม่ได้ ศิลปะการแกะสลักงดงามมากมีขึ้นเดียวในประเทศ หรือในโลกก็ว่าได้ ความยาว ๒.๒๑ เมตร กว้าง ๐.๗๔ เมตร หนา ๐.๑๐ เมตร ทำจากไม้ประดู่ แกะสลักทั้ง ๒ ด้าน นอกจากนี้ยังมี เจดีย์สมัยอุทงทวารวดี รัชชังสัมฤทธิ์ และธรรมมาสน์สังเค็ด ฝีมือช่างอยุธยาตอนปลาย และยังเป็นกรุ “พระขุนแผน” อันมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จัก ของคนทั้งประเทศ

๑๐. วัดสนามชัย

ตั้งอยู่ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เดิมเป็นวัดร้างจากพงศาวดารเหนือ กล่าวถึง พระเจ้ากาแตให้มอญน้อยออกไปสร้างวัดสนามชัย เมื่อปี พ.ศ. ๑๗๐๖ มีซากเจดีย์ประธาน ขนาดใหญ่ ๑ องค์ พร้อมซากบิหารสถานประกอบด้วยอุโบสถอยู่ทางทิศตะวันออก เจดีย์ประธาน อยู่กลาง และซากวิหารทางทิศตะวันตกเชื่อมต่อกันโดยตลอด มีกำแพงแก้วรายรอบรวมทั้งเจดีย์ บิหารทรงสี่เหลี่ยมเป็นเจดีย์ ๑๖ เหลี่ยม ได้มีการสร้างและซ่อมแซมถึง ๓ สมัย ตั้งแต่ทวารวดี อุทง และอยุธยาลักษณะพิเศษของเจดีย์ภายในมีคูหาบรรจุอัฐิธาตุอยู่เป็นจำนวนมาก เข้าใจว่าเป็นอัฐิ ทหารในสงครามใดคราวหนึ่ง เจดีย์นี้จึงได้ชื่อว่า “เจดีย์ทหารนิรนาม” ปัจจุบันองค์เจดีย์และบิหาร สถานได้รับการบูรณะจากกรมศิลปากร แล้วอาณาบริเวณขุดร่องน้ำโดยรอบมีพระภิกษุจากจังหวัด ต่างๆ เข้ามาตั้งสำนักสงฆ์และก่อสร้างถาวรวัตถุขึ้นในบริเวณใกล้โบราณสถานนั้น

๑๑. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกแม่น้ำท่าจีน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ใน สมัยก่อนเป็นศูนย์กลาง ของเมืองสุพรรณบุรีเป็น วัดคู่บ้านคู่เมือง มีอายุไม่ต่ำกว่า ๖๐๐ ปี ปรากฏ องค์ประธาน เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ แต่ได้ถูกชาวบ้านลักลอบขุดค้นหาทรัพย์สินจนทรุดโทรม ไปมาก พระพิมพ์ผ่องสุพรรณบุรีที่โด่งดังมากอันเป็นหนึ่งใน “เบญจภาคี” ได้ไปจากกรุในองค์พระประธานนี้ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นศิลปะสมัยอุทงทวารวดีเพราะหลักฐานการก่อสร้างเป็น การก่ออิฐถือปูน ซึ่งเป็นวิธีการเก่าแก่ก่อนสมัยอยุธยา นอกจากนี้ยังมีเจดีย์ทวารวดีวิหารเก่าและ วิหารกลบได้ถูกก่อสร้างขึ้นมาพร้อมกันด้วย

๑๒. วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร

ตั้งอยู่ถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี ห่างจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ประมาณ ๒ กิโลเมตร เดิมชื่อ วัดลานมะขวิด เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีมาแต่โบราณหลวงพ่อโตวัดป่าเลไลยก์เป็นพระปางป่าเลไลยก์ ขนาดความสูง ๒๓.๔๘ เมตร กว้าง ๑๑.๒๐ เมตร ประดิษฐานสูงตระหง่านอยู่ในวิหาร กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานจากพุทธลักษณะว่าเป็นพระพุทธรูปสมัยอู่ทอง ในทุกปีจะมีงานสมโภช และนมัสการ ๒ ครั้ง คือในวันขึ้น ๕ ค่ำ - ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๕ และวันขึ้น ๕ ค่ำ - ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๑๒ ถือเป็นงานสำคัญของจังหวัด นอกจากนี้ภายในวัดยังมีเรือนไทยไม้สักขนาดใหญ่ ชื่อว่า “คุ้มขุนช้าง” ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้

๑๓. วัดแค

ตั้งอยู่ฝั่งทิศตะวันตกน้ำท่าจีน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่าอยู่ในสมัยอยุธยา เพราะมีชื่อปรากฏอยู่ในเสภา ขุนช้าง ขุนแผน ภายในวัดมีโบราณวัตถุที่น่าสนใจ ได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัยขัดสมาธิราบเป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ จีวรและอังสะเป็นลายดอกพิกุลงดงามมาก ประดิษฐานอยู่ในวิหารเก่าพระพุทธรูปหล่อด้วยทองเหลือง กว้าง ๑.๔๐ เมตร ยาว ๒.๘๐ เมตร สร้างซ้อนกันไว้ในรอยใหญ่ นอกจากนี้ยังมีต้นมะขามใหญ่โคนต้นวัดโดยรอบ ประมาณ ๑๐ เมตร และทางวัดได้สร้างเรือนไทยทรงโบราณ เรียกว่า “คุ้มขุนแผน” ไว้กับต้นมะขามยักษ์นี้ด้วย

๑๔. ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี

ตั้งอยู่ถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เดิมเรียกว่า ศาลเทพารักษ์หลักเมือง สิ่งสำคัญภายในศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ได้แก่ เทวรูปพระอิศวร และพระนารายณ์สลักนูน อยู่บนแท่นหินเขียวแท่งเดียวกันในท่าประทับยืน เจ้าพ่อหลักเมืองเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองของ จังหวัดสุพรรณบุรี และเป็นที่เคารพบูชาของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ของทุกปี ที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี จะมีประเพณีทิ้งกระจาด (หรือพิธีทิ้งทาน) ซึ่งเป็นพิธีกรรมของพุทธศาสนาเถรวาทเป็นการเจริญเมตตาแก่ดวงวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้ว ผู้ที่ทิ้งกระจาดจะเอาสิ่งของต่างๆ ที่ผู้ตายไปแล้วแจกจ่ายให้คนยากจน นอกจากนี้ภายในศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี ยังมีอุทยานมังกรสวรรค์ พิพิธภัณฑ์ลูกหลานพันธุ์มังกรสุพรรณบุรี ก่อตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมฉลอง เนื่องในโอกาสที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตครบ ๒๐ ปี เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๙ ขณะที่ นายบรรหาร ศิลปอาชา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๑ ของประเทศไทย ได้จัดสร้างมังกรสวรรค์ที่ถือว่าเป็นประติมากรรมมังกรที่เชื่อกันว่าใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีความยาวประมาณ ๑๐๐ เมตร สูงประมาณ ๓๕ เมตร มังกรถือว่าเป็นสัตว์มงคลของจีน เชื่อกันว่านำเขามาจากกวาง นำดวงตามาจากกระต่าย และเล็บมาจากเสือ เป็นการรวมสัตว์มงคลต่างๆ มังกรนั้นเชื่อกันว่าเกิดขึ้นที่ใดจะนำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่สถานที่นั้นด้วย เหตุนี้มังกรที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองจึงพ่นน้ำ ส่วนภายในตัวมังกร จัดเป็นพิพิธภัณฑ์ แบ่งเป็นห้องๆ แสดงสิ่งต่างๆ เช่น การกำเนิดโลก ที่ชาวจีนเชื่อกันว่าสร้างขึ้นโดยเทพวาน กู การกำเนิดมนุษย์ ที่เชื่อกันว่าสร้างขึ้นมาโดยเจ้าแม่หนี๊กัว และการกำเนิดแผ่นดินจีนโดยปฐมกษัตริย์ชื่อหวงตี้ นอกจากนี้ยังมีสิ่งประดิษฐ์ที่สำคัญที่ชาวจีนได้รับการยกย่องทั่วโลก คือ เข็มทิศ สิ่งมหัศจรรย์ของโลกคือ กำแพงเมืองจีน สุสานจำลองของจีนสี่ห้องเต๋ ประวัติศาสตร์จีนอันยาวนานถึง ๕,๐๐๐ ปี

แบ่งออกเป็นสิบกว่าราชวงศ์ ตำนานขงจื้อ เล่าจื้อ ที่เป็นบุคคลให้กำเนิดลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีน ประวัติที่มาของปาห้องโก่ และมีสิ่งที่น่าสนใจต่างๆอีกมากมาย รวมไปถึงยังเป็นที่ตั้งหมู่บ้านมังกรสวรรค์สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งใหม่ รูปแบบของหมู่บ้านได้จำลอง "เมืองลี่เจียง" ซึ่งเป็นเมืองเก่าแก่โบราณอายุนับพันปี ที่มีรูปแบบที่สวยงามจนได้รับแต่งตั้งให้เป็นเมืองมรดกโลก ภายในหมู่บ้านมีโรงหนัง ๔ มิติ บริการนวดแผนโบราณ มีสินค้า อาหาร ของที่ระลึกบริการแก่นักท่องเที่ยว

๑๕. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทง

ตั้งอยู่ที่ตำบลอุทง อำเภอกุทอง ห่างจากอำเภอมืองสุพรรณบุรีประมาณ ๓๓ กิโลเมตร ในเขตเมืองโบราณการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมศิลปวัตถุในสมัยต่างๆ ที่ขุดค้นพบแสดงถึงวิวัฒนาการของมนุษย์ยุคสมัยต่างๆที่เคยอาศัยอยู่ในดินแดนแถบสุพรรณบุรี รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้สมัยหินใหม่ถึงสมัยสัมฤทธิ์ พระพุทธรูปสมัยทวารวดี และอื่นๆที่น่าสนใจมากมาย ได้แก่ เมืองโบราณอุทง จากการขุดแต่งโบราณสถานในชั้นหลัง ทำให้ทราบว่าโบราณสถาน และโบราณวัตถุที่พบมีอายุ มากกว่า ๒๐๐ ปี ลักษณะตัวเมืองเป็นรูปรีค่อนข้างกลม ซากโบราณสถาน โบราณวัตถุและเจดีย์สถานสร้างในสมัยทวารวดี นอกจากนี้ยังมีธรรมจักรพร้อมเสาและฐานที่พบในเมืองร้างแห่งนี้เป็นธรรมจักรที่มีความสมบูรณ์ และสวยงามมากที่สุดในประเทศเมืองไทย กล่าวคือทั้งตัวธรรมจักรเสาและฐานมีครบทุกส่วน สถานที่พบคือขุดได้จากเจดีย์หมายเลข ๑๑ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทง ประกอบไปด้วยอาคาร ๒ ชั้น ๒ หลัง มีทางเดินเชื่อมต่อกัน ที่ว่างระหว่างอาคารจัดเป็นสวนหย่อม และพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง การจัดแสดงส่วนใหญ่เป็นศิลปะแบบทวารวดีที่ได้จากการขุดค้นขุด แต่บริเวณเมืองโบราณอุทง และชาติพันธุ์วิทยา

๑๖. พระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์

ประกอบด้วยพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงพระคชาธารกับองค์เจดีย์ยุทธหัตถี ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ ห่างจากอำเภอมืองสุพรรณบุรีประมาณ ๓๑ กิโลเมตร เจดีย์ยุทธหัตถีเป็นเจดีย์ที่สร้างเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในโอกาสทรงชนะสงคราม คราวทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาที่ทุ่งหนองสาหร่าย เจดีย์ยุทธหัตถีถูกค้นพบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงรับสั่งให้เจ้าเมืองสุพรรณบุรี พระทิวพระชาชน (อิ วรรณสูตร) ค้นหาซากเจดีย์เก่าและได้ค้นพบเป็นเจดีย์ที่มีลักษณะมีฐานเป็นสี่เหลี่ยมกว้าง ๑๐ วา สูง ๖ วา ๓ ศอกส่วนบนพังทลายลงหมดแล้ว ซึ่งเชื่อได้ว่าน่าจะเป็นเจดีย์ยุทธหัตถียุในเขตตำบลหนองสาหร่ายกลางป่าไม้เบญจพรรณ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้มีการบูรณะโดยการสร้างเจดีย์องค์ใหม่ ที่สร้างเป็นสถาปัตยกรรมรัตนโกสินทร์ทรงหลังคากลม ฐานกว้าง ๓๐ เมตร สูงถึงยอด ๖๖ เมตร และสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรทรงพระคชาธารออกศึกไว้ด้านหน้าองค์พระเจดีย์ เมื่อบูรณะเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาเปิดพระบรมราชานุสรณ์ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ปัจจุบันในวันที่ ๒๕ มกราคม ของทุกๆ ปี ที่บริเวณพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ จะประกอบพิธีบวงสรวงเนื่องในวันกองทัพไทย และช่วงปลายเดือนมกราคม จังหวัดสุพรรณบุรีได้กำหนดให้มีงานสมโภชอนุสรณ์ดอนเจดีย์ขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวร

มหाराชเป็นประจำทุกปี มีการแสดงงานแสง สี เสียงและการทำสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับสมเด็จพระมหาอุปราชาเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ชม

๑๗. อุทยานแห่งชาติพุเตย

อุทยานแห่งชาติพุเตย มีเนื้อที่ครอบคลุมบริเวณที่ดินป่าองค์พระ ป่าเขาพระกำป้า ห้วยพลู ในท้องที่องค์พระ ตำบลห้วยขมิ้น ตำบลนิคมกระเสียว ตำบลวังยาง และตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง สุพรรณบุรี ประกอบด้วยป่าที่สมบูรณ์ เทือกเขาสลับซับซ้อนมีความลาดชันมาก ส่วนที่สูงที่สุดเรียกว่า "ยอดเขาเทวดา" มีระดับความสูง ๑,๑๒๓ เมตร เป็น แหล่งต้นน้ำลำธารหลายสายมีป่าสนสองใบธรรมชาติแห่งเดียวในภาคกลางและสวยงามเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจอุทยานแห่งชาติพุเตยมีเนื้อที่ ประมาณ ๑๙๘,๔๒๒ ไร่ หรือประมาณ ๓๑๗ ตารางกิโลเมตร

๑๘. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุพรรณบุรี

ตรงข้ามศูนย์ราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรีเฉลิมพระเกียรติ และโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรีที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมืองสนองแนวพระราชดำริของสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายในอาคารนิทรรศการถาวรของพิพิธภัณฑ์ได้จัดแสดงประวัติฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองสุพรรณบุรีในอดีต พัฒนาการของเมืองสุพรรณบุรีตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ ทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ จัดแสดงเหตุการณ์ที่สำคัญครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชชนะศึกยุทธหัตถีผ่านสื่อโสตทัศนูปกรณ์ จัดแสดงประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี รวมถึงประวัติบุคคลสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีในอดีต ท่านสามารถชมพระพิมพ์โบราณจากกรุวัดที่มีชื่อเสียงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนักร้องลูกทุ่งเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงไว้มากมาย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี

๑๙. เขื่อนกระเสียว

ตั้งอยู่ที่บ้านตาปิ่น ตำบลด่าน ช่างอำเภอด่านช้าง ห่างจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ประมาณ ๙๐ กิโลเมตร เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีเขื่อนกักเก็บน้ำยาวประมาณ ๔,๒๕๐ เมตร เป็นเขื่อนดินที่มีความยาวที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่ผิวน้ำในอ่างที่ระดับน้ำสูงสุดประมาณ ๔๕ ตารางกิโลเมตร ความจุของอ่างที่ระดับน้ำสูงสุดประมาณ ๓๙๐ ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากเป็นแหล่งเก็บกักน้ำ เพื่อใช้ในการชลประทานแล้วยังเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้วยเนื่องจากมีทิวทัศน์สวยงามประกอบด้วยผืนน้ำที่กว้างใหญ่โอบล้อมด้วยภูเขา มีอากาศบริสุทธิ์นักท่องเที่ยวนิยมไปพักผ่อนหย่อนใจกันมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อนจะไปกันเป็นหมู่คณะ รวมทั้งเป็นที่ตั้งของค่ายเยาวชนเฉลิมพระเกียรติ เพื่อให้เยาวชน นักเรียนนักศึกษาใช้เป็นที่พักผ่อนและพัก

๒๐. บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ

เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สาธารณะตำบลเดิมบาง ตำบลปากน้ำ และตำบลหัวเขา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี และพื้นที่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของบึงฉวากอยู่ในเขตตำบลบ้านเข็ญ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีความกว้างเฉลี่ย ๔๑๓ เมตรยาว ๖.๕ กิโลเมตร ลึก ๒.๕ เมตร ความยาวโดยรอบบึงประมาณ ๑๕ กิโลเมตร รวมพื้นที่

ประมาณ ๑,๕๕๐ ไร่ กักเก็บน้ำได้ประมาณ ๑๐ ล้านลูกบาศก์เมตร บึงฉวากเป็นแหล่งเก็บน้ำ แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ แหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ แหล่งอนุรักษ์สัตว์ปีก แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางธรรมชาติที่สวยงาม มีศาลาพักผ่อนสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำมีปลาสวยงาม หลากหลายชนิดบ่อจระเข้ทรงนกขนาดใหญ่ กรงเสือ กรงนกน้ำ กรงสัตว์ปีก โรงเลี้ยงแมลง นกกระจอกเทศ ไก่ฟ้า อุทยานผักพื้นบ้าน สนามเด็กเล่น ร้านสหกรณ์บึงฉวาก และมีรถพ่วงให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อชมบริเวณโดยรอบบึง

๒๑. สวนเฉลิมภัทรราชินี

เป็นสวนสาธารณะ กลางตัวเมืองสุพรรณบุรี สร้างขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ในบริเวณจัดแบ่งออกเป็นสัดส่วน มีชุดสวนน้ำพร้อม สไลเดอร์ที่สมบูรณ์แบบ สวนลายไทย สวนดอกไม้ สนามหญ้า สนามเด็กเล่น บ่อน้ำพุประกอบเสียงดนตรีสนามเดินออกกำลังกาย และจุดสำคัญของสวนแห่งนี้ ได้แก่ “หอคอยลอยฟ้า” ซึ่งเป็นหอคอยแห่งแรกในประเทศไทยที่มีความสูง ๗๘ เมตร มีชั้นสำหรับชมทัศนียภาพรอบด้าน ในระดับต่างๆ รวม ๓ ระดับ บนหอคอยมีกล้องส่องทางไกลขยาย ๑๐ เท่า ไว้รอบด้านเพื่อชมทิวทัศน์ ในระยะไกล มีภาพวาดพระราชาประวัติ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาพวาดตัวละครในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน และมีศูนย์จำหน่ายของที่ระลึก อาหารและเครื่องดื่มบริการแก่นักท่องเที่ยว

๒๒. สวนหินธรรมชาติเขาพุนางนาค

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ที่เพิ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปชมความงดงาม และค้นหาปริศนาแห่งเมืองโบราณอยู่ทอง การเดินทางสวนหินธรรมชาติ เขาพุนางนาคอยู่ใกล้ตัว อำเภออยู่ทอง (ห่างตัวจังหวัด ๓๐ กิโลเมตร) จากวงเวียนหอนาฬิกาไปทางวัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม ราว ๒ กิโลเมตร จะมีป้ายซ้ายมือไปพุนางนาค ตามทางอีกราว ๒ กิโลเมตร จะพบสามแยกซ้ายมือไปวัดเขาทำเทียม ขวามือไปเขาพุนางนาค ราว ๓ กิโลเมตร กับการเตรียมตัวเส้นทางในการเที่ยวชมธรรมชาติที่สวนหินฯ เป็นเส้นทางที่ไม่ถึงกับลำบากมากนัก ถ้าเดินชมทั้งหมดต้องใช้เวลาในการเดินชมราว ๒ ชั่วโมง การแต่งกายได้ทุกรูปแบบ แต่รองเท้าควรเป็นรองเท้าผ้าใบหรือรองเท้ารัดส้น เพราะลักษณะก้อนหินมีความคม แบบหินลาวาจากภูเขาไฟ ไม่ควรใส่รองเท้าแตะ รองเท้าส้นสูง น้ำดื่มควรพกติดตัวไปคนละ ๑ ขวด และไม่ควรทิ้งขยะในพื้นที่

๒๓. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรสุพรรณบุรี

ตั้งอยู่ที่ ตำบลพลับพลาไชย อำเภออยู่ทอง จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนางานด้านพันธุ์พืช และฝึกอาชีพการเกษตร ภายในศูนย์จะประกอบไปด้วยกระบวนการผลิตพันธุ์พืชเพาะเลี้ยง ชมแปลงสาธิตการขยายพันธุ์ไม้งาม เช่น แปลงกุหลาบ และไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ ชมทุ่งทานตะวัน สุพรรณบุรี ซึ่งจะบานเหลืองอร่ามเฉลิมฉลองวันพ่อของทุกปี พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องสุขาที่สะอาดและสวยงาม มีสถานที่จอดรถกว้างขวาง มีร้านอาหาร “ครัวพันธุ์ไม้งาม” ซึ่งอาหารอร่อย ราคาถูก และมีภูมิทัศน์สวยงาม

๒๔. หอเกียรติยศ ฯพณฯ บรรหาร ศิลปอาชา

อาคารแบบทันสมัยตั้งอยู่ด้านหลัง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ภายในมีการจัดแสดงเรื่องราวประวัติชีวิตของ นายบรรหาร ศิลปอาชา ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน รูปแบบที่นำเสนอ น่าสนใจ ด้วยภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หุ่นจำลอง ประกอบแสงสีเสียง ตลอดทางเดิน จัดทำเรื่องราวตั้งแต่วัยเด็ก ห้องจำลองบ้านเก่าในตลาด ห้องแสดงการเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ห้องแสดงชีวิตเริ่มต้นของกิจการ จนกระทั่งก้าวเข้าสู่การเมือง สำหรับบริเวณชั้น ๒ จะจัดแสดงผลงานต่างๆ และห้องแสดงของที่ระลึกจากต่างประเทศ และที่ได้จากเดินทางไปติดต่อกับประเทศต่างๆ เป็นของแปลกตา หากชมได้ยากก็คงจะบอกได้ว่า สถานที่แห่งนี้ เป็นที่ที่น่าสนใจและไม่น่ามองผ่านไป

ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

๑. ชื่องานอนุรักษ์ดอนเจดีย์และงานกาชาดสุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างวันที่ ๑๘ มกราคม – ๑ กุมภาพันธ์ ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานการแสดงแสง เสียง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช การประกวดธิดาดอนเจดีย์ การออกร้านจำหน่ายสินค้าต่างๆ กิจกรรมการออกร้านธารกาชาด การจัดนิทรรศการหน่วยงานในภาครัฐและเอกชน การแสดงทางวัฒนธรรมของเวทีกลาง ฯลฯ

๒. ชื่องานตรุษจีนสุพรรณบุรี

ณ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี ระยะเวลาการจัดงานระหว่างเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมือง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานมีการแสดงเอ็งกอบู้ กังฟู สิงโตราชสีห์ การแสดงมังกรเก้าเซียน การแสดงพิเศษจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ชมพิธีเปิดงาน “ตรุษจีนสุพรรณบุรี” อันยิ่งใหญ่ตระการตา การแสดงเอ็งกอบู้ กังฟู สิงโตปีนเสาดอกเหมย กลองศึก การแสดง แสง เสียง ไพโรเทคนิค และการแสดงดนตรีจากศิลปินรับเชิญชื่อดัง

๓. ชื่องานกุมภาพันธ์ญารัก

ระยะเวลาการจัดงาน ๑ – ๑๕ กุมภาพันธ์ ของทุกปี (จัดงานวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) สถานที่จัดงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การจดทะเบียนคู่สมรส การแจกของที่ระลึกและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ

๔. ชื่องานมหกรรมอาหารอร่อยและของดีเมืองสุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงานในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณถนนนครแก้ว (เขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี) อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การออกร้านอาหารที่มีสัญลักษณ์การแสดงทางศิลปวัฒนธรรม การประกวดอาหาร

๕. ชื่องานเทศกาลอาหารดี ตลาดบางลี่ เมืองสองฤดู

ระยะเวลาการจัดงาน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม ของทุกปี สถานที่จัดงานบริเวณสำนักงานเทศบาลเมืองสองพี่น้อง กิจกรรมในการจัดงานชมพิธีเปิดที่ยิ่งใหญ่ ชมการแสดงบนเวทีที่บอกเล่าเรื่องราวของความรักความผูกพันของชาวสองพี่น้องและตลาดบางลี่ที่มีมายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี พร้อมความบันเทิงจากศิลปินนักร้องและตลกชื่อดังทุกคืน งานมหกรรมของดีสี่ภาคและสินค้า OTOP และมหรสพต่างๆ

๖. ชื่องานมหกรรมกินสัตว์น้ำปลอดภัย

ระยะเวลาการจัดงาน ระหว่างเดือนเมษายนของทุกปี สถานที่จัดงาน ห้างบิ๊กซี อำเภอสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมการจัดงานชมนิทรรศการ การออกร้านเกี่ยวกับพันธุ์สัตว์น้ำชนิดต่างๆ การจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำราคาถูก การแข่งขันกินสัตว์น้ำ การแข่งขันประกวดวาดภาพระบายสี และการโชว์ทำอาหารจากสัตว์น้ำ ฯลฯ

๗. ชื่องานมหกรรมปลาสวยงาม SuphanBuri Fish Fire

ระยะเวลาการจัดงาน ระหว่างเดือนเมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงาน ห้างบิ๊กซี อำเภอสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมการจัดงาน การจำหน่ายปลาสวยงามและอุปกรณ์ตู้ปลา การออกร้านแสดงพันธุ์ปลาชนิดต่างๆ การตัดปลาหมาสนุก และการจัดนิทรรศการต่างๆ อีกมากมาย การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับปลา และชิงสุกยอดความงามแห่งสายพันธุ์

๘. ชื่องานเย็นทั่วหล้า มหาสงกรานต์ สุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ เมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณเวทีกลางน้ำหน้าสถานีขนส่งจังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานชมการประกวดขบวนแห่ประเพณีสงกรานต์เอกลักษณ์ชนพื้นถิ่นของแต่ละอำเภอ จำนวน ๑๐ อำเภอ ขบวนแห่หลวงพ่โตทองคำ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดสุพรรณบุรี การประกวดเทพีสงกรานต์ การแสดงดนตรีจากนักร้องชื่อดังของไทย การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการแสดงวงดนตรีจากนักเรียนโรงเรียนต่างๆ ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดเวที

๙. ชื่องานประเพณีสงกรานต์อำเภอดอนเจดีย์

ระยะเวลาการจัดงานในวันที่ ๑๑ เมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงานบริเวณลานพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน ชมการเล่นพื้นบ้านของชุมชนต่างๆ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมถวายน้ำสรงสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ร่วมปล่อยนก ปล่อยปลา

๑๐. ชื่องานปิดทองประจำปีองค์หลวงพ่โตวัดป่าเลไลยก์

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างเดือนเมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงานวัดป่าเลไลยก์ ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานนมัสการและปิดทองหลวงพ่โต และมีมหรสพชมฟรี

๑๑. ชื่องานประเพณียกรงสงกรานต์ตำบลหนองกระทุ่ม

ระยะเวลาการจัดงาน วันที่ ๑๘ เมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงานวัดหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานพิธีสงฆ์ น้ำหลวงพอบุญ ขบวนแห่คันทรงของแต่ละหมู่บ้าน การรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ

๑๒. ชื่องานประเพณียกรงสงกรานต์ตำบลบ่อกรู

ระยะเวลาการจัดงาน วันที่ ๑๙ เมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงานวัดบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานพิธีสงฆ์ น้ำหลวงพอบุญ ขบวนแห่คันทรงของแต่ละหมู่บ้าน การรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ

๑๓. ชื่องานรำลึกวันคล้ายวันสวรรคตสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๙ เมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงานลานพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานการประกวดธิดาชาลารักษ์ ธิดาทวารวดี และสาวประเพณีสอง ประกวด COPY ดาวรุ่งลูกทุ่งเมืองสุพรรณ การแสดงหนังตลุง การจัดจำหน่ายมหรหรรมสินค้า OTOP การแสดงคอนเสิร์ตจากศิลปินชื่อดังของเมืองไทย ชมภาพยนตร์ไทย พม่า

๑๔. ชื่องานเทศกาลงานจิวและมหรหรรมอาหารอร่อยตลาดท่าช้าง

ระยะเวลาการจัดงานระหว่างเดือนเมษายน ของทุกปี สถานที่จัดงานศาลาประชาคมศาลเจ้าพ่อตลาดท่าช้าง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมการจัดงาน ขบวนแห่เจ้าพ่อตลาดท่าช้างที่ยิ่งใหญ่อลังการ ชมพิธีเปิดงาน การแสดงเอ็งกอบู้ การแสดงคอนเสิร์ต ลูกทุ่ง และเหล่าศิลปินชื่อดังของเมืองไทย พิธีประมุขตะเกียงศักดิ์สิทธิ์ เจ้าพ่อตลาดท่าช้าง และเชิญลิ้มลองกับอาหารเลิศรสที่หลากหลาย และมหรหรรมความบันเทิงทุกคืน

๑๕. ชื่องานสืบสานประเพณีบุญบั้งไฟตำบลดอนคา

ระยะเวลาการจัดงาน เดือนพฤษภาคม ของทุกปี สถานที่จัดงานวัดโคกคาราม และบริเวณลานตากข้าว สีแยกตีนเป็ด อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานการประกวดขบวนแห่บั้งไฟ ๒๐ หมู่บ้าน การแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงลาวครั่ง และลาวเวียง การแข่งขันจุดบั้งไฟ

๑๖. ชื่องานเทศกาลงานจิว ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองอำเภอศรีประจันต์

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ของทุกปี สถานที่จัดงานริมแม่น้ำท่าจีน หน้าท่าเรืออำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมการจัดงาน ชมการแสดงจิว ประมุขของศักดิ์สิทธิ์ เทศกาลอาหารอร่อย สวนสนุก การแข่งขันกินไว ดนตรีสดทุกคืน โชว์มังกรทอง การไต่เสาดอกเหมย ต่อตัว มังกรสู่นาจา ข้ามสะพานไฟแก้วปีซง ก๊อปปี้โชว์ มายากล ประกวดวงดนตรี ประกวดร้องเพลง ประมุขตะเกียงเจ้าพ่อ สุดอลังการ ประกวดธิดาเจ้าพ่อ ประกวดวัยเก๋ ชาย - หญิง

๑๗. ชื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาสุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงานเดือน กรกฎาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานชมชบวนแห่เทียนพรรษาอันยิ่งใหญ่ตระการตา ของแต่ละอำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรี และการจัดกิจกรรมสมโภชเทียนพรรษา

๑๘. ชื่องานประเพณีทิ้งกระจาดสุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงานเดือน สิงหาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณสมาคมตงฮั่วฮ่วยก๊วง (สมาคมจีน) ถนนพันคำ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานกิจกรรมการแห่เทพเจ้ารอบชุมชนและตลาด การออกร้านจำหน่ายสินค้าต่างๆ ชมชบวนแห่อันยิ่งใหญ่ การอัญเชิญเจ้าพ่อหลักเมืองมากราบไหว้ ร่วมพิธีลอยกระทง การปล่อยปลาโปรดสัตว์ โดยพระจีน การทิ้งกระจาดให้ทาน และแจกของอีกมากมาย ชมการแสดงจ๊ว ลีเก ภาพยนตร์

๑๙. ชื่องานทุ่งกระเจียวสีอรักวันแม่

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างวันที่ ๑ – ๓๑ สิงหาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ ศูนย์พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานชมดอกกระเจียวหลากหลายสีและสายพันธุ์ในรูปแบบสวนภูเขาป่า และตระการตากับพุ่มมาหลากหลายสายพันธุ์ พบกับการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการเกษตร และการจำหน่ายสินค้า OTOP ซึ่งการจัดงานดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว เกษตรกร และผู้ที่สนใจ เดินทางเข้ามาศึกษาดูงาน ซึ่งได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี

๒๐. ชื่องานเทศกาลกินเจ

สถานที่จัดงาน ณ โรงแรมเชียงใหม่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การทำบุญถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ การกินเจ พิธีอัญเชิญสุกัจจิว และเทพเจ้าทั้งหลายมาประทับในโรงเจ พิธีสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมเดินธูป พิธีโปรดสัตว์ ปล่อยนก ปลา และเต่า พิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษและการทำทาน และการประกอบพิธีส่งสุกัจจิว และเทพเจ้าในโรงเจ

๒๑. ชื่องานประเพณีตักบาตรเทโววัดเขาดีสลัก

ระยะเวลาการจัดงานช่วงเทศกาลออกพรรษา สถานที่จัดงาน ณ วัดเขาดีสลัก ตำบลดอนคา อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การตักบาตรเทโว โดยพระสงฆ์จำนวน ๒๐๐ รูป และการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมจากนักเรียนโรงเรียนดอนคาวิทยา และการจัดจำหน่ายสินค้าต่างๆ

๒๒. ชื่องานการแข่งขันเรือยาวประเพณีชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ระยะเวลาการจัดงานเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ แม่น้ำท่าจีน หน้าวัดสวนหงส์ ตำบลบางปลาหมอ อำเภอบางปลาหมอ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานการแข่งขันเรือยาวประเพณีชิงถ้วยพระราชทาน

๒๓. ชื่องานประเพณีลอยกระทงจังหวัดสุพรรณบุรี

ระยะเวลาในการจัดงาน ช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน

ณ บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน วัดวรจันทร ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

๒๔. ชื่องานประเพณีลอยกระทงอำเภออุทอง

ระยะเวลาการจัดงานช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภออุทอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การจัดกิจกรรมลอยกระทง การแสดงวัฒนธรรม การประกวดกระทง และนางนพมาศ ชมมหรสพ

๒๕. ชื่องานปิดทองพระ และลอยกระทงสวรรค ๑๒ นักษัตร

ระยะเวลาการจัดงาน เดือน พฤศจิกายน ช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ วัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานลอยกระทงสวรรค นมัสการหลวงพ่อสังข์ศรีสรรเพชญ พระพุทธรูปไสยาสน์สมัยทวารวดี นมัสการรอยพระพุทธรูปจำลองสมัยทวารวดี บูชาเจ้าพ่อจักรนารายณ์สิ่งศักดิ์สิทธิ์สมัยทวารวดี ชมพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดเขาพระ รำวงย้อนยุค การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง และมหรสพต่างๆ

๒๖. ชื่องานประเพณีลอยกระทง “สี่ส้นแห่งสายน้ำ สู่นานานลอยกระทง”

ระยะเวลาการจัดงาน ช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ วัดอัมพวัน (วัดหลวงพ่อโหนด) อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน กิจกรรมการลอยกระทง ขบวนแห่กระทง โดยขบวนเริ่มจากบริเวณด้านหน้าเทศบาลเมืองสองพี่น้อง เข้าสู่ตลาดบางลี่ ไปจนถึงวัดอัมพวัน ชมการประกวดนางนพมาศ การประกวดกระทงของชาวมอญ พิธีเปิดงานประเพณีลอยกระทงที่ยิ่งใหญ่ด้วย แสง สี เสียง ที่ประกอบการแสดงบนสายน้ำ และพิธีแห่กระทงเวียนรอยพระพุทธรูปเพื่อสืบสานตำนานถิ่นแห่งวัดอัมพวัน การจัดจำหน่ายสินค้า การแสดงลิเก การแสดงดนตรี และมหรสพต่างๆ

๒๗. ชื่องานประเพณีลอยกระทงอำเภอดอนเจดีย์

ระยะเวลาการจัดงาน ช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณลานพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน ชมขบวนแห่รถบุปผชาติ กลองยาว แตรวง นางรำ ขบวนแห่ของส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลดอนเจดีย์ พิธีเปิดงานลอยกระทง การแสดงของเด็กนักเรียนในเขตอำเภอดอนเจดีย์

๒๘. ชื่องานสืบสานวัฒนธรรมงานประเพณีลอยกระทงหลวงพ่อบั๊ย

วัดมะนาว

ระยะเวลาการจัดงานเดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๗ สถานที่จัดงาน ณ วัดมะนาว หมู่ที่ ๑ ตำบลทับตีเหล็ก อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การลอยกระทงตามประเพณีไทย การผลิตกระทงที่ทำจากกะลา การปิดทองไหว้พระหลวงพ่อบั๊ย การจำหน่ายกระทง และการประกวดกระทงชิมขนมจีน และอาหารพื้นบ้าน การออกร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมและสินค้าราคาพิเศษ การแข่งขันเรือพื้นบ้าน รำวงย้อนยุค และมหรสพต่างๆ

๒๙. ชื่องานประเพณีลอยกระทงบก (ลอยพระแม่ธรณี)

ระยะเวลาการจัดงานเดือนช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ วัดโคกคาราม ตำบลดอนคา อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรีกิจกรรมในการจัดงานการจัดกิจกรรมการ

ลอยกระทงรอบโบสถ์ การประกวดนางนพมาศในรูปแบบชุดสาวไทยโบราณ และชุดลาวเวียง การประกวดกระทง การแสดงวงดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงศิลปวัฒนธรรม และมหรสพต่างๆ เป็นต้นสินค้าราคาพิเศษ การแข่งขันเรือพื้นบ้าน รำวงย้อนยุค และมหรสพต่าง ๆ

๓๐. ชื่องานประเพณีลอยกระทงวัดบ้านกร่าง

ระยะเวลาการจัดงานช่วงเทศกาลลอยกระทงของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณหน้าวัดบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานการจัดกิจกรรมการลอยกระทง รำวงย้อนยุค การจำหน่ายสินค้าต่างๆ และมหรสพต่าง ๆ

๓๑. ชื่องานอุ่ทองอุ่ออารยธรรมสุวรรณภูมิ

ระยะเวลาการจัดงานเดือน ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุ่ทอง อำเภออุ่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน การแสดงแสง สีเสียง (Light & Sound @ U - Thong) อันยิ่งใหญ่ตระการตา การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดนิทรรศการท่องเที่ยว ๕ ขุนเขา ๑ ศาลเจ้าพ่อพระยาจักร์ การจัดเสวนาทางวิชาการเกี่ยวกับ “อุ่ทอง อุ่ออารยธรรมสุวรรณภูมิ” การจัดจำหน่ายสินค้า OTOP และมหรสพต่างๆ

๓๒. ชื่องานคนเดิมบางรวมใจภักดิ์รักในหลวง

ระยะเวลาการจัดงานเดือน ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณที่ว่าการอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานมหรสพ อาหารอร่อย การออกร้าน OTOP การแสดงแสงสีเสียง ธาราพาโชค การแสดงมหรสพสมโภช พิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๓๓. ชื่องานทุ่งทานตะวันบานสุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างวันที่ ๑ - ๑๕ ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) หรือสวนสวรรค์สุพรรณบุรี อำเภออุ่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน ตื่นตาตื่นใจกับทุ่งทานตะวันและทุ่งปอเทืองเหลืองอร่าม เอลิมฉลองวันพ้อ ไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญทางเศรษฐกิจ พร้อมพรรณไม้มากมาย ผลผลิตทางการเกษตร ของดีเมืองสุพรรณบุรี ระดับ ๕ ดาว และนิทรรศการ “การผลิตพืชเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ”

๓๔. ชื่องานเทศกาลกินปลา กินเห็ด อาหารรสเด็ดอำเภอด่านช้าง

ระยะเวลาการจัดงาน ในระหว่างวันที่ ๒ - ๕ ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน ชิมปลานิลลันจวน ปลา ทับทิม และกุ้งแม่น้ำจากเขื่อนกระเสียว ตลอดจนผลิตภัณฑ์จากปลานานาชนิด ชิมเห็ดโคน เห็ดหอมสด ๆ ที่มีรสชาติหวานกรอบอร่อย และพืชผักผลไม้ปลอดสารพิษ ชมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านตำนานด่านช้าง การจัดนิทรรศการของหน่วยงานทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนสินค้า OTOP มากมาย

๓๕. ชื่องานเดิน - วิ่ง มห้ศจรย์สุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงานเดือน ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ เขื่อนกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานกิจกรรมการเดิน - วิ่งเพื่อสุขภาพ

๓๖. ชื่องานเทศกาลกินกุ้ง – กินปลาอาหารบางปลาแม่น้ำรสเด็ด

ระยะเวลาการจัดงานระหว่างเดือน ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงานบริเวณ ลานเอนกประสงค์ เทศบาลตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๘.๐๐ – ๒๔.๐๐ น. มีการจัดจำหน่ายอาหาร จำนวนกว่า ๕๐ ซุ้ม การจำหน่ายสินค้า OTOP การแสดงดนตรี ณ เวทีกลาง การจัดนิทรรศการพันธุ์ปลาน้ำจืด โดยเฉพาะปลาม้า ซึ่งเป็นพันธุ์ปลาท้องถิ่นของอำเภอบางปลาม้า

๓๗. ชื่องานเทศกาลอร่อยดีกินฟรีทั้งตลาด

ระยะเวลาการจัดงาน วันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ บริเวณ ตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงาน ชิมอาหารในตลาดร้อยปีสามชุก โดยจัดขึ้นเพื่อคืนกำไรให้ลูกค้า ให้เข้ามาทานอาหารฟรีได้ทั้งตลาด เริ่มงานในช่วงเวลา ๑๗.๐๐ น.เป็นต้นไป

๓๘. ชื่องานเทศกาลไม้ดอกเมืองหนาว

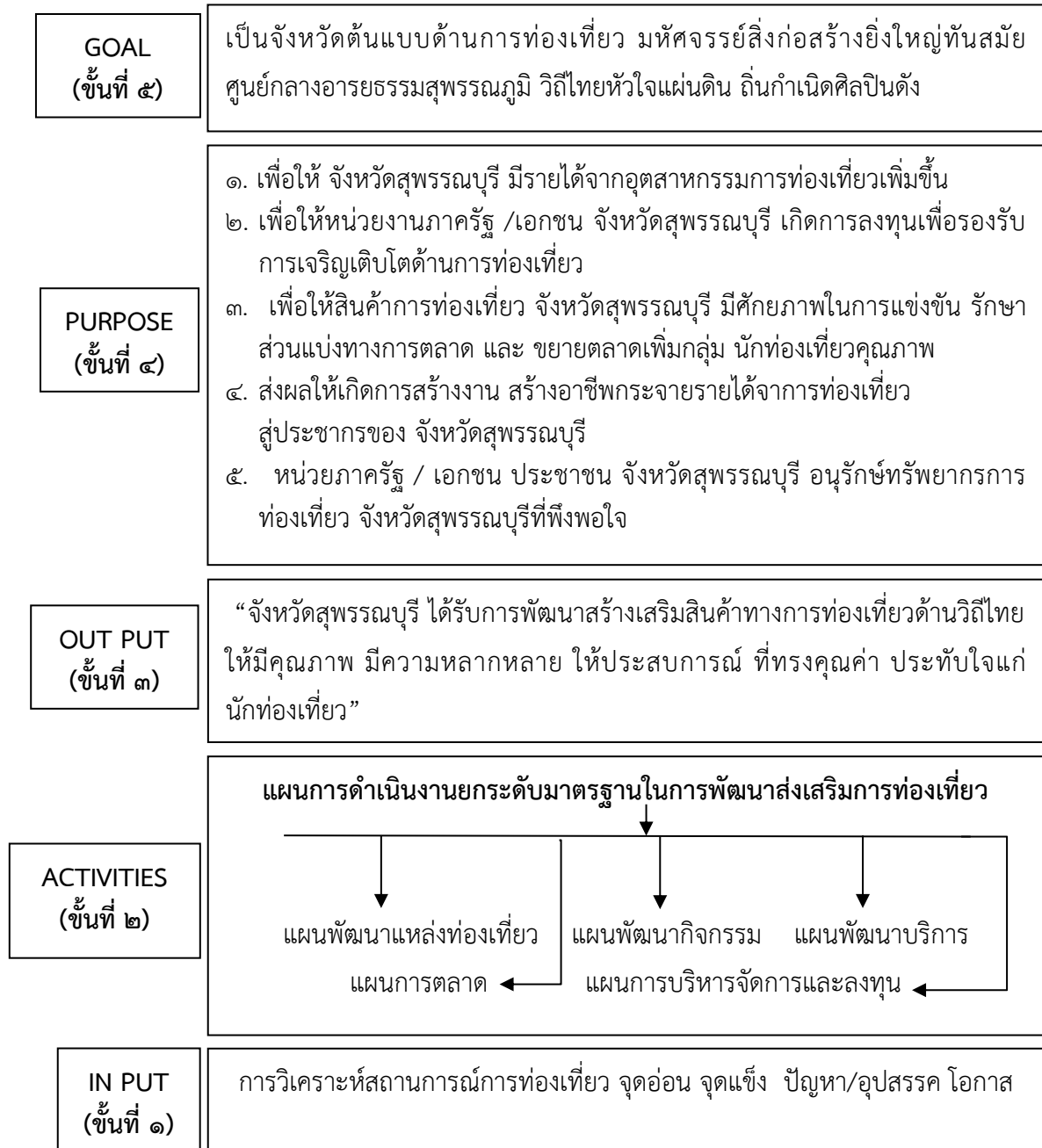
ระยะเวลาการจัดงานระหว่างวันที่ ๑ - ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) หรือสวนสวรรค์สุพรรณบุรี อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานชมทุ่งแกลดีโอลัส และกล้วยไม้ รวมทั้งไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญทางเศรษฐกิจ พร้อมพรรณไม้มากมาย ผลผลิตทางการเกษตร ของดีเมืองสุพรรณบุรี ระดับ ๕ ดาว และนิทรรศการ “การผลิตพืชเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ”

๓๙. ชื่องานมหัศจรรย์ทิวลิปบานสุพรรณบุรี

ระยะเวลาการจัดงาน ระหว่างวันที่ ๓๑ ธันวาคม - มกราคม ของทุกปี สถานที่จัดงาน ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสุพรรณบุรี (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) หรือสวนสวรรค์สุพรรณบุรี อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กิจกรรมในการจัดงานชมทุ่งทิวลิป และดอกกลีลี่ รวมทั้งไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญทางเศรษฐกิจ พร้อมพรรณไม้มากมาย ผลผลิตทางการเกษตร ของดีเมืองสุพรรณบุรี ระดับ ๕ ดาว และนิทรรศการ “การผลิตพืชเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ”

นโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี (บันได ๕ ขั้น)

แผนภาพที่ ๓ - ๑ นโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

IN PUT (ขั้นที่ ๑) การวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี
จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา/อุปสรรค โอกาส

จุดแข็ง

๑. มีทรัพยากรด้านวัฒนธรรม วิถีไทยกับสายน้ำ การเกษตรกรรมภาคกลางที่โดดเด่น

๒. ใกล้กรุงเทพฯ การคมนาคมเชื่อมโยงสะดวกทั้งทางรถยนต์
๓. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่สูง
๔. มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่
๕. สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล
๖. ความโดดเด่นของอาหารพื้นเมือง วิถีไทยกับสายน้ำ (อาหาร, ผลไม้, ดอกไม้)

จุดอ่อน

๑. การบริการที่พัก ร้านอาหาร ไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน
๒. แหล่งท่องเที่ยวยังไม่เป็นรับรู้อย่างกว้างขวาง
๓. ขาดความชัดเจนในการสร้างจุดขายของการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยเฉพาะกิจกรรมการเสริมในตัว แหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยและพักนานวัน
๔. บุคลากรที่ให้บริการยังขาดทักษะในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ
๕. ขาดแผนแม่บทในการพัฒนา ของกลุ่มจังหวัดชัดเจน
๖. ขาดการดำเนินการตลาดอย่างเป็นรูปแบบ

โอกาส

๑. นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด
๒. นโยบายผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการ สนับสนุนจากทุกหน่วยงาน
๓. นักเดินทางให้ความสนใจต่อการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้
๔. การท่องเที่ยวเน้นรูปแบบคุณภาพการเรียนรู้การกินอยู่อย่างวิถีไทยแก้ไขปัญหาขาดแคลนอาหารโลก / วิถีไทยกับสายน้ำ / วิถีไทยต้านภัยโลกร้อน / คืนชีวิตให้สายน้ำ

ภัยคุกคาม

๑. วิกฤตภัยธรรมชาติต่าง ๆ น้ำท่วม
๒. ปัญหาราคาน้ำมันแพง ภาวะเศรษฐกิจ
๓. เสถียรภาพการเมือง ของประเทศโดยรวม
๔. การแข่งขันทางการตลาดสูงขึ้นทั้งภายในและต่างประเทศ

ACTIVITIES (ขั้นที่ ๒) แผนการดำเนินงานยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว

๑. แผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยยึดหลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่เกิดขึ้นมาต้องไม่มีผลกระทบต่อประเพณีวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

- ๑.๑ การสร้างเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย
- ๑.๒ มีป้ายบอกทางสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน
- ๑.๓ จัดภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงามกลมกลืนกับสถานที่ท่องเที่ยว
- ๑.๔ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านพุน้ำร้อน อำเภอด่านช้าง บ้านหนองราชวัตร อำเภอนองหญ้าไซ และ เมืองอู่ทองศูนย์กลางพุทธศาสนาสมัยทวารวดี เส้นทางการค้าขายนานาชาติ

- ๑.๕ พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวการเดินทัพสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- ๑.๖ พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวการเดินทัพศึกบางระจัน
- ๑.๗ สร้างการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต
- ๑.๘ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
- ๑.๙ สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

๒. การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว โดยยึดหลัก ความปลอดภัย สนุกสนาน ได้ความรู้ และเกิดการจับจ่ายใช้สอย โดยพักค้างคืนในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้น เช่น กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม กิจกรรมการแข่งขัน เช่น กีฬา การประกวดต่างๆ

๓. การพัฒนาการบริการ โดยยึดหลักการสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ให้รู้สึกว่ายากกลับมาท่องเที่ยวสุพรรณบุรี อีกครั้ง

๓.๑ ดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ ประกอบการร้านอาหาร ที่พัก บิมน้ำมัน เป็นต้น

๓.๒ การบริการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวไว้สำหรับนักท่องเที่ยวได้สอบถามข้อมูล

๓.๓ พัฒนาปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝาก และของที่ระลึก

๔. แผนการตลาด โดยยึดหลัก ความรวดเร็ว สะดวก ทันสมัย ประหยัด เข้ากลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง ดำเนินการดังนี้

๔.๑ ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

๔.๒ สร้างสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

๔.๓ กระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างต่อเนื่อง

๕. แผนการบริหารจัดการและลงทุน โดยยึดหลักสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน เช่น สถาบันการศึกษา ชมรม สมาคมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ

๕.๑ ดำเนินการวิจัยโดยสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี จะได้เป็นต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นข้อมูลด้านการลงทุนในจังหวัดสุพรรณบุรี

OUT PUT (ขั้นที่ ๓) จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับการพัฒนาสร้างเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวด้านวิถีไทยให้มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ให้ประสบการณ์ ที่ทรงคุณค่า ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว”

PURPOSE (ขั้นที่ ๔)

๑. เพื่อให้จังหวัดสุพรรณบุรี มีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

๒. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ /เอกชน จังหวัดสุพรรณบุรี เกิดการลงทุนเพื่อรองรับการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยว

๓. เพื่อให้สินค้าการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี มีศักยภาพในการแข่งขัน รักษาส่วนแบ่งทางการตลาด และขยายตลาดเพิ่มกลุ่ม นักท่องเที่ยวคุณภาพ

๔. ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว
สู่ประชากรของจังหวัดสุพรรณบุรี

๕. หน่วยภาครัฐ / เอกชน ประชาชน จังหวัดสุพรรณบุรี อนุรักษ์ทรัพยากรการ
ท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรีที่พึงพอใจ

GOAL (ขั้นที่ ๕) เป็นจังหวัดต้นแบบด้านการท่องเที่ยว มหัตศรรย์สิ่งก่อสร้างยิ่งใหญ่
ทันสมัย ศูนย์กลางอารยธรรมสุพรรณภูมิ วิถีไทยหัวใจแผ่นดิน ถิ่นกำเนิดศิลปินดัง

สรุป

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี สืบเนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็น
เมืองโบราณ ส่งผลให้ทำเกิดมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยาวนาน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญรวม ๒๔
แห่ง มีกิจกรรมที่บรรจุอยู่ในปฏิทินท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีตลอดปี รวม ๓๙ กิจกรรม และมี
นโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวต่างๆ จนนำไปสู่การ
กำหนดแผนการพัฒนาที่ต้องการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว โดยแยกเป็นแผนการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาการบริการ การส่งเสริมการตลาด และแผนจัดการ
และการลงทุนด้านท่องเที่ยว ที่ต้องการให้จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดต้นแบบด้านการท่องเที่ยว
มหัตศรรย์สิ่งก่อสร้างยิ่งใหญ่ที่ทันสมัย เป็นศูนย์กลางอารยธรรมสุพรรณภูมิ วิถีไทยหัวใจแผ่นดิน ถิ่น
กำเนิดศิลปินดัง

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรี

ในการสำรวจข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Document Study) ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎี แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ศึกษาจากหนังสือบทความจากวารสาร เอกสารต่างๆ และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบกับ การศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) ซึ่งเป็นส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว และส่วนราชการที่ทำหน้าที่ดำเนินการ หรือสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

๑. วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

“จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตไทยภาคกลาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติ อุทยานป่าเขา ควบคู่ไปกับกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านกีฬา นันทนาการ และสุขภาพ”

๒. พันธกิจ

- ส่งเสริม รักษาและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่
- พัฒนาส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์
- ประสานงานในการจัดทำแผนการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด

๓. วัตถุประสงค์

- เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตไทยภาคกลาง
- เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติ อุทยานป่าเขา ควบคู่ไปกับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านกีฬา นันทนาการ และสุขภาพ
- เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม

๔. เป้าหมาย

- เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้ได้ ๑.๕ ล้านคนต่อปี
- เพิ่มรายได้เป็น ๑,๕๐๐ ล้านบาทต่อปี
- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว ผ่านเกณฑ์

การประเมินคุณภาพและมาตรฐานของ สพท. เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ต่อปี

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและการตลาด

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างและพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น (OTOP)

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาคุณภาพแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขาให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

๑. แผนกลยุทธ์ประกอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

ตารางที่ ๔-๑ ตารางแผนกลยุทธ์ประกอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔

ยุทธศาสตร์	แผนกลยุทธ์ (แนวคิด)
๑. ส่งเสริมกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและการตลาด	ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
๒. สร้างและพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด	สร้าง พัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด
๓. ส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น (OTOP)	ส่งเสริมการพัฒนาการผลิต และการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น OTOPT ของจังหวัด
๔. พัฒนาคุณภาพแม่น้ำท่าจีนและคลองสาขาให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	พัฒนา และฟื้นฟูคุณภาพแม่น้ำท่าจีนให้ใสสะอาดและอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ส่วนราชการที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรงภายในจังหวัดสุพรรณบุรี

๑. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี

ภารกิจ (Mission) ของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี คือ การเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการระดับจังหวัด การประสานนโยบาย จัดทำยุทธศาสตร์ และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ รวมทั้งการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัด ตลอดจนการกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ด้านการ

ท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.๑ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาค รวมทั้งดำเนินการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด

๑.๒ จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/กลุ่มจังหวัด รวมทั้งการติดตาม ประเมินผล และการรายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในระดับจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

๑.๓ ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๑.๔ ควบคุม กำกับ ดูแล ด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง และมาตรฐานที่กำหนด

๑.๕ ส่งเสริมสนับสนุนและให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรเครือข่ายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/กลุ่มจังหวัด

๑.๖ ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ตามกฎหมายว่าด้วยนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ

๑.๗ ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกระทรวงซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๘ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๒. สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี

มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๒.๑ ให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการ องค์กร สถาบัน นิติบุคคลและเอกชน ภายในพื้นที่รับผิดชอบประกอบด้วย จังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง และชัยนาท

๒.๒ ส่งเสริม ร่วมมือ หรือดำเนินการในการฝึกอบรมและให้การศึกษาวิชาการต่าง ๆ เพื่อสร้างบุคลากรให้ได้มาตรฐานและเพียงพอในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

๒.๓ ส่งเสริมการทัศนศึกษา ในจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง และชัยนาท

๒.๔ สำรวจและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ จากส่วนราชการ องค์กรสถาบัน นิติบุคคลและเอกชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

๒.๕ สำรวจ กำหนดพื้นที่และสถานที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐและให้อยู่ในความควบคุมดูแลของ ททท. โดยให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา

๒.๖ สำรวจ วางแผนและดำเนินการ จัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ

๒.๗ ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็นรวมถึงการลงทุน หรือร่วมทุนเพื่อเป็นการริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

๒.๘ กระทำกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ ททท.

ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

ตามข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘ มีผู้ประกอบการด้านที่พักทั้งสิ้น ๖๕ แห่ง และผู้ประกอบการร้านอาหาร ๗๑ แห่ง

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ และมีอารยธรรมมาช้านาน มีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณสถาน เศรษฐกิจ วรรณคดี ตลอดจนทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จึงมีประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสืบทอดมาแต่โบราณ อีกทั้งมีเทือกเขาและป่าไม้ตามธรรมชาติ กอปรกับมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทั่วถึงสะดวกและปลอดภัย จึงมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่เที่ยวชมและหาซื้อสินค้าพื้นเมืองเป็นจำนวนมาก โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น ๓๙ กิจกรรม และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถแบ่งแยกประเภทได้ ดังนี้

๑. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย

๑.๑ อุทยานมัจฉาวัดพระนอน ตั้งอยู่ที่ตำบลพิหารแดง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นวัดริมแม่น้ำท่าจีน เป็นสถานที่มีปลาน้ำจืดชุกชุมนับแสนตัว อาทิ ปลาสร้อย ปลาตะเพียนทอง ปลาราด และปลานิล ประกาศเป็นเขตอภัยทาน และเขตสงวนรักษาพันธุ์ ภายในวัดเป็นที่ประดิษฐานพระนอน ในลักษณะนอนหงาย สร้างด้วยไม้ คล้ายพระนอนที่เมืองกุสินาราสถานที่ปรินิพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๑.๒ สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ใน ตำบลเดิมบาง ตำบลปากน้ำ และตำบลหัวเขา อำเภอเดิมบางนางบวช และพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือของบึงฉวาก อยู่ในเขตตำบลบ้านเข็ญ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เป็นบึงธรรมชาติขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ทั้งหมด ๑,๕๕๐ ไร่ มีความกว้างเฉลี่ย ๔๑๓ เมตร ลึก ๒.๕ เมตร ความยาวโดยรอบบึงประมาณ ๑๕ กิโลเมตร กักเก็บน้ำได้ประมาณ ๑๐ ล้านลูกบาศก์ นอกจากนี้จะเป็นแหล่งกักเก็บน้ำแล้ว ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ปีก มีอุโมงค์ปลาน้ำจืด ตู้ปลาทะเล อุโมงค์ปลาฉลาม บ่อจระเข้ น้ำจืดจำลองให้มีสภาพใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด และมีอุทยานผักพื้นบ้านเพื่อการยังชีพ มีการรวบรวมพันธุ์ผักพื้นบ้านจากทั่วภูมิภาคปลูกไว้

๑.๓ อุทยานแห่งชาติพุเตย มีเนื้อที่ประมาณ ๑๙,๔๒๒ ไร่ หรือประมาณ ๓๑๗ ตารางกิโลเมตรครอบคลุมบริเวณที่ดินป่าองค์พระ ป่าเขาพระกำ ป่าห้วยพลู ในท้องที่องค์พระ ตำบลห้วยขมิ้น ตำบลนิคมกระเสียว ตำบลวังยาง และตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง เทือกเขาสลักซับซ้อน มีความลาดชันมากเรียกว่า “ยอดเขาเทวดา” มีระดับความสูง ๑,๑๒๓ เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธารหลายสายมี ป่าสน สองใบธรรมชาติแหล่งเดียวในภาคกลาง

๑.๔ สวนเฉลิมภัทรราชินี เป็นสวนธารณะกลางตัวเมืองสุพรรณบุรีสร้างขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถครบ ๖๐ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ในบริเวณจัดออกเป็นสัดส่วน มีชุดสวนน้ำพร้อมสไลเดอร์ สวนลายไทย สวนดอกไม้สนามหญ้า น้ำพุ ประกอบเสียงดนตรี สนามเด็กเล่น ฯลฯ จุดสำคัญของสวนแห่งนี้ ได้แก่ หอคอยลอยฟ้าที่สูงที่สุดแห่งแรกและแห่งเดียวของประเทศไทย มีความสูง ๑๒๓.๒๕ เมตร มีชั้นสำหรับชมทัศนียภาพรอบด้าน ในระดับต่างๆ รวม ๓ ระดับ บนหอคอยมีกล้องส่องทางไกลขยาย ๑๐ เท่า ไว้รอบด้านเพื่อชมทิวทัศน์ในระยะไกล มีภาพวาดพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาพวาดตัวละครในวรรณคดีขุนช้างขุนแผน และมีศูนย์จำหน่ายของที่ระลึก ตลอดจนอาหารและเครื่องดื่ม

๑.๕ เขื่อนกระเสียว ตั้งอยู่ที่หมู่ ๔ ตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง เป็นเขื่อนดินสร้างกั้นลำห้วยกระเสียว ยาว ๔,๒๕๐ เมตร สูง ๓๒.๕ เมตร พื้นที่กักเก็บน้ำ ๒๘,๗๕๐ ไร่ เป็นเขื่อนดินที่มีความยาวมากที่สุดในประเทศไทย ห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ ๙๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ผิวน้ำในอ่างที่ระดับน้ำสูงสุดประมาณ ๔๕ ตารางกิโลเมตร สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ ๓๙๐ ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้จะเป็นที่กักเก็บน้ำแล้วยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาขนาดใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากมีสถานที่ที่สวยงามประกอบด้วยผืนน้ำที่กว้างใหญ่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาขนาดใหญ่

๑.๖ สวนหินธรรมชาติเขาพุนางนาค ตั้งอยู่ตำบลอุทอง อำเภออุทอง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ที่เพิ่งเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปชมความงดงาม และค้นหาปริศนาแห่งเมืองโบราณอุทอง การเดินทางสวนหินธรรมชาติ เขาพุนางนาคอยู่ใกล้ตัว อำเภออุทอง (ห่างตัวจังหวัด ๓๐ กิโลเมตร) จากวงเวียนหอนาฬิกาไปทางวัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม ราว ๒ กิโลเมตร จะมีป้ายซ้ายมือไปพุนางนาค ตามทางอีกราว ๒ กิโลเมตร จะพบสามแยกซ้ายมือไปวัดเขาทำเทียม ขวามือไปเขาพุนางนาค ราว ๓ กิโลเมตร กับการเตรียมตัวเส้นทางในการเที่ยวชมธรรมชาติที่สวนหินฯ เป็นเส้นทางที่ไม่ถึงกับลำบากมากนัก ถ้าเดินชมทั้งหมดต้องใช้เวลาในการเดินชมราว ๒ ชั่วโมง การแต่งกายได้ทุกรูปแบบ แต่รองเท้าผ้าใบหรือรองเท้ารัดส้น เพราะลักษณะก้อนหินมีความคม แบบหินลาวาจากภูเขาไฟ ไม่ควรใส่รองเท้าแตะ รองเท้าส้นสูง น้ำดื่ม ควรพกติดตัวไปคนละ ๑ ขวด และไม่ควรทิ้งขยะในพื้นที่

๒. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

๒.๑ พระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ ห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ ๓๑ กิโลเมตร เจดีย์ยุทธหัตถีเป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในโอกาสชนะสงครามคราวทำยุทธหัตถี กับพระมหาอุปราชาที่ทุ่งหนองสาหร่าย ถูกค้นพบเมื่อ พ.ศ.๒๔๕๖ และบูรณะสร้างเจดีย์องค์ใหม่ครององค์เจดีย์เดิม เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๕ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาเปิดพระบรมราชานุสรณ์ เมื่อ

วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๒ ปัจจุบันใน วันที่ ๑๘ มกราคมของทุกปี ณ บริเวณพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ จะประกอบพิธีบวงสรวง และจัดงานอนุสรณ์ดอนเจดีย์และงานกาชาดเป็นประจำทุกปี มีการแสดงงานแสง สี เสียง และการทำยุทธหัตถีให้อนุชนรุ่นหลังได้ชม

๒.๒ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี ภายในบริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี มีสถาปัตยกรรมรูปมังกรที่ใหญ่ที่สุดในโลก ความยาว ๑๓๕ เมตร สูง ๓๕ เมตร กว้าง ๘ เมตร ก่อตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตครบ ๒๐ ปี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ภายในห้องมังกรสวรรค์กำหนดให้เป็นพิพิธภัณฑ์ลูกหลานพันธุ์มังกร ออกแบบขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของอารยธรรมจีนที่ยาวนานถึง ๕,๐๐๐ ปี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นอารยธรรมที่เก่าแก่และสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ภายในห้องจัดแสดงเรื่องราวประวัติศาสตร์จีนซึ่งแบ่งเป็น ๑๘ ห้อง ตั้งแต่สมัยตำนานการสร้างโลกยุคแรกเริ่มทางประวัติศาสตร์ ลำดับราชวงศ์ตั้งแต่ยุคหวงตี้ถึงราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้าย สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ ดร. ซุนยัตเซ็น ยึดอำนาจจากจักรพรรดิและสถาปนาระบอบประชาธิปไตย และช่วงเวลาชิงอำนาจระหว่างฝ่ายประชาธิปไตย คือ เจียงไคเช็คกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่นำโดยเหมาเจ๋อตุง จนมาถึงการสถาปนาสาธารณรัฐจีน นอกจากนี้ในบริเวณศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี ยังเป็นสถานที่ตั้งของหมู่บ้านมังกรสวรรค์หรือหมู่บ้านลีเจียง ๑๐๐๐ ปี สถาปัตยกรรมล่าสุดที่ทางจังหวัดสุพรรณบุรีสร้างขึ้นมาเพื่อจำลองเมืองมรดกโลกลีเจียงมาไว้ในประเทศไทย ซึ่งมีบรรยากาศของ โรงเตี้ยมสไตล์จีนโบราณ ร้านค้าของที่ระลึก โรงนวด โรงหนัง และสัญลักษณ์ที่สำคัญคือ กังหันพ่อกูกเป็นกังหันไม้โบราณพันปี ที่จะอยู่ตรงทางเข้าหน้าหมู่บ้าน และน้ำตกเปลี่ยนสี หอชมวิว และที่หน้าหอชมวิวมี่เสามังกรสวรรค์ ที่มาจากเมืองเซี่ยเหมิน

๒.๓ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง ตั้งอยู่ตำบลอุทอง อำเภออุทอง ห่างจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ประมาณ ๓๓ กิโลเมตร เป็นที่รวบรวมศิลปวัตถุในสมัยต่างๆ แสดงถึงวิวัฒนาการของมนุษย์ยุคสมัยต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้สมัยหินใหม่ถึงสมัยสัมฤทธิ์ พระพุทธรูปสมัยทวารวดี และอื่นๆ

๒.๔ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ตรงข้ามศูนย์ราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วยวิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรีเฉลิมพระเกียรติ และโรงละครแห่งชาติภาคตะวันตก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง สสนองแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายในอาคารนิทรรศการถาวรของพิพิธภัณฑ์ได้จัดแสดงประวัติฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองสุพรรณบุรีในอดีต พัฒนาการของเมืองสุพรรณบุรีตั้งแต่ก่อนสมัยประวัติศาสตร์ ทวารวดี ลพบุรี อยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ จัดแสดงเหตุการณ์ที่สำคัญครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชชนะศึกยุทธหัตถีผ่านสื่อ โสตทัศนูปกรณ์ จัดแสดงประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี รวมถึงประวัติบุคคลสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีในอดีต ท่านสามารถชมพระพิมพ์โบราณจากกรุวัดที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนักร้องลูกทุ่งเพลงพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงไว้มากมาย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๕ หอเกียรติยศ ฯพณฯ บรรหาร ศิลปอาชา ตั้งอยู่ด้านหลัง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ภายในมีการจัดแสดงเรื่องราวประวัติชีวิตของ นายบรรหาร ศิลปอาชา ตั้งแต่วันที่

เด็ก จนถึงปัจจุบัน รูปแบบที่น่าเสนอ น่าสนใจ ด้วยภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หุ่นจำลอง ประกอบแสงสีเสียง ตลอดทางเดิน จัดทำเรื่องราวตั้งแต่วัยเด็ก ห้องจำลองบ้านเก่าในตลาด ห้องแสดงการเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ห้องแสดงชีวิตเริ่มต้นของกิจการ จนกระทั่งก้าวเข้าสู่การเมือง สำหรับบริเวณชั้น ๒ จะจัดแสดงผลงานต่างๆ และห้องแสดงของที่ระลึกจากต่างประเทศ และที่ได้จากเดินทางไปติดต่อกับประเทศต่างๆ เป็นของแปลกตา หาชมได้ยากก็คงจะบอกได้ว่า สถานที่แห่งนี้ เป็นที่ที่น่าสนใจ และไม่น่าจะมองผ่านไป

๓. แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน

๓.๑ วัดป่าเลไลยก์ ตั้งอยู่บนถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เดิมชื่อ วัดลานมะขวิด เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองมาแต่โบราณ หลวงพ่อโตวัดป่าเลไลยก์ เป็นพระปางป่าเลไลยก์ ขนาดความสูง ๒๓.๔๘ เมตร กว้าง ๑๑.๒๐ เมตร ตั้งอยู่ในวิหาร ในทุกปีจะมีงานสมโภช และนมัสการ ๒ ครั้ง คือในวันขึ้น ๕ ค่ำ - ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๕ และวันขึ้น ๕ ค่ำ - ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๑๒ ถือเป็นงานสำคัญของจังหวัด นอกจากนี้ภายในวัดยังมีเรือนไทยไม้สักขนาดใหญ่ชื่อว่า “ คุ่มขุนช้าง ” ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ชมด้วย

๓.๒ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ตั้งอยู่ใกล้กับศาลเจ้าพ่อหลักเมือง มีอายุไม่ต่ำกว่า ๖๐๐ ปี ปรากฏองค์พระประธาน เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ แต่ได้ถูกชาวบ้านลักลอบขุดค้นหาทรัพย์สิน จนทรุดโทรมไปมากพระพิมพ์ผงสุพรรณบุรี ที่โด่งดังมาก อันเป็นหนึ่งใน “ เบญจภาคี ” ได้จากการกรุ ในองค์พระปรารักษ์นี้

๓.๓ วัดสนามชัย ตั้งอยู่ตำบลสนามชัยอำเภอเมืองสุพรรณบุรี เดิมเป็นวัดร้างจากพงศาวดารเหนือ กล่าวถึง พระเจ้ากาแต ใ้หม่อญ่น้อยออกไปสร้างวัดสนามชัย เมื่อปี พ.ศ. ๑๗๐๖ มีซากเจดีย์ประธานขนาดใหญ่ ๑ องค์ พร้อมซาก บริวารสถานประกอบด้วย อุโบสถอยู่ทางทิศตะวันออก เจดีย์ประธานอยู่กลาง และซากวิหารทางทิศตะวันตกเชื่อมต่อกันโดยตลอดมีกำแพงแก้วรายรอบ รวมทั้งเจดีย์บริวารทรงสี่เหลี่ยมเป็นเจดีย์ ๑๖ เหลี่ยมได้มีการสร้างและซ่อมแซมถึง ๓ สมัย ตั้งแต่ทวารวดี อุทองและอยุธยา ลักษณะพิเศษของ “ เจดีย์ทวารนิรนาม ” ปัจจุบันเจดีย์และบริวารสถานได้รับการบูรณะจากกรมศิลปากร แล้วอาณาบริเวณขุดร่องน้ำ โดยรอบมีพระภิกษุจากจังหวัดต่างๆ เข้ามาตั้งสำนักสงฆ์ และก่อสร้างถาวรวัตถุในบริเวณใกล้โบราณสถานนั้น

๓.๔ วัดไผ่โรงวัว ตั้งอยู่ที่ริมคลองพระยาบันลือ ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง ห่างจากอำเภอเมืองสุพรรณบุรี ประมาณ ๔๖ กิโลเมตร เดิมต้องเดินทางโดยทางเรือ แต่ปัจจุบันสามารถเดินทางโดยทางรถยนต์ได้รวดเร็ว และสะดวกสบายมาก ภายในบริเวณวัดมีสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวกับ พุทธประวัติอยู่มากมาย เช่น สถานที่จำลองที่ประสูติ ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน วังสามฤดูของ เจ้าชายสิทธัตถะ เมืองนรก นอกจากนี้ยังเป็นທີ່ประดิษฐานพระพุทธรูปพระพุทธรูปสัมฤทธิ์องค์ใหญ่ ที่สวยที่สุดองค์หนึ่งด้วย

๓.๕ วัดพระรูปและพระพุทธรูปไม้ ตั้งอยู่ถนนขุนช้าง ตำบลท่าพี่เลี้ยง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ริมฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำท่าจีนเป็นวัดเก่าแก่มีอายุอยู่ในสมัยอุทองทวารวดี ภายในบริเวณวัดมีโบราณสถาน และโบราณวัตถุหลายอย่างที่นาสนใจ ได้แก่ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ชาวบ้านเรียกว่าเณรแก้ว เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนขาว ประทับฐานเชิงเตี้ยมีความสูง ๓๘ เมตร พระพุทธรูปปางค์ไสยาสน์ ยาว ๑๓ เมตร สูง ๓.๔๕ เมตร พระพักตร์ปั้นกลมยาวคล้าย ผลมะตูม

ผินพระพักตร์ สู่ทิศตะวันออก สันนิษฐานว่าสร้างในราว พ.ศ.๑๘๐๐ - ๑๘๙๓ มีลักษณะเด่น คือ พระวรกายทุกส่วนสมบูรณ์ งดงามและถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพระพักตร์ งดงามมากที่สุดในประเทศไทย อีกสิ่งหนึ่งที่น่าชม ได้แก่ พระพุทธรูปไม้ เป็นโบราณวัตถุหาค่าไม่ได้ ศิลปะการแกะสลักงดงามมาก มีขึ้นเดียวในประเทศไทยหรือในโลกก็ว่าได้ ความยาว ๒๐๒๑ เมตร กว้าง ๐.๗๔ เมตร หนา ๐.๑๐ เมตร ทำจากไม้ประดู่แกะสลักทั้ง ๒ ด้าน นอกจากนี้ยังมี เจดีย์อุ้งทองและซากเจดีย์สมัยทวารวดี รัชสมัยสุโขทัย และธรรมมาสน์สังเค็ด ฝีมือช่างอยุธยาตอนปลายและยังเป็นกรุ “พระขุนแผน” อันมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศทีเดียว

๓.๖ วัดหน่อพุทธางกูร เดิมชื่อ “วัดหน่อมะขาม” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกแม่น้ำท่าจีน ตำบลพิหารแดง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี สร้างในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ภายในพระอุโบสถหลังเก่ามีภาพจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับพระพุทธรูปประวัติเป็นจิตรกรรมที่มีความงดงามมาก เขียนราว พ.ศ. ๒๓๙๑ สมัยรัชกาล ที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะมีตัวเลขอารบิกอยู่ที่ภาพเขียนผนังด้านทิศตะวันตก มุมด้านขวามือว่า “ ๑๘๔๘ ” สันนิษฐานว่าเป็น ค.ศ. ๑๘๔๘ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๑ ผู้เขียนจิตรกรรม ชื่อ นายคำ มีพี่น้องสามคนด้วยกันพลัดพรากจากกันเมื่อตอนอยู่เมืองไทย ตัวนายคำ อยู่บางกอกในฐานะที่เคยเป็นช่างเขียนมาก่อนจึงฝึกเขียนภาพเพิ่มเติม จนเป็นช่างเขียนอาชีพ เคยเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังในบางกอก (วัดสุทัศน์) นายคำสืบ ทราบว่าพี่น้องของตนมาอยู่ที่สุพรรณบุรี จึงติดตามมาพบที่ตำบลพิหารแดง อำเภอท่าพี่เลี้ยง (อำเภอเมือง) จังหวัดสุพรรณบุรี พอถึงขณะนั้นชาวบ้านมะขามหน่อสร้างอุโบสถเสร็จ จะเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง นายคำรับอาสาเขียนให้เมื่อเขียนเสร็จแล้วไปเขียนที่อุโบสถวัดประตูลำ (อำเภอเมือง) เสร็จแล้วนายคำเดินทางกลับบางกอก ทราบว่าไปเขียนในพระอุโบสถวัดพระแก้วด้วย

๓.๗ วัดแค ตั้งอยู่ฝั่งทิศตะวันตกน้ำท่าจีน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่าอยู่ในสมัยอยุธยา เพราะมีชื่อปรากฏอยู่ในเสภา ขุนช้าง ขุนแผน ภายในวัดมีโบราณวัตถุที่น่าสนใจ ได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ชัดสมาธิราบ เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ จีวรและอังสะเป็นลายดอกพิกุลงดงามมาก ประดิษฐานอยู่ในวิหารเก่าพระพุทธรูปสี่รอย ทำด้วยทองเหลือง กว้าง ๑.๔๐ เมตร ยาว ๒.๘๐ เมตร สร้างซ้อนกันไว้ในรอยใหญ่ นอกจากนี้ยังมีต้นมะขามใหญ่ โคนต้นวัดโดยรอบประมาณ ๑๐ เมตร และทางวัดได้สร้างเรือนไทยทรงโบราณเรียกว่า “ คุ่มขุนแผน ” ไว้กับต้นมะขามยักษ์นี้ด้วย

๓.๘ วัดเขาศิลา ตั้งอยู่ที่เขาศิลา ตำบลตอคา อำเภออุ้มผาง เป็นวัดเก่าแก่มีพระพุทธรูปที่สำคัญอยู่ ๒ องค์ องค์หนึ่งอยู่ด้านล่าง เป็นพระพุทธรูปโลหะทองเหลือง เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ สภาพสมบูรณ์ ลวดลายต่างๆ ตลอดจนมงกุฎ ๑๐๘ ชัดเจนสวยงาม ขนาดกว้าง ๖๓ เซนติเมตร ยาว ๑๒๓ เซนติเมตร สันนิษฐานว่ามีอายุราว ๔๐-๑๐๐ ปี องค์ที่สอง พระพุทธรูปหินชนวนสีน้ำเงินปนดำ อยู่บนยอดเขาสูงประมาณ ๓๒๐ เซนติเมตร ประดิษฐานอยู่ในมณฑปขนาดกว้าง ๖๖ เซนติเมตร ยาว ๑๔๒ เซนติเมตร สันนิษฐานว่ามีอายุราว ๔๐ - ๑๐๐ ปี องค์ที่สองพระพุทธรูปหินชนวนสีน้ำเงินปนดำอยู่บนยอดเขาสูงประมาณ ๓๒๐ เมตร ประดิษฐานอยู่ในมณฑปขนาดกว้าง ๖๖ เซนติเมตร ยาว ๑๔๒ เซนติเมตร หนา ๕๕ เซนติเมตร เป็นศิลปะสมัยทวารวดี อายุระหว่าง พ.ศ. ๑๑๐๐-๑๖๐๐ มีมงกุฎ ๑๐๘ ครบถ้วน สมบูรณ์ทุกประเภท ลวดลายสวยงามเป็น

รอยพระบาทข้างซ้ายรอยพระพุทธรูปบาทองค์นี้นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีมหาศาลทีเดียว

๔. สถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

๔.๑ โรงละครแห่งชาติภาคตะวันตกสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ตรงข้ามศูนย์ราชการจังหวัดสุพรรณบุรี กรมศิลปากรได้ก่อสร้างโดยมีวัตถุประสงค์เพราะได้เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้านที่คงความเป็นเอกลักษณ์ไทยของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก โดยได้เปิดทำการแสดงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ และดนตรีในทุกวันเสาร์ สัปดาห์ที่ ๑ - ๓ ของเดือน เป็นการแสดงของกรมศิลปากรและ / หรือศิลปินพื้นบ้าน

๔.๒ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ตั้งอยู่บริเวณวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี ถนนสุพรรณบุรี - ชัยนาท ตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ก่อตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ต้องการให้กรมศิลปากรยกระดับมาตรฐาน งานพิพิธภัณฑ์สถานให้มีความหลากหลายตามหลักที่นานาประเทศดำเนินการภายในมีห้องจัดแสดงห้องศูนย์ข้อมูล โดยเน้นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านกลุ่มคนสุพรรณ และวิถีชีวิตของคนสุพรรณบุรี

๕. สถานที่ท่องเที่ยววิถีชีวิต

๕.๑ หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย ตั้งอยู่ตำบลบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ มีประชากรควายประมาณ ๑๐๐ ตัว วัตถุประสงค์ที่สร้าง “ บ้านควาย - สุพรรณบุรี ” เพื่อสะท้อนถึงวิถีการดำรงชีวิตของชาวนาไทยในชนบทสมัยก่อนที่ทำนาโดยวิธีแบบโบราณ ซึ่งมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับควายเป็นอย่างมากและยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รักษาขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม

๕.๒ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชาวนาไทย ตั้งอยู่ที่ถนนสุพรรณ - ชัยนาท ในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ภายในจัดแสดงวิวัฒนาการ การทำนาของชาวนาแต่อดีต ทั้งกรรมวิธี และอุปกรณ์ที่ใช้รวมถึงจัดแสดงภาพจำลองเหตุการณ์พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้ทรงทำปุ๋ยหมัก หว่าน เก็บเกี่ยวข้าวด้วยพระองค์ ณ แผลงนาสาธิตบึงไผ่แขก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙

๕.๓ ตลาดเก้าห้อง ตั้งอยู่ตำบลบางปลาหมอ อำเภอบางปลาหมอ ตลาดเก้าห้องเป็นตลาดริมน้ำไทย-จีนแบบดั้งเดิม สามารถสัมผัสบรรยากาศได้ที่นี้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเรือนไม้เก่าหรือชีวิตแบบเรียบง่าย การค้าขายสินค้าท้องถิ่น โรงงานขนมเปี๊ยะ ขนมกระทรีป๊อป ขนมกล้วยฟู ขนมจันอับ ข้าวเกรียบว่าวแบบชาวบ้าน โรงพิมพ์ ร้านขายของเก่าโบราณ และยังมี หอดูโจร ในตลาดเก้าห้อง เป็นหอที่ก่ออิฐถือปูนกว้าง ๓x๓ เมตร สูงราว ๔ ตึก ๔ ชั้น สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ เพื่อใช้เป็นที่เฝ้ายามระวังโจรที่คอยจะจ้องเข้ามาปล้นตลาด ชั้นบนเป็นดาดฟ้า แต่ละชั้นฝาผนังเจาะรูโตขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ นิ้ว เมื่อขึ้นไปบนยอดสุดจะมองเห็นทัศนียภาพทั้งทางบกและทางน้ำของตลาดเก้าห้อง ได้ทั้งหมด

๕.๖ ตลาด๑๐๐ปี สามชุก ตั้งอยู่ตำบลสามชุก อำเภอสามชุก ตลาด ๑๐๐ ปี สามชุก นับเป็นตลาดเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งริมแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ที่ยังมีสภาพบรรยากาศของ

บ้านเรือน รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตให้เราได้ชม ในยุคสมัยที่ตลาดสามชุกเฟื่องฟู ชาวบ้านก็จะนำของพื้นเมืองมาแลกเปลี่ยนซื้อขายให้กับพ่อค้าชาวเรือ ต่อมาเมื่อบริเวณริมแม่น้ำสุพรรณบุรีมีการทำนากันมากขึ้น ตลาดสามชุกจึงกลายเป็นตลาดข้าวที่สำคัญ มีโรงสีไฟเกิดขึ้นหลายแห่ง การค้าขายเริ่มคึกคักและมีการขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้ในแต่ละปีมีการเก็บภาษีได้เป็นจำนวนมากและมีนายอากรคนแรก ชื่อ ขุนจ่านง จินารักษ์

ภายหลังจากที่มีการตัดถนนผ่านสามชุก ส่งผลให้ตลาดสามชุกเริ่มซบเซาลง แต่ด้วยวิถีชีวิตของชุมชนตลาดสามชุกที่ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเวลาจะผ่านมานับร้อยปี ชาวตลาดสามชุกจึงได้ร่วมกันปรับปรุง พื้นที่ สถาปัตยกรรมไม้ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน วันนี้อตลาดสามชุกจึงกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งและมีสิ่งน่าสนใจที่มีเสน่ห์ อยู่มากมาย

ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๔

ตารางที่ ๔-๒ ตารางสถิติแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

สถิติ	ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
นักท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี (คน)	๑,๐๒๐,๔๖๓	๑,๒๓๖,๙๐๕	๑,๑๔๙,๑๓๐	๑,๓๗๓,๔๕๙	๑,๔๘๘,๖๐๗	๑,๖๕๙,๐๘๔

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว, ๒๕๕๗

จากข้อมูลที่ปรากฏจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๔ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๑. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ปี ๒๕๔๙ มีจำนวน ๑,๐๒๐,๔๖๓ คน เมื่อเปรียบเทียบกับ ปี ๒๕๕๐ มีจำนวน ๑,๒๓๖,๙๐๕ คน เพิ่มขึ้น ๒๑๖,๔๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๒๑

๒. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี ๒๕๕๐ กับ ปี ๒๕๕๑ โดยในปี ๒๕๕๑ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๑,๑๔๙,๑๓๐ คน มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ๑๘๘,๖๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ - ๑๖.๑๐

๓. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี ๒๕๕๑ กับ ปี ๒๕๕๒ โดยในปี ๒๕๕๒ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๑,๓๗๓,๔๕๙ คน มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ๒๒๔,๓๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๗

๔. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี ๒๕๕๒ กับ ปี ๒๕๕๓ โดยในปี ๒๕๕๓ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๑,๔๘๘,๖๐๗ คน มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ๑๑๕,๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓๖

๕. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างปี ๒๕๕๓ กับ ปี ๒๕๕๔ โดยในปี ๒๕๕๔ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน ๑,๖๔๗,๖๓๙ คน มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ๑๗๐,๔๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔๕

๖. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างปี ๒๕๕๔ มีจำนวนนักท่องเที่ยว ๑,๐๒๐,๔๖๓ คน กับ ปี ๒๕๕๕ มีจำนวนนักท่องเที่ยว ๑,๖๔๗,๖๓๙ คน มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ๖๒๗,๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔๖

จากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้น ย่อมส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ประกอบการด้านที่พัก ร้านอาหาร สถานที่จำหน่ายของที่ระลึก ภาคบริการต่างๆ ย่อมมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

การพัฒนาศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีความหลากหลาย อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองโบราณที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง ๑๐ อำเภอ รวม ๒๔ แห่ง และมีกิจกรรมด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวตามปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี รวม ๓๙ กิจกรรม จากข้อมูลที่สำรวจพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและยั่งยืน คือ

๑. เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

แนวคิดริเริ่มด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มแรกเกิดขึ้นจากให้แต่ละอำเภอคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยว ที่ประชาชนในพื้นที่เห็นควร ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอ โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนต่างๆ ทั้งภาคราชการ เอกชน ชุมชน สมาคมต่างๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นแกนหลักในการพัฒนา โดยได้รับความร่วมเป็นอย่างดีระหว่างส่วนราชการต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี รูปแบบการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ต้องมีการพัฒนาที่ต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีการประชุมติดตามสถานการณ์การท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ส่วนราชการที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว นายอำเภอทั้ง ๑๐ อำเภอ ชุมชน สมาคมด้านการท่องเที่ยว เพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและสรุปลักษณะด้านการท่องเที่ยวในรอบเดือนที่ผ่านมา เพื่อนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวไปปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อไป

๒. มีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว

จังหวัดสุพรรณบุรีมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางการใช้ประโยชน์ ที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด ดังนี้

๒.๑ มีการกำหนดวิสัยทัศน์พัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี คือ “สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดชั้นนำในด้านแหล่งผลิตอาหาร และผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานสู่สากล เป็นศูนย์กลางการศึกษา การกีฬาและการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดี ยึดการมีส่วนร่วม” พบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์พัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๒ มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่สากลคู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒.๓ มีการกำหนดเป้าประสงค์ที่ชัดเจน คือ

๒.๓.๑ การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น

๒.๓.๒ การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อ่อนแอวยั่งยืนอย่างยั่งยืน

๒.๔ มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ

๒.๔.๑ พัฒนาระบบบริหารจัดการ และสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติภายใต้การมีส่วนร่วม

๒.๔.๒ การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

๒.๔.๓ การพัฒนาศักยภาพสถานประกอบการ ผู้ประกอบการ และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

๒.๔.๔ การพัฒนาด้านสื่อสารการตลาดและประชาสัมพันธ์

๓. การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

องค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ทำให้มีความโดดเด่นและก่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

๓.๑ เมื่อจังหวัดสุพรรณบุรีได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ก็จะกำหนดส่วนราชการหรือเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ มอบหมายให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ หอคอยบรรหาร - แจ่มใส มอบหมายให้สำนักงานเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีเป็นผู้รับผิดชอบดูแล อุทยานมังกรสวรรค์สุพรรณบุรีมอบหมายให้คณะกรรมการศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรีเป็นผู้รับผิดชอบดูแล เป็นต้น

๓.๒ เส้นทางคมนาคม เข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย และมีป้ายชี้ทางแสดงสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกกว่าเป็นจังหวัดที่มีเส้นทางคมนาคม สะดวกสบาย สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทุกแห่ง และประการสำคัญ

เป็นจังหวัดที่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯมากนัก ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจำนวนมาก

๓.๓ มีการบริการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวที่ดี จังหวัดสุพรรณบุรีจะให้ความสำคัญการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น ห้องน้ำสาธารณะ การจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม และเน้นในส่วนของคุณภาพชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

๓.๔ มีการประชาสัมพันธ์โฆษณาการท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ มีการประชาสัมพันธ์โฆษณาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

๓.๕ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดทั้งปี รวมทั้งสิ้น ๓๙ กิจกรรม โดยในการจัดกิจกรรมจะให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างองค์ความรู้ ความเพลิดเพลิน การอนุรักษ์ และกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายในพื้นที่เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการ

สรุป

แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งออกเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต สิ่งสำคัญที่ส่งผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีความโดดเด่นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบงานที่ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย มีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน แนวทางที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ คือส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบหรือนโยบายจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี การกำหนดนโยบาย และบุคคลหรือส่วนราชการที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อกำหนดรูปแบบในการเื้ออำนวยการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นตัวแบบ (Model) ด้านการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับหน่วยงานหรือส่วนราชการ และศึกษาอำนาจหน้าที่หน่วยงานหรือส่วนราชการต่างๆ ที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเสนอรูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเป็นประเด็นที่รัฐบาลได้ส่งเสริมและสนับสนุนมาโดยตลอด โดยถือเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศ และช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับเศรษฐกิจในภาพรวม จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพฯมากนัก มีความหลากหลายด้านสถานที่ท่องเที่ยว มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต สิ่งเหล่านี้คือส่วนผลักดันให้จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่น่ามาเที่ยวชม

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าจังหวัดสุพรรณบุรีมีรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เน้นหนักประการแรก การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย แนวคิดริเริ่มด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีเริ่มแรกเกิดขึ้นจาก ให้แต่ละอำเภอคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยว ที่ประชาชนในพื้นที่เห็นควร ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอ โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนต่างๆ ทั้งภาคราชการ เอกชน ชุมชน สมาคมต่างๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นแกนหลักในการพัฒนา โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีระหว่างส่วนราชการต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี รูปแบบการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ต้องมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีการประชุมติดตามสถานการณ์การท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ส่วนราชการที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว นายอำเภอทั้ง ๑๐ อำเภอ

ชมรม สมาคมด้านการท่องเที่ยว เพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและสรุปสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในรอบเดือนที่ผ่านมา เพื่อนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวไปปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อไป ประการที่สอง มีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว มีการบรรจุประเด็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในวิสัยทัศน์จังหวัด มีแผนยุทธศาสตร์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ที่ทำให้เรื่องการท่องเที่ยวนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ประการที่สาม การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน มีการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้มีเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบดูแล การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกสบาย มีป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ที่ต้องร่วมกันอนุรักษ์ เพราะสิ่งเหล่านี้ คือแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน จึงขอเสนอแนะการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

๑. ให้ความสำคัญกับการรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชน

การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี จะต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้น ต้องสะท้อนถึงเอกลักษณ์และความเป็นมาของเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งปัจจุบันนี้รูปแบบการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ในการสร้างความทันสมัยเป็นหลัก รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมอื่นมาปรับใช้ที่ไม่ได้สะท้อนตัวตนอย่างแท้จริง จนบางครั้งอาจลืมนองย้อนถึงสภาพวัฒนธรรมเดิมที่เป็นรากเหง้าทางสังคม ละเลยสิ่งสำคัญที่สะท้อนถึงความเป็นสุพรรณบุรี เช่น พระเครื่องเมืองสุพรรณ บุคคลที่มีชื่อเสียงในอดีต การรักษาศิลปะพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน วรรณคดีอันเลื่องชื่อ และสำเนียงเสียงภาษาพื้นถิ่น จนอาจส่งผลให้ชนรุ่นหลังลืมนองอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตนเอง

๒. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากการศึกษาสภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งการสำรวจ และการค้นคว้าเอกสาร พบว่า สถานที่บางแห่งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ได้แก่

๒.๑. สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เส้นทางคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว ห้องสุขา ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมาก สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เริ่มทรุดโทรม

๒.๒ สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง ยังขาดความต่อเนื่อง ในการวางแผนและเป็นเจ้าภาพในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สภาพภูมิทัศน์ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่จูงใจนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บริเวณที่นั่งพักผ่อน ต้นไม้แหล่งน้ำ เป็นต้น

การแก้ไขปัญหาตามข้อเสนอแนะ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรีต้องดำเนินการสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ยังพบข้อบกพร่องอยู่แล้วนำข้อมูลดังกล่าว มาวางแผนกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา มอบหมายหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบเข้าพื้นที่ดำเนินการกำหนดตัวบุคคลในการรับผิดชอบหลัก กำหนดหน่วยงานสนับสนุน แล้วส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการร่วมกันแก้ไขปัญหา แล้วรายงานผลให้จังหวัดสุพรรณบุรีทราบ เพื่อแสวงหางบประมาณมาดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ไม่ใช่เพียงการลงทุนพัฒนาด้านกายภาพ สิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก เพียงอย่างเดียว แนวทางสำคัญที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว คือการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่เดิม ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มานำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก และเข้าใจถึงความเป็นมาและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งนอกจากจะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ยังช่วยทำให้คนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตของตนเอง และช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

กรณีแหล่งท่องเที่ยว ๕ อันดับแรก ของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ ตลาดร้อยปีสามชุก ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร และอุทยานแห่งชาติพุเตย โดยบึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ และศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ดี และมีการคมนาคมที่สะดวก

๓. ด้านเส้นทางการท่องเที่ยว

จากการศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ถึงแม้ว่าจังหวัดสุพรรณบุรีจะมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งสิ้น ๒๔ แห่ง และกิจกรรมที่บรรจุอยู่ในปฏิทินการท่องเที่ยว รวม ๓๙ กิจกรรมตลอดทั้งปี เส้นทางการคมนาคมมีความสำคัญต่อการเดินทาง เพื่อจะได้ท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ต้องร่วมมือกันดูแลเส้นทางคมนาคมเหล่านี้ รวมทั้งมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมีการประชาสัมพันธ์และประสานงานในการวางแผนร่วมกัน ระหว่างองค์กรของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจ

๔. ด้านแนวทางการพัฒนาการบริการด้านท่องเที่ยว

๔.๑ แนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์กรรัฐที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

บทบาทที่สำคัญขององค์กรของรัฐ คือการทำหน้าที่สนับสนุนและควบคุมให้การท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก ปลอดภัย จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญที่ควรปรับปรุงแก้ไขในองค์กรและบทบาทของภาครัฐ คือ

๔.๑.๑ การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ให้มีความรู้ความเข้าใจในงานด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดเกษตรกรรม ความรู้ด้านการท่องเที่ยว จึงถูกเลเลยบุคลากรภาครัฐ มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่น้อย ฉะนั้นจึงมีความจำเป็น และเร่งด่วนในการพัฒนาความรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี โดยองค์กรของรัฐควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ เช่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่บุคลากรของรัฐ ทั้งในระดับภูมิภาค และท้องถิ่น รวมทั้งบุคคลทั่วไป เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว การโรงแรม หรือผู้ทำหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว ให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก อื่นๆ เช่น ห้องสุขา ที่นั่งพักผ่อน รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยว ให้มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยถือเป็นนโยบายและมอบหมายให้หน่วยงานท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว เป็นผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้ควรปรับปรุงร้านค้าในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระเบียบได้มาตรฐาน โดยราชการเข้าไปช่วยในการตั้งกลุ่มเงินทุน และอบรมให้ความรู้ในการประกอบวิชาชีพ และความรู้ด้านการท่องเที่ยว มีการควบคุมเรื่องราคาสินค้า ความปลอดภัย และคุณภาพ เพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบเปรียบนักท่องเที่ยว เพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลตามเส้นทางท่องเที่ยว และเพิ่มป้ายอธิบายเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะจุดท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว เช่น บึงฉวากเฉลิมพระเกียรติ ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองสุพรรณบุรี เป็นต้น

๔.๒ แนวทางการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวขององค์กรเอกชน หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการควรร่วมมือกันเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว โดยธุรกิจที่พักโรงแรม ควรพัฒนาความสะอาด สะดวก สบาย พนักงานมีจิตสำนึกในการให้บริการ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้างในแหล่งท่องเที่ยว ควรดูแลเรื่องสุขลักษณะโดยเฉพาะห้องน้ำ ควรมีพนักงานดูแลตลอดเวลา เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องใช้บริการ ควรจัดหามัคคุเทศก์ที่มีบุคลิกดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง มีข้อมูลที่สามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้ ในด้านการพัฒนาบุคลากร ควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาในการพัฒนาบุคลากรในด้านการบริการ และฝึกทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเกิดความประทับใจ ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ควรร่วมมือกับภาคราชการ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเอกชนด้วยตนเอง และจังหวัดใกล้เคียง ในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ให้ประสานสอดคล้องกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโอกาสต่างๆ เช่น งานส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย งานประจำปีของจังหวัด รวมทั้งใช้เครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยีในการจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เช่น มี Website ของตัวเอง ในส่วนของร้านค้า อาหาร และของที่ระลึก ควรคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัย และความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ราคาสินค้าต้องมีความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว

๔.๓ บทบาทชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา เพราะเป็นภาคส่วนหนึ่งที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และเป็นองค์กรที่ยั่งยืน ไม่มีการโยกย้ายเหมือนข้าราชการ ความรู้สึกในแง่ของความเป็นเจ้าของรักและหวงแหนพื้นที่จะสูง ฉะนั้นบทบาทสำคัญของชุมชนท้องถิ่น คือการกำกับดูแล และควบคุมการใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งประสานงานกับภาครัฐ และเอกชน ต้องสร้างความเข้าใจถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและภูมิใจในท้องถิ่นของตน โดยในชุมชนท้องถิ่นควรรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่ม องค์กร หรือชมรมเพื่อผนึกกำลังกันประสานงานกับหน่วยงาน

ของราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ และจังหวัด เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกชั้นตอน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ควรเน้นเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งให้เห็นบทบาทและหน้าที่ขององค์กรชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การเสนอโครงการ และการกำกับดูแลการทำงานของท้องถิ่น ควรเน้นในเรื่องของการกระจายรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ให้ด้านของการพัฒนาความรู้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรประสานกับหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาที่มีความสามารถในการให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จจะต้องมุ่งเน้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในขณะเดียวกันต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม เสมอภาค เท่าเทียม การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ก็จะทำให้ความยั่งยืนตลอดไป

๕. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการวิจัยครั้งนี้ การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) คือ การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ศึกษาข้อมูลความพึงพอใจด้านสถานที่ท่องเที่ยว การบริการด้านที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจเกี่ยวกับการบริการ ร้านขายของที่ระลึก การเลือกซื้อสินค้า เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประเมินและปรับปรุงสถานการณ์การท่องเที่ยว รวมไปถึงธุรกิจเกี่ยวกับการบริการต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจสูงสุด เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มั่นคง ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้ที่มั่นคง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. พัฒนาการท่องเที่ยวไทย ทิศทางที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ :

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2536.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -

2554). กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎีกา, 2553.

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. คู่มือคำอธิบายและแนวทางการปฏิบัติตาม

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. วัฒนธรรมคือทุน. กรุงเทพฯ : บริษัทสุโขทัยและบุตร จำกัด, 2540.

ฐิติรัตน์ ชูชาติ. รายงานการวิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าและระบบ

นิเวศน์เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งของประเทศไทย. เชียงใหม่ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย

แห่งชาติ, 2538.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. การบริหารราชการแนวใหม่ : บริบทและเทคนิค. กรุงเทพฯ :

บริษัท วิชั่น พริ้นท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด, 2548.

นิคม จารุมนี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2536.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

มนัส สุวรรณ. แนวคิดวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2538.

วิมลลิลิ เหมทานนท์. การมีส่วนร่วม ของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว : ศึกษากรณีชุมชนบางลำพู. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

วิไลลักษณ์ รัตนะเพียรธัมมะและคณะ. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนท่าคา

อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกริก, 2550.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. การวิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ : เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ, 2541.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.

กรุงเทพฯ : บริษัท วิชั่น พริ้นท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด, 2550.

สุวัฒน์ จูฑากาณณ์ และ จริญญา เจริญสุกใส. แนวคิดเกี่ยวกับกาสรท่องเที่ยว. หนองคาย :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา, 2552.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

ฐิติทธิ ชูชาติ. “องค์ประกอบพื้นฐานด้านอุตสาหกรรม”, จุลสารกาสรท่องเที่ยว. 14(4), 253๘.

หน้า 39 - 44.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

พัชรีนทร์ สิริสุภากร. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก”. รายงานวิจัย,

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 254๐.

มนัส สุวรรณ และคณะ. “รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่

อรัญชัย (เชียงใหม่)”. บัณฑิตวิทยาลัย, บริหารธุรกิจ ,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

มาเฟ พงศ์ศักดิ์. “กรุงเทพฯ 2545 การขนส่งทางน้ำ : การศึกษาการใช้ที่ดินและระบบสัญจรของกรุงเทพฯ”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2545.

วิชัย บุญลือ. “บททางวัฒนธรรมและการชั่งอำนวยการเชิงสัญลักษณ์ของชุมชนชาวปาก

เกาะน้อย”. วิทยานิพนธ์, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาล้านนา ,

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สรณสิทธิ์ ธีโรจจันทรกุล. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์, ศศ.ม. , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

2550.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. “แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559”. 2555.

จังหวัดสุพรรณบุรี. “บรรยายสรุปจังหวัดสุพรรณบุรี”. 2557.

จังหวัดสุพรรณบุรี. “แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 254๘ - 2551”. 254๘.

จังหวัดสุพรรณบุรี. “แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 255๑ - 2556”. 255๑.

จังหวัดสุพรรณบุรี. “แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2557 - 2560”. 2557.

ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี, สำนักงาน. “แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2550 - 2554”. 2550.

ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี, สำนักงาน. “โครงการพัฒนาแผนการตลาดด้านกาสรท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1”.

2554.

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงาน. “ยุทธศาสตร์สำนักงานผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555 - 2559”.

2555.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี. “แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี

พ.ศ. 255๑ - 2560”. 255๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

การท่องเที่ยว, กรม. “สถิติและฐานข้อมูล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic/tourism.php> , 2557.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “แผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://thai.tourismthailand.org/Tourismthailand index/th/>, 2557.

ภาษาต่างประเทศ

Durkheim, Emile. The Division of Labor in Society. New York : Free Press, 1956.

Hellriegel, D. & Slocum, J.W. Management. Sydney : Addison-Wesley, 1982.

Gibson, J.L., Ivancevich, J.M. and Donnelly, J.H. Organizational : Structure, Process, Behavior. Texas : Business Publications Inc, 1973.

Joseph L. Massie and John Douglas. Managing: A Contemporary Introduction, Englewood Cliffs N.J. : Prentice-Hall Inc, 1981.

Merton, R. K. Social theory and social structure. Glencoe IL : Free Press, 1968.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายวีระศักดิ์	วิจิตรแสงศรี
วัน เดือน ปีเกิด	25 ธันวาคม 2504	
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ศิลปศาสตรบัณฑิต (มนุษยศาสตร์) ศศ.บ. มหาวิทยาลัยบูรพา - รัฐศาสตรบัณฑิต (แขนงวิชา ทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์) จ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช - ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง 	
ประวัติการฝึกอบรม	<ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตร มบ. ร้อย อส. รุ่นที่ 16 วิทยาลัยการปกครอง - หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ 41 วิทยาลัยการปกครอง - หลักสูตร นปส. รุ่นที่ 45 วิทยาลัยมหาดไทย - หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงปฏิบัติ กรมการปกครอง - หลักสูตรการพัฒนาคความรู้และทักษะด้านการบริหารอำเภอ เชิงยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 6 วิทยาลัยการปกครอง - เป็นกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 	
ประวัติการทำงาน	11 ธันวาคม 2544 6 ตุลาคม 2546 24 ตุลาคม 2550 29 พฤศจิกายน 2551 14 กันยายน 2552 24 มกราคม 2554 7 ธันวาคม 2555	นายอำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ นายอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี นายอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี นายอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี นายอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ปลัดจังหวัดสุพรรณบุรี รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้วิจัย นายวีระศักดิ์ วิจิตรแสงศรี

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคกลาง เดิมมีชื่อว่า ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิ หรือพันธุมบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีความหลากหลาย อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองโบราณ พบหลักฐานทางโบราณคดีมีอายุไม่ต่ำกว่า 3,500-3,800 ปี โบราณวัตถุที่ขุดพบมีทั้งยุคหินใหม่ ยุคสำริด ยุคเหล็ก และสืบทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องมาตั้งแต่ สมัยสุวรรณภูมิ ฟูนันอมราวดี ทวารวดี และศรีวิชัย

ผู้วิจัยเห็นว่า จากการรับราชการอยู่จังหวัดสุพรรณบุรีมาเป็นเวลานาน การท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีมีนักท่องเที่ยว นักทัศนาจร และผู้เยี่ยมชม ในอดีตมิได้มีความโดดเด่นมากนัก ดังเช่น ในปัจจุบัน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจากภายในประเทศและต่างประเทศเดินทางเข้ามา จังหวัดสุพรรณบุรีมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบหรือนโยบายจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – 2557
- ศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี
- เพื่อศึกษาอำนาจหน้าที่หน่วยงานหรือส่วนราชการต่างๆ ที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี
- เพื่อเสนอรูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. มุ่งเน้นการวิจัยเฉพาะการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี และต้องปฏิบัติได้จริง เฉพาะปี 2549 – 2557
2. ศึกษาเฉพาะกิจกรรมหลักที่เกื้อหนุนส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรีที่โดดเด่นเห็นได้ชัดเจน
3. ศึกษาความเป็นมาจังหวัดสุพรรณบุรี และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่มีนักท่องเที่ยวเข้าชมเป็นจำนวนมาก
4. ศึกษาจากข้อมูลด้านเอกสารจากหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นผู้ดำเนินการเป็นสำคัญ เช่น ข้อมูลด้านแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน โครงการ และกิจกรรมที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ข้อมูลด้านสถิติต่างๆ ตามห้วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาจะวิเคราะห์กระบวนการ รูปแบบ ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ทิศทางในการส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี 2549 – 2557 ประกอบด้วย

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นกระบวนการสำคัญในการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นรวบรวมข้อมูลระดับทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อนำมาทบทวน วิเคราะห์ข้อมูล
  - 1.1 ศึกษารูปแบบของการท่องเที่ยว ประเภทสถานที่ท่องเที่ยว และข้อปฏิบัติสำหรับการท่องเที่ยว
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการกำหนดนโยบาย นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง
  - 1.3 ศึกษาอำนาจหน้าที่หน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว
  - 1.4 ทฤษฎีและแนวความคิดในการกำหนดนโยบายขององค์กรของไทย และของต่างประเทศ
  - 1.5 ทฤษฎีและแนวความคิดด้านการพัฒนาของไทย และของต่างประเทศ
2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Study) เป็นการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลระดับปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อสืบหาสภาพการณ์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี กองเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี และบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

จากข้อมูลที่สำรวจพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้จังหวัดสุพรรณบุรีมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและยั่งยืน คือ

1. เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย การพัฒนาการท่องเที่ยวมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ชมรม สมาคมต่างๆ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นแกนหลักในการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ต้องมีการพัฒนาที่ต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว นอกจากนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีการประชุมติดตามสถานการณ์การท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน เพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และสรุปสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในรอบเดือนที่ผ่านมา จะนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวไปปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายต่อไป

2. มีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสุพรรณบุรีมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางการใช้ประโยชน์ ที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด ดังนี้

2.1 มีการกำหนดวิสัยทัศน์พัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี คือ “สุพรรณบุรีเป็นจังหวัดชั้นนำในด้านแหล่งผลิตอาหาร และผลิตภัณฑ์คุณภาพมาตรฐานสู่สากล เป็นศูนย์กลางการศึกษา การกีฬาและการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดี ยึดการมีส่วนร่วม”

2.2 มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว การกำหนดเป้าประสงค์ที่ชัดเจน และมีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน องค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ทำให้มีความโดดเด่นและก่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

3.1 กำหนดส่วนราชการหรือเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในสถานที่ท่องเที่ยว

3.2 เส้นทางคมนาคม เข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย และมี

ป้ายชี้ทางแสดงสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

3.3 มีการบริการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวที่ดี เช่น มีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาด การจัดภูมิทัศน์ที่สวยงาม และเน้นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี

3.4 มีการประชาสัมพันธ์โฆษณาการท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ มีการประชาสัมพันธ์โฆษณาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

3.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บรรจุไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดทั้งปี รวมทั้งสิ้น 39 กิจกรรม โดยในการจัดกิจกรรมจะให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างองค์ความรู้ ความเพลิดเพลิน การอนุรักษ์ และกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายในพื้นที่เพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน จึงขอเสนอแนะการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับการรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี จะต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้น ต้องสะท้อนถึงเอกลักษณ์และความเป็นมาของเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งปัจจุบันนี้รูปแบบการพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ ในการสร้างความทันสมัย รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมอื่นมาปรับใช้ จนบางครั้งอาจลืมนองย้อนถึงสภาพวัฒนธรรมเดิมที่เป็นรากเหง้าทางสังคม ละเลยสิ่งสำคัญที่สะท้อนถึงความเป็นสุพรรณบุรี เช่น พระเครื่องเมืองสุพรรณ บุคคลที่มีชื่อเสียงในอดีต การรักษาศิลปะพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน วรรณคดีอันเลื่องชื่อ และสำเนียงเสียงภาษาพื้นถิ่น จนอาจส่งผลให้ชนรุ่นหลังลืมนิยามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของตนเอง

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากการศึกษาสภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งการสำรวจ และการค้นคว้าเอกสาร พบว่าปัญหาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง บางแห่ง ได้แก่ การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในแหล่งท่องเที่ยว การขาดการวางแผนและขาดเจ้าภาพในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สภาพภูมิทัศน์ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขาดการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวให้คงความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

3. ด้านเส้นทางคมนาคมสถานที่ท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการเดินทาง เพื่อจะได้ท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ต้องร่วมมือกันดูแลเส้นทางคมนาคมเหล่านี้ รวมทั้งมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มมากขึ้น

4. ด้านแนวทางการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว

4.1 แนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์กรรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรรัฐต้องทำหน้าที่สนับสนุนและควบคุมให้การท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก ปลอดภัย จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญที่ควรปรับปรุงแก้ไขในองค์กรและบทบาทของภาครัฐ คือ

4.1.1 การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ให้มีความรู้ความเข้าใจในงานด้านการท่องเที่ยว

4.1.2 บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องสุขา ที่นั่งพักผ่อน รวมทั้งการปรับภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยว ให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยถือเป็นนโยบายและมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว เป็นผู้รับผิดชอบ

4.2 แนวทางการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวขององค์กรเอกชน หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการควรร่วมมือกันเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

4.3 บทบาทของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา บทบาทสำคัญของชุมชน คือ การมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล และควบคุมการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวและบริการ รวมทั้งประสานงานกับภาครัฐ และเอกชน ต้องสร้างความเข้าใจถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และรู้สึกภูมิใจในชุมชนของตน โดยชุมชนควรรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่ม องค์กร หรือชมรมเพื่อผนึกกำลังกันประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ควรเน้นเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งให้เห็นบทบาท และหน้าที่ขององค์กรชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การเสนอโครงการ และการกำกับดูแลด้านการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ควรประสานกับหน่วยงาน หรือสถาบันการศึกษาที่มีความสามารถในการให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมุ่งเน้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในขณะเดียวกัน ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม เสมอภาค และเท่าเทียม การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี ก็จะเกิดความยั่งยืนตลอดไป